MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
PRIVATINĖS TEISĖS INSTITUTAS

JAROSLAV SIMAREV
(VERSLO TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA)

BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMAS: PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
doc. dr. Salvija Kavalnė

Vilnius, 2017

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS..... 4
ĮVADAS..... 5
1. BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMO CHARAKTERISTIKA..... 11
1.1. Bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principas..... 11
1.1.1. Bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo prigimtis..... 11
1.1.2. Bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo turinys..... 13
1.2. Bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modeliai..... 17
1.3. Bankroto administratoriaus atlyginimo sąvoka..... 20
2. ĮMONIŲ BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMO DYŽIO NUSTATYMAS..... 26
2.1. Naujojo įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimo privalomumas..... 26
2.2. Įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamosios dalys..... 30
2.2.1. Minimalus bankroto administratoriaus atlyginimas..... 31
2.2.2. Priemoka už įplaukas..... 37
2.2.3. Priemoka už sėkmingą turto pardavimą..... 39
2.2.4. Priemoka už bylas..... 41
3. FIZINIŲ ASMENŲ BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMO DYŽIO NUSTATYMAS..... 49
3.1. Fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo probleminiai aspektai..... 49
3.2. Rekomendacinių fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžių įtvirtinimo galimybės..... 54
4. BANKROTO ADMINISTRATORIŲ ATLYGINIMO NUSTATYMO PROCESAS..... 58
4.1. Bankroto administratoriaus atlyginimo ir pavedimo sutarties santykis..... 58
4.2. Bankroto administratoriaus veiklos ataskaitos tvirtinimo įtaka bankroto administratoriaus atlyginimui..... 63
IŠVADOS..... 68
PASIŪLYMAI..... 71
LITERATŪROS SĄRAŠAS..... 75

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS..... 81
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA..... 82
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA..... 83
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ..... 84

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijos – galiojančios redakcijos Rekomendacijos dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu.

Atlyginimo taisyklės – Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu.

Atrankos taisyklės – Įmonių bankroto administratorių atrankos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 9 d. nutarimu.

ĮRBIS – Įmonių restruktūrizavimo ir bankroto informacinė sistema.

Ypatumų aprašas – Pagal veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumus išskirtų įmonių aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. vasario 22 d. įsakymu.

Tarnyba – Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

ĮVADAS

Tiriama problema. Ar Lietuvoje galiojantis bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas bei jį aiškinant ir taikant suformuota teismų praktika sudaro tinkamas prielaidas užtikrinti bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugą bei pusiausvyrą?

Baigiamojo darbo aktualumas. Bankrotas – vienas sudėtingiausių, ilgas istorines šaknis turinčių[1] bei didelę įtaką visuomenės ir valstybės ekonominei padėčiai darančių reiškinių[2]. Dėl tokios savo įtakos bankroto procesas pripažįstamas patenkančiu į viešojo intereso sferą[3]. Teismų praktikoje, suformuotoje aiškinant ir taikant bankroto procesą reglamentuojančias normas, tradiciškai pripažįstama, jog bankroto proceso pagrindinis tikslas ir paskirtis – užtikrinti tinkamą visų nemokaus (bankrutuojančio) skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų apsaugą[4]. Tokios pačios pozicijos laikomasi ir teisės doktrinoje[5]. Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, kad nemokaus skolininko kreditoriai yra vieni pagrindinių bankroto proceso dalyvių.

Nors šiuo metu ir nėra kilę ginčų dėl nemokaus skolininko kreditorių sąvokos, tačiau teisės doktrinoje nėra vengiama per siauro šios sąvokos apibrėžimo. Kaip antai, pavyzdžiui, S. Karelina nurodo, kad kreditoriumi laikomas asmuo, disponuojantis turtine reikalavimo teise į potencialų bankrotą[6], t. y. nemokų skolininką, kuriam dar nėra pradėtos bankroto procedūros, o ne jau bankrutuojantį skolininką. Iš esmės analogiško kreditorių sąvokos aiškinimo laikosi ir S. Kavalnė[7] bei kiti Lietuvos ir užsienio teisės mokslininkai. Tokia pozicija yra paaiškinama atsižvelgimu į teisinį reglamentavimą[8], tačiau, nepaisant to, darbo autoriaus nuomone, negali būti laikoma absoliučiai pagrįsta.

Akivaizdu, jog ir po bankroto procedūrų pradžios yra sukuriamos tam tikros turtinio pobūdžio reikalavimo teisės į bankrutuojantį skolininką. Dalies šių reikalavimo teisių sukūrimo net neįmanoma išvengti, nes priešingu atveju rinkos ekonomikos sąlygomis bankroto procesas

---

[1] Salvija Kavalnė ir kt., *Bankroto teisė: pirmoji knyga* (Vilnius: Justitia, 2009), 13.

[2] Aistė Januševičiūtė ir Daiva Jurevičienė, „Bankroto esmė: teorija ir praktika“, *Mokslas – Lietuvos ateitis: Verslas XXI amžiuje* 1, 3 (2009): 31, http://www.mla.vgtu.lt/index.php/mla/article/viewFile/153/pdf.
Technika

[3] Vilija Mikuckienė, „Bankroto proceso samprata“, *Jurisprudencija* 7, 109 (2008): 33, https://www.mruni.eu/en/mokslo_darbai/jurisprudencija/archyvas/dwn.php?id=257498.

[4] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga Nr. A2-15“, Infolex, žiūrėta 2017 rugsėjo 22 d., https://www.infolex.lt/tp/25592.

[5] Vilija Mikuckienė, „Kreditorių teisių įgyvendinimas bankroto procese“, *Jurisprudencija* 77, 69 (2005): 33, https://www.mruni.eu/upload/iblock/48a/005_mikuckiene.pdf.

[6] Светлана Карелина, *Правовое регулирование несостоятельности (банкротства): учебно-практическое пособие* (Maskva: Wolters Kluwer, 2007), 56.

[7] Salvija Kavalnė ir kt., *op. cit.*, 230-231.

[8] Lietuvos Respublikoje ir kitose jurisdikcijose galiojantys teisės aktai bankrutuojančio skolininko kreditoriais kaip Atlyginimo taisyklė tiesiogiai nurodo tik tuos kreditorius, kurių reikalavimo teisės atsirado iki bankroto procedūrų pradžios.

paprasčiausiai negalėtų vykti. Prie pastarųjų yra priskiriamos ir reikalavimo teisės į bankroto proceso administravimo išlaidų atlyginimą, kurių didžiąją dalį paprastai sudaro bankroto administratoriaus reikalavimo teisė į atlyginimą už suteiktas administravimo paslaugas. Šiuo atžvilgiu bankroto administratorius turėtų būti laikomas specifinį teisinį statusą turinčiu bankrutuojančio skolininko kreditoriumi, o jo teisinė padėtis vertinama jau minėto bankroto proceso tikslo kontekste kartu su kitais bankrutuojančio skolininko kreditoriais. Tačiau, nepaisant to, bankroto administratoriaus teisinio statuso ypatumai, kiek tai yra susiję su administratoriaus teise į atlyginimą, dėl per siauro kreditorių apibrėžimo teisės doktrinoje nėra išsamiau nagrinėjami, su tuo susijusios problemos nenustatomos ir atitinkamai jų sprendimo būdai nepateikiami. Tokia situacija sudaro terpę netinkamam bankroto administratoriaus teisės į atlyginimą reglamentavimui, kas savo ruožtu lemia, kad bankroto administratoriai praktikoje gauna suteiktoms administravimo paslaugos neproporcingus atlyginimus. O kadangi, vadovaujantis Lietuvos Respublikos bankroto įstatymo (ĮBĮ)[9] 36 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (FABĮ)[10] 22 straipsnio 5 dalimi, administratorių atlyginimas yra apmokamas iš visų rūšių bankrutuojančio skolininko lėšų, iš kurių tenkinami ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių reikalavimai, su administratoriaus atlyginimu susijusių problemų nenustatymas bei nesprendimas pažeidžia ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtines teises ir teisėtus interesus (per didelio bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo atveju) arba nepagrįstai pagerina jų turtinę padėtį (per mažo bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo atveju). Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, kad teisės doktrinoje bankroto administratoriaus atlyginimo problematikai būtina skirti didesnį dėmesį.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis:

Lietuvos teisės doktrinos šaltiniai. Lietuvos teisės doktrinoje bankroto administratoriaus atlyginimo problematika plačiau analizuota tik S. Kavalnės ir R. Norkaus 2011 m. išleistame mokomajame leidinyje *„Bankroto teisė: antroji knyga“*[11]. Daugiau mokslinių darbų, kuriuose sisteminiu lygmeniu būtų analizuojami bankroto administratoriaus atlyginimo probleminiai aspektai, Lietuvoje nėra išleista. Be to, būtina atkreipti dėmesį, jog fizinių asmenų bankroto procesas Lietuvoje pradėtas reglamentuoti tik nuo 2013 m. kovo 1 d., kai įsigaliojo FABĮ. Tuo tarpu įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas buvo pakeistas 2016 m. gegužės 1 d., įsigaliojus ĮBĮ 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymui[12] ir jį

[9] „Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas“, TAR, žiūrėta 2017 m. rugsėjo 24 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0808D5C392B2/BwBjQcBHHw.
[10] „Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas“, TAR, žiūrėta 2017 m. rugsėjo 24 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4CF08CA2BA45/aUXOZcbFuu.
[11] Salvija Kavalnė ir Rimvydas Norkus, *Bankroto teisė: Antroji knyga* (Vilnius: Justitia, 2011), 223-233.
[12] „Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo Nr. IX-216 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2017 m. rugsėjo 24 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/28bfadf07d7e11e5b7eba10a9b5a9c5f/SXYrpHBxnk.

įgyvendinančiam Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimui, kuriuo patvirtintos Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklės (Atlyginimo taisyklės)[13]. Šie teisinio reglamentavimo pokyčiai S. Kavalnės ir R. Norkaus 2011 m. išleistame teisės mokslo veikale pateiktus išaiškinimus bei išvadas darbo rašymo metu daro iš dalies nebeaktualius.

Užsienio teisės doktrinos šaltiniai. Kaip ir Lietuvoje, užsienio teisės doktrinoje bankroto administratoriaus atlyginimo problematika taip pat nebuvo detalesnio nagrinėjimo objektas. Užsienio teisės mokslo atstovų veikaluose bankroto administratoriaus atlyginimo nagrinėjimui dažniausiai skiriami vos keli puslapiai[14], o kartais apsiribojama tik vienu sakiniu, akcentuojant administravimo išlaidų prioritetinio apmokėjimo taisyklę[15]. Be to, užsienio teisės doktrinos šaltiniuose pateikti išaiškinimai yra suformuluoti remiantis užsienio šalių pozityviosios teisės normomis (kartais net nebegaliojančiomis), todėl gali būti tik ribotai pritaikyti nagrinėjant bankroto administratoriaus atlyginimo problematiką Lietuvoje.

Tarptautinių institucijų soft law šaltiniai ir apžvalgos (ataskaitos). Kiek daugiau išaiškinimų bankroto administratoriaus atlyginimo klausimais yra pateikta tarptautinių institucijų *soft law* šaltiniuose[16] bei parengtose bankroto procedūrų reglamentavimo apžvalgose (ataskaitose)[17]. Tačiau dėl savo tarptautinio (visaapimančio) pobūdžio ir šie šaltiniai turi labai ribotą pritaikomumą nacionaliniu Lietuvos lygmeniu.

Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, kad bankroto administratoriaus atlyginimo problematikos tema nei Lietuvoje, nei kitose šalyse teisės mokslo atstovų nėra detaliau ištyrinėta. Todėl šis darbas pagrįstai gali būti laikomas nauju ir originaliu.

Baigiamojo darbo reikšmė. Darbas padės atskleisti Lietuvoje taikomo bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo ir jį taikant bei aiškinant suformuotos teismų praktikos probleminius aspektus ir netikslumus bei atitinkamai sudarys teorinį pagrindą teisės doktrinos ir galimai teisinio reglamentavimo šioje srityje tobulinimui. Tai savo ruožtu galėtų

---

[13] „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimas dėl Bankroto administravimo išlaidų rekomendacinių dydžių sąrašo ir Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo Atlyginimo taisyklių patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2017 m. rugsėjo 24 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d9f591400d4611e6bae4eb98746971fa.

[14] Roy Goode, *Principles of corporate insolvency law: student edition* (London: Sweet & Maxwell Limited, 2005), 190-193; Vanessa Finch, *Corporate Insolvency Law: Perspectives and Principles* (Cambridge University Press, 2002), 424-425, http://web.a.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzEyNTAyOF9fQU41?sid=4aac29e7-b505-43e2-8c4e-410c9f28734b@sessionmgr4007&vid=0&format=EB&rid=1.

[15] Thomas J. Salerno, Jordan A. Kroop ir Craig D. Hansen, *The executive guide to corporate bankruptcy* (Washington: BeardBooks, 2001), 30.

[16] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *Legislative Guide on Insolvency Law* (United Nations, 2005), 180-183, http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

[17] European Bank for Reconstruction and Development, *Assessment of insolvency office holders: review of the profession in the EBRD region* (European Bank for Reconstruction and Development, 2014), 79-86, https://www.insol.org/_files/pdf/EBRD%202014%20insolvency%20office%2029.10.2014_web%202.pdf; Marta Flores ir Emmanuelle Inacio, *Report on the Regulation of Insolvency Office Holders* (International Association of Restructuring, Insolvency & Bankruptcy Professionals (INSOL), 2016), 19-24, https://www.insol-europe.org/download/documents/845.

prisidėti prie tinkamo bankroto administratoriaus bei kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų apsaugos ir pusiausvyros užtikrinimo bei atitinkamai bankroto proceso tikslo įgyvendinimo.

Tyrimo tikslas – ištirti su bankroto administratoriaus teise į teisingą atlyginimą susijusias Lietuvoje taikomo bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo ir jį aiškinant suformuotos teismų praktikos problemas bei galimus jų sprendimo būdus.

Tyrimo uždaviniai:

1. atskleisti bankroto administratoriui mokėtino atlyginimo bendruosius reglamentavimo pagrindus ir sąvoką;

2. išanalizuoti Lietuvoje taikomo įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio reglamentavimo bei jį aiškinant suformuotos teismų praktikos probleminius aspektus ir nustatyti galimus būdus jiems išvengti;

3. išnagrinėti Lietuvos fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio reglamentavimo problematiką ir galimybes ją pašalinti;

4. ištyrinėti Lietuvoje taikomo bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo procedūrų ir teisminio jų aiškinimo problemas ir pasiūlyti jų sprendimo būdus.

Tyrimo metodika. Darbe pasitelkti *kokybiniai duomenų rinkimo* ir *analizės* metodai.

Kokybinis duomenų rinkimo metodas. Šio metodo pagalba atrinkti darbo temai aktualūs pozityviosios teisės, *„minkštosios teisės“* (*soft law*), Lietuvos teismų praktikos, taip pat Lietuvos ir užsienio teisės doktrinos šaltiniai bei tarptautinių ir nacionalinių institucijų moksliniai tiriamieji darbai, apžvalgos (ataskaitos) ir bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo parengiamieji dokumentai (*travaux préparatoires*).

Duomenų analizės metodai:

Dokumentų analizės metodas. Pasitelkiant šį metodą išanalizuotas darbo temai aktualių pozityviosios ir minkštosios teisės šaltinių bei Lietuvos teismų praktikos turinys bei tarpusavio sąsajos ir prieštaravimai.

Analizės ir *sintezės metodai*. Šių metodų pagalba ištirti Lietuvos ir užsienio teisės doktrinos šaltiniai, tarptautinių ir nacionalinių institucijų moksliniai tiriamieji darbai bei apžvalgos (ataskaitos) ir bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo parengiamieji dokumentai (*travaux préparatoires*), taip pat atrasti šių šaltinių, jų dalių tarpusavio ryšiai, sąlyčio taškai bei skirtumai, taip užtikrinant darbo vienalytį ir neprieštaringą turinį.

Lingvistinis metodas panaudotas darbo temai aktualių sąvokų ir teiginių išsiaiškinimui, siekiant išvengti darbe su potencialiai skirtingu jų supratimu susijusių argumentavimo klaidų.

Teleologinis metodas. Šio metodo pagalba išaiškinti įstatymo leidėjo tikslai (*raison d'être*) bei jų įtaką bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo aiškinimui.

Pasitelkiant šį metodą daugiausiai analizuoti bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo parengiamieji dokumentai (*travaux préparatoires*).

Lyginamosios analizės metodas – papildomas, pagal poreikį naudojamas metodas. Šio metodo naudojimas apsiriboja atskirų užsienio šalyse taikomo bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo aspektų nurodymu bei palyginimu su Lietuvoje galiojančiu reglamentavimu.

Tyrimo struktūra:

Pirmojoje darbo dalyje atskleidžiama bankroto administratoriaus atlyginimo samprata. Šioje dalyje apžvelgiami bendri su bankroto administratoriaus atlyginimu susiję aspektai: bankroto administratoriui už suteiktas administravimo paslaugas mokėtino atlyginimo sąvokos apibrėžimas; bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros užtikrinimo principas, jo prigimtis ir turinys; taip pat tarptautinėje praktikoje pripažįstami bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modeliai, jų privalumai ir trūkumai. Ši bendroji apžvalga leis geriau suprasti bankroto administratoriaus atlyginimo sampratą bei pasitarnaus kaip teorinė konstrukcija likusioms darbo dalims.

Antroji darbo dalyje nagrinėjamas 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio reglamentavimas. Ši darbo dalis iš kitų išsiskiria savo apimtimi. Taip yra ne tik dėl to, kad naujasis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas pasižymi savo detalumu (palyginti su fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimu), bet ir todėl, kad šioje darbo dalyje pateiktos gairės ir išaiškinimai sudaro pagrindą trečiojoje darbo dalyje atliekamai fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo keitimo poreikio analizei.

Trečioji darbo dalis skirta nustatyti su Lietuvoje galiojančiu fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimu susijusias problemas bei pateikti jų sprendimo būdus. Fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio reglamentavimo aptarimas išskirtas į atskirą darbo skyrių, atsižvelgiant į nevienalytį fizinių asmenų ir įmonių bankroto administratorių atlyginimo dydžio reglamentavimą.

Ketvirtojoje darbo dalis skirta Lietuvoje taikomo bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo procedūrų reglamentavimo ir jo teisminio aiškinimo analizei, problemų šioje srityje išskyrimui ir jų sprendimų pateikimui. Šioje darbo dalyje yra analizuojamas pavedimo sutarties su bankroto administratoriumi sudarymo tikslingumas, taip pat bankroto administratoriaus veiklos ataskaitos tvirtinimo įtaką bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiui.

Ginamasis teiginys. Nors Lietuvoje galiojantis bankroto administratorių kaip specifinį teisinį statusą turinčių bankrutuojančių skolininkų kreditorių atlyginimo reglamentavimas yra akivaizdžiai orientuotas į bankroto administratorių bei kitų bankrutuojančių skolininko kreditorių

teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros užtikrinimą, tačiau konkrečios Lietuvoje galiojančios bankroto administratorių atlyginimo reglamentavimo normos ir jose vartojamos sąvokos sudaro pagrindus šį tikslą pažeisti.

1. BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMO CHARAKTERISTIKA

Šiame darbo skyriuje siekiama pateikti bendrą bankroto administratoriaus atlyginimo ir jo reglamentavimo charakteristiką. Šios tikslo įgyvendinimui šiame darbo skyriuje apžvelgiami šie bankroto administratoriaus atlyginimo aspektai: (1) bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo esmė, turinys ir reikšmė bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymui; (2) tarptautinėje praktikoje pripažįstami bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo modeliai ir (3) bankroto administratoriaus atlyginimo samprata. Bankroto administratoriaus atlyginimo sąvoka pateikiama, atsižvelgiant į Lietuvoje galiojantį teisinį reglamentavimą bei minėtų bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo ir tarptautinėje praktikoje pripažįstamų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo modelių įtaką.

Šiame darbo skyriuje pateikti išaiškinimai ir įžvalgos leis geriau suprasti bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo specifiką ir pasitarnaus kaip teorinė konstrukcija likusiems darbo skyriams.

1.1. Bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principas

1.1.1. Bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo prigimtis

Įvade minėta, kad pagrindinis bankroto proceso tikslas ir paskirtis – užtikrinti tinkamą visų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugą[18]. Šį tikslą pasiekti padeda teisės doktrinoje pripažįstamas *visuotinio vykdymo (*vok. *Gesamtvollstreckung)*[19] arba kitaip – *vienodo traktavimo* (lot. *pari passu)*[20] principas[21], kuris atlieka 2 svarbias tarpusavyje susijusias funkcijas. *Pirmoji* vienodo traktavimo principo funkcija – bankroto proceso metu sustabdyti kreditorių išieškojimo iš bankrutuojančio skolininko turto varžybas (individualaus išieškojimo sustabdymo funkcija). Šios funkcijos įgyvendinimą įmonių bankroto atveju užtikrina, pavyzdžiui, ĮBĮ 9 straipsnio 3 dalis, numatanti, jog teismui priėmus pareiškimą dėl

[18] *Supra* note, 4: 1.
[19] Jauernig Othmar, *Zwangsvollstreckung und Insolvenzrecht: ein Studienbuch* (München: Beck, 1996), 275 (cituota iš: Rimvydas Norkus, „Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai,“ *Jurisprudencija* 57, 49 (2004): 82, https://www.mruni.eu/upload/iblock/e91/8_norkus.pdf).
[20] Vanessa Finch, *supra* note, 14: 421.
[21] Toliau patogumo sumetimais įvardijamas vienu *vienodo traktavimo principo* pavadinimu.

bankroto bylos iškėlimo, jeigu dėl įmonės buvo priimti teismų ir kitų institucijų sprendimai ir pagal juos išduoti vykdomieji dokumentai arba kredito, mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigai Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (CPK)[22] nustatyta tvarka duoti antstolio, kitų institucijų ar pareigūnų nurodymai areštuoti, nurašyti lėšas arba nutraukti lėšų išmokėjimą iš įmonės sąskaitos, įmonės turtas (lėšos) pagal šiuos vykdomuosius dokumentus ir nurodymus gali būti areštuojamas, tačiau šio turto realizavimas ir (ar) išieškojimas sustabdomas. Iš esmės analogiška norma yra įtvirtinta į FABĮ 5 straipsnio 3 dalyje, reglamentuojančioje pareiškimų dėl fizinių asmenų bankroto bylos iškėlimo priėmimo teisinius padarinius.

Antroji vienodo traktavimo principo funkcija yra aktuali ne apskritai visam nemokaus skolininko bankroto procesui, o tik jo paskutinei, t.y. likvidavimo, stadijai (arba dar tiksliau – likvidavimo stadijos, kurios metu bankrutavusio skolininko turtas yra paskirstomas kreditoriams, daliai). Ši funkcija – užtikrinti, kad kiekvienas kreditorius likvidavimo stadijoje gautų jam priklausančios reikalavimo teisės dydžiui proporcingą bankrutavusio skolininko turto dalį[23] (proporcingo paskirstymo funkcija). Tačiau ši vienodo traktavimo principo funkcija yra daugiau idealistinė (numatanti idealią, praktikoje neįgyvendinamą tvarką), todėl bankroto proceso teisinis reglamentavimas dažniausiai jos neatspindi. To priežastimi yra bankroto proceso viešasis pobūdis, kuris sukuria poreikį bankrutuojančio skolininko kreditorius diferencijuoti valstybėms reikšmingais pripažįstamų kriterijų pagrindu (pavyzdžiui, teikti prioritetą darbuotojų reikalavimo teisių patenkinimui). Atsižvelgiant į tai, šiuo metu Lietuvoje ir daugelyje kitų valstybių galiojantis bankroto proceso reglamentavimas daugiau užtikrina ne minėtos proporcingo paskirstymo, bet *perskirstymo* funkcijos įgyvendinimą. Šiuo atžvilgiu vienodo traktavimo principo proporcingo paskirstymo funkcija iš esmės yra įgyvendinama tik tarp tos pačios *eilės* (plačiąja prasme[24]) kreditorių.

Dėl viešojo intereso, kurio priežastimi yra valstybių suinteresuotumas tinkamu bankroto procedūrų vykdymu, bankroto administratorius bei kiti bankrutuojančio skolininko kreditoriai, kurių reikalavimo teisės tenkinamos iš administravimo išlaidų, paprastai užima vieną aukščiausių vietų bankrutuojančio skolininko turto perskirstymo skalėje. Tai reiškia, jog šių subjektų reikalavimo teisių į bankrutuojantį skolininką patenkinimas didžiosios dalies[25] kreditorių

[22] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas“, TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 10 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E7C18F61454.
[23] Vanessa Finch, *supra* note, 14: 421.
[24] Plačiąja prasme, kadangi bankroto administratorius ir kiti kreditoriai, kurių reikalavimai tenkinami iš administravimo išlaidų, iš esmės taip pat gali būti priskiriami specifinei kreditorių eilei.
[25] Mokesčių administratoriui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 10 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3EB34933E485) nuostatomis įskaičius bankrutuojančio skolininko mokesčių permoką ir nepriemoką, įstatyminis reglamentavimas nesudaro pagrindo reikalauti iš mokesčių administratoriaus prisidėti prie administravimo išlaidų apmokėjimo. Šiuo atžvilgiu mokesčių administratorius reikalavimo teisės į bankrutuojantį skolininką tenkinimo prasme yra geresnėje padėtyje už bankroto administratorių ir kitus kreditorius, kurių reikalavimo teisės tenkinamos iš administravimo išlaidų.

atžvilgiu yra prioritetinis. Tai patvirtina ĮBĮ 36 straipsnio 1 dalis ir FABĮ 22 straipsnio 5 dalis, numatančios bankroto administravimo išlaidų apmokėjimo pirmenybę kitų kreditorių reikalavimų atžvilgiu.

Nors, be jokios abejonės, pirmenybė kitų kreditorių atžvilgiu kreditoriams, kurių reikalavimo teisės tenkinamos iš administravimo išlaidų, yra ekonomiškai naudinga, tačiau ji taip pat didina žemesnės *eilės* (plačiąja prasme) kreditorių suinteresuotumą jų reikalavimo teisių ginčijimu. Ypatingai tai yra aktualu bankroto administratoriaus reikalavimo teisei gauti atlyginimą už suteiktas administravimo paslaugas, nes bankroto administratoriaus atlyginimas dažnai sudaro apie 50 % visų administravimo išlaidų (ką patvirtina ĮRBIS duomenys apie įmonių bankrotą 2013-2015 metais[26] bei teismų praktika, suformuota sprendžiant ginčus dėl fizinių asmenų administravimo išlaidų dydžių tvirtinimo[27]). Kaip rodo praktika, žemesnių *eilių* (plačiąja prasme) kreditoriai savo suinteresuotumą bankroto administratoriaus reikalavimo teisės į atlyginimą dydžio nuginčijimu pakankamai dažnai įgyvendina. O tai savo ruožtu trukdo bankroto proceso operatyvumui bei ilgina bankroto proceso trukmę[28].

Siekiant užkirsti tam kelią, būtina užtikrinti tinkamą bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą (pusiausvyros principo laikymąsi). Šiuo atžvilgiu bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principas gali būti laikomas teisiniu mechanizmu, kuriuo siekiama pašalinti neigiamus bankroto administratoriaus pirmenybės kitų kreditorių atžvilgiu padarinius.

1.1.2. Bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo turinys

Lietuvių kalbos žodyne pusiausvyra, be kita ko, apibrėžiama kaip *„kūno ramybės būvis, atsiradęs dėl kūną veikiančių jėgų išsilyginimo, <...> cheminės reakcijos metu vykstančių procesų vienodumas, būtinų dalių lygumas, <...> kompozicijos, kokio daikto, kūrinio dalių*

[26] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, *Bankroto administravimo išlaidų analizė* (Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, 2016), 3, http://www.bankrotodep.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/Kita-bankroto-ir-restruktrizavimo-proces-analiz/Bankroto-administravimo-islaidu-analize.pdf.

[27] „Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-828-460/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1484182; „Panevėžio apygardos teismo 2017 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-76-278/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1417267.

[28] Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, *Įmonių bankroto proceso valdymo ir kontrolės valstybinio audito ataskaita* (Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, 2014), 31, https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwio1M3e26fXAhUKKpoKHdDiANIQFggpMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.vkontrole.lt%2Ffailas.aspx%3Fid%3D3285&usg=AOvVaw0uStT9A0wPzYFtc6SDigZe.

simetriškas, proporcingas išdėstymas, <...> harmoninga įvairių gyvenimo reiškinių būklė“[29]. Iš esmės taip pat pusiausvyros sąvoka apibrėžiama ir anglų kalboje, pusiausvyrą suprantant kaip situaciją, kurioje skirtingi elementai yra lygūs ir atitinka teisingas proporcijas[30]. Atsižvelgiant į tai, pusiausvyra laikytina proporcingu, simetrišku, konkrečioje situacijoje teisingu tarpusavyje koreliuojančių (susijusių) jėgų ar objektų pasiskirstymu tam tikroje sistemoje ir jų tarpusavio harmonija, darančia šią sistemą efektyviai veikiančia. Ir atvirkščiai, pusiausvyros pažeidimas (disbalansas) – tarpusavyje koreliuojančių (susijusių) jėgų ar objektų proporcijų pažeidimas, paverčiantis sistemą neveikiančia (ar ydingai veikiančia).

Pusiausvyros užtikrinimas bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių santykiuose yra sąlygojamas pačios bankroto proceso kaip proceso dėl skolininko nemokumo esmės. Vadovaujantis tiek ĮBĮ 9 straipsniu dalimi ir FABĮ 6 straipsnio 1 dalimi, tiek jas aiškinant ir taikant suformuota LAT praktika[31], bankroto bylos yra keliamos tik tuo atveju, kai skolininkas yra nemokus, t.y. kai skolininko turto aktyvas (turimas turtas) yra daug mažesnis nei jo turto pasyvas (skolos), dėl ko skolininkas negali visiškai atsiskaityti su savo kreditoriais. O kadangi bankroto bylos keliamos tik tuo atveju, kai skolininko turto neužtenka atsiskaityti su kreditoriais, egzistuoja poreikis bankroto bylose užtikrinti kreditorių turtinių teisių į bankrutuojantį skolininką tenkinimo pusiausvyrą. Neužtikrinus visų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros, būtų sudaromos prielaidos vieniems kreditoriams nepagrįstai tenkinti savo reikalavimo teises į bankrutuojantį skolininką kitų kreditorių sąskaita.

Kadangi bankroto administratoriaus reikalavimo teisė sumokėti atlyginimą už suteiktas administravimo paslaugas turi pirmenybę kitų kreditorių reikalavimo teisių atžvilgiu ir, minėta, paprastai sudaro apie pusę administravimo išlaidų sumos, bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo užtikrinimas nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą turi itin didelę praktinę reikšmę. LAT praktikoje, suformuotoje aiškinant kreditorių, kurių reikalavimo teisės tenkinamos iš administravimo išlaidų, ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros užtikrinimo poreikį, ne kartą akcentuota, kad *„administravimo išlaidos apmokamos iš tų pačių bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės lėšų, iš kurių yra tenkinami ir kreditorių reikalavimai (ĮBĮ 36 straipsnio 1 dalis), todėl pinigų sumos, skiriamos bankrutuojančios įmonės*

[29] „Lietuvių kalbos žodynas“, Lietuvių kalbos institutas, žiūrėta 2017 rugsėjo 24 d., http://www.lkz.lt/Visas.asp?zodis=pusiausvyra&lns=-1&les=-1.

[30] „English. Oxford Living Dictionaries“, Oxford University Press, žiūrėta 2017 rugsėjo 24 d., https://en.oxforddictionaries.com/definition/balance.

[31] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-567/2014“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/942036; „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-376-219/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1535433.

administravimo išlaidoms padengti, yra tiesiogiai susijusios su kreditorių teisėmis ir jų reikalavimo patenkinimo galimybėmis – kuo daugiau lėšų bus skirta įmonei administruoti, tuo mažiau jų liks kreditorių reikalavimams tenkinti“[32]. Tuo tarpu LAT praktikoje, suformuotoje aiškinant jau konkrečiai bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą, numatyta, kad *„objektyviais kriterijais nepagrįsto atlyginimo administratoriui nustatymas pažeistų kreditorių teises, jei būtų nustatytas per didelis atlyginimas, arba administratoriaus teises, jei būtų nustatytas per mažas, nes bankroto administratorius yra verslu užsiimantis subjektas, savo rizika ir atsakomybe teikiantis administravimo paslaugas, todėl atlyginimo administratoriui mokėjimas kartu yra atlygis verslo subjektui už jo teikiamas paslaugas“*[33]. Atsižvelgiant į tai, LAT praktikoje konstatuojama, jog administratoriaus atlyginimas *„turėtų būti nustatomas toks, kad skatintų administratorių tinkamai atlikti bankroto procedūras, kartu nepažeistų kreditorių interesų, skiriant įmonei administruoti per didelę sumą. Kreditorių susirinkimo nustatytas atlyginimo administratoriui dydis turėtų atitikti protingumo, teisingumo, sąžiningumo kriterijus (CK 1.5 straipsnio 1 dalis) ir užtikrinti tiek administratoriaus, tiek bankrutuojančios įmonės kreditorių interesų pusiausvyrą“*[34].

Šiame kontekste pabrėžtina, jog tinkamas bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo užtikrinimas nėra susijęs išimtinai tik su bankroto administratoriaus turtiniais interesais bei atitinkamai kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių interesų pažeidimu. Kaip ir pats bankroto procesas, taip ir bankroto administratoriaus veikla nėra savitikslė. Bankroto administratorius neatlieka savo funkcijų tik vardan formalaus jų atlikimo. Nuo bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio tiesiogiai priklauso ir bankroto proceso rezultatai (vadinasi, ir kitų kreditorių turtinių teisių bei teisėtų interesų užtikrinimas), nes atlyginimo dydis yra tiesiogiai susijęs su bankroto administratoriaus suinteresuotumu efektyviu bankroto procedūrų administravimu[35]. Pavyzdžiui, LAT praktikoje, suformuotoje sprendžiant ginčus dėl fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimo, ne kartą nurodyta, jog *„bankroto procese būtent nuo administratoriaus veiksmų didžia dalimi priklauso tinkama fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, o kartu ir visų jo kreditorių teisėtų interesų apsauga, bankroto procedūrų*

[32] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/181542; „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2009“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/134493.
[33] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-684/2015“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1017679.
[34] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/181542.
[35] Salvija Kavalnė ir Rimvydas Norkus, *supra* note 11: 228.

vykdymo efektyvumas"[36]. Tai reiškia, kad tinkamo atlyginimo negaunantis bankroto administratorius gali būti nesuinteresuotas efektyviai atlikti savo pareigų, kas savo ruožtu užkirstų kelią bankroto proceso tikslui pasiekti. Ši aplinkybė, be jokios abejonės, pripažįstama tiek nacionalinės, tiek supranacionalinės teisių lygmenimis. Pavyzdžiui, darbo rengimo metu dar nepriimtos *Antrojo šanso* direktyvos[37] projekto 27 straipsnio 2 dalyje, *inter alia*, akcentuojamas poreikis valstybėms narėms užtikrinti nemokumo specialistų atlyginimą, kuris skatintų greitą ir veiksmingą bankroto procedūrų atlikimą deramai atsižvelgiant į konkretaus atvejo sudėtingumą.

Atsižvelgiant į teisingo bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo svarbą, pripažįstama, kad rinkos sąlygas atitinkantis atlyginimas turi esminę reikšmę bankroto administratoriaus veiklai bei kompetencijai, kadangi iš bankroto administratoriaus uždirbamų lėšų dengiamos išlaidos administratoriaus kvalifikaciniams reikalavimams užtikrinti (be kita ko, išlaidos, susijusios su bankroto administratoriaus kompetencijos kėlimu)[38]. Šiuo atžvilgiu bankroto administratoriaus atlyginimas atlieka bankroto administratoriaus išlaidų dengimo funkciją. Taip pat tarptautinėje praktikoje rekomenduojama, jog bankroto administratoriaus atlyginimas būtų proporcingas bankroto proceso metu būtinoms atlikti užduotims, bankroto administratoriaus kvalifikacijai ir jam tenkančiai rizikai[39], nes tik taip galima užtikrinti, kad jau esami bankroto administratoriai nejaustų poreikio ieškoti papildomų pajamų šaltinių[40], taip pat užtikrinti naujų pakankamos kvalifikacijos specialistų pritraukimą[41]. Šiuo atžvilgiu bankroto administratoriaus atlyginimas atlieka skatinamąją funkciją, užtikrinančią ne tik bankroto administratorių kvalifikacijos kėlimą, bet yra maksimalų bankroto proceso tikslų užtikrinimą.

Šios išvados reikšmingos ne tik bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymui kiekvienu konkrečiu atveju, bet ir bendrai bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimui[42]. Asmuo, neužtikrintas bankroto administratoriaus atlyginimo tinkamu reglamentavimu, gali net nesiekti karjeros šioje srityje, todėl neabejotina, jog bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimas daro didelį įtaką bankroto administratoriaus specialybės plėtrai[43]. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog netinkamas bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimas ne tik pažeidžia bankroto

[36] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-139- 421/2015", Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1022926.
[37] „Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES", EUR-Lex, žiūrėta 2017 rugsėjo 27 d., http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0723&from=EN.
[38] European Bank for Recostruction and Development, *supra* note 17: 79.
[39] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181.
[40] Jay Lawrence Westbrook, *A Global View of Business Insolvency Systems Account* (Washington D.C.: Brill | Nijhoff, 2010), 223.
[41] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181; European Bank for Recostruction and Development, *supra* note 17: 79.
[42] European Bank for Recostruction and Development, *supra* note 17: 79.
[43] European Bank for Recostruction and Development, *supra* note 17: 79.

proceso tikslus kiekvienu konkrečiu atveju, bet ir gali iš pagrindų trukdyti bankroto proceso teisės veikimui.

Visa tai reiškia, jog bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas bei apmokėjimas nėra vien bankroto administratoriaus privatus interesas bei viešas interesas jo kaip kreditoriaus turtinių teisių ir teisėtų interesų apsaugos apimtyje, bet patenka į viešojo intereso sritį kaip integrali (neatsiejamai būtina) viso bankroto proceso dalis. Todėl tiek įstatymų leidėjas, turintis teisę priimti bankroto administratoriaus atlyginimo ir apmokėjimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus, tiek bankrutuojančio skolininko kreditorių susirinkimas, nustatantis bankroto administratoriaus atlyginimo dydį, tiek teismas, nagrinėjantis bankroto administratorių ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių ginčus dėl bankroto administratorių atlyginimų dydžio, turi skirti itin didelį dėmesį tinkamam bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymui (žinoma, nepažeidžiant kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų).

Apibendrinant visą tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog *teisingas bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas yra susijęs ne tik su paties bankroto administratoriaus turtinių teisių ir teisėtų interesų patenkinimu, bet ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų užtikrinimu ir net bankroto proceso reglamentavimo efektyvumu. Todėl tiek įstatymų leidėjas, turintis teisę priimti bankroto administratoriaus atlyginimo ir apmokėjimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus, tiek bankrutuojančio skolininko kreditorių susirinkimas, nustatantis bankroto administratoriaus atlyginimo dydį, tiek teismas, nagrinėjantis bankroto administratorių ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių ginčus šioje srityje, turi skirti itin didelį dėmesį teisingam, t.y. bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančių skolininkų kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros nepažeidžiančiam bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymui*.

1.2. Bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modeliai

Skirtingose šalyse bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modeliai (principai) skiriasi priklausomai nuo tose šalyje galiojančio teisinio reglamentavimo[44]. UNCITRAL parengtame ir Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 2004 m. gruodžio 2 d. rezoliucija[45] patvirtintame *Nemokumo teisės reglamentavimo vadove*[46], taip pat kituose

[44] European Bank for Recostruction and Development, *supra* note 17: 79.
[45] „United Nations General Assembly Resolution adopted by the General Assembly on 2 December 2004. Legislative Guide on Insolvency Law of the United Nations Commission on International Trade Law“, United

tarptautinio pobūdžio šaltiniuose[47] yra išskiriami šie dažniausiai taikomi bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modeliai: (1) bankroto administratoriaus teikiamų administravimo paslaugų *grąža* bankrutuojančio skolininko kreditoriams grįstas atlyginimo apskaičiavimo modelis ir (2) bankroto administratoriaus paslaugoms teikti skirto laiko kiekiu grįstas bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelis.

Bankroto administratoriaus teikiamų administravimo paslaugų *grąža* grįstas atlyginimo apskaičiavimo modelio esmė – bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimas, atsižvelgiant į *„bankrutuojančio skolininko turto vertę ir (ar) pareigas tretiesiems asmenims arba realizuoto bankrutuojančio skolininko turto ir (ar) paskirstytų lėšų procentus“*[48]. Šis bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo modelis yra naudingas kitiems kreditoriams, nes jo taikymas užtikrina, kad, patenkinus bankroto administratoriaus reikalavimo teisę į atlyginimą, išliks proporcinga bankrutuojančio skolininko turto dalis, iš kurios galės būti tenkinami kitų kreditorių reikalavimai. Tačiau šio modelio esmė, t.y. bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimas atsižvelgiant į bankroto administratoriaus kitiems kreditoriams suteikiamą *grąžą*, sąlygoja ir esminį tokio modelio taikymo trūkumą – taikant šį modelį bankroto administratoriaus atlyginimas apskaičiuojamas ne atsižvelgiant į bankroto administratoriaus darbo krūvį ir jo veiklos sąnaudas.[49]

Kadangi bankroto procedūrų vykdymo metu dažnai pasitaiko, kad santykinai nežymiai naudai pasiekti bankroto administratoriui yra būtina atlikti pakankamai daug darbo ir patirti sąnaudų, kurios nebūtinai bus kompensuotos per kitas administravimo išlaidas, šio modelio taikymas, apskaičiuojant bankroto administratoriaus atlyginimą, ne visada užtikrina bankroto administratoriaus teisę gauti atlyginimą, kuris būtų proporcingas suteiktoms paslaugoms. Tokia situacija savo ruožtu skatina bankroto administratorių vadovautis *maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis* požiūriu ir nevykdyti (arba vykdyti mažesne apimtimi) tų funkcijų, kurių atlikimas nėra susijęs (arba mažai susijęs) su grąžos sukūrimu bei atitinkamai bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiu[50]. Atsižvelgiant į tai, tarptautinėje praktikoje pripažįstama, kad bankroto administratoriaus teikiamų administravimo paslaugų *grąža* grįstas atlyginimo apskaičiavimo modelis gali būti (praktikoje – ir yra) derinamas su bankroto administratoriaus darbo krūvį ir kitas objektyvias aplinkybes nusakančiais kriterijais (bankroto administratoriaus sąnaudomis, bankrutuojančio skolininko darbuotojų, kreditorių skaičiumi, turto buvimo vieta ir

---

Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/478/66/PDF/N0447866.pdf?OpenElement.

[46] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16.

[47] Marta Flores ir Emmanuelle Inacio, *supra* note 17.

[48] Marta Flores ir Emmanuelle Inacio, *supra* note 17: 20.

[49] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181.

[50] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181.

t.t.)[51]. Galima išskirti ir dar vieną šio modelio trūkumą – per didelių administratoriaus atlyginimo dydžius ypatingai didelių subjektų bankroto administravimo atvejais[52], kas jau pažeidžia ne bankroto administratoriaus, o kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtines teises ir teisėtus interesus. Žinoma, šis trūkumas yra labiau aktualus išsivysčiusioms ekonomikoms, kurios sudaro sąlygas įmonėms ir fiziniams asmenims sukaupti itin daug turto.

Praktikoje egzistuoja kelios bankroto administratoriaus *grąža* grįsto atlyginimo nustatymo modelio variacijų. Bankroto administratoriaus atlyginimas gali būti nustatomas laisvai (vadovaujantis tik bendraisiais principais) derybų su kreditoriais (tiksliau – kreditorių susirinkimu) metu ar įgaliojimus turinčio teismo arba atsižvelgiant į įstatymų leidėjo nustatytus objektyviai taikomus kriterijus[53]. Antroji variacija yra labiau paplitusi (pavyzdžiui, yra taikoma Belgijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Estijoje ir t.t.[54]), kadangi bankroto administratoriaus apskaičiavimas, remiantis iš anksto teisės aktuose numatytais konkrečiais kriterijais, užtikrina vienodą praktiką šioje srityje. Kita vertus, antroji bankroto administratoriaus *grąža* grįsto atlyginimo nustatymo modelio variacija bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimą dažnai gali padaryti nelankstų, negalintį prisitaikyti prie kiekvienos konkrečios situacijos, todėl dažnai neužtikrinantį bankroto administratoriaus turtinių teisių ir teisėtų interesų apsaugos. Išvengti tokių situacijų padeda tam tikros laisvės nukrypti nuo atlyginimo apskaičiavimo kriterijų įstatyminis įtvirtinimas (mišrios variacijos taikymas). Pavyzdžiui, Vokietijos Federacijos nemokumo įstatymo[55] 63 straipsnio 1 dalis numato, kad nukrypti nuo standartinio bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio galima, jei tai yra būtina padaryti, atsižvelgiant į bankroto administratoriaus teikiamų paslaugų apimtį ir sudėtingumą.

Antrasis bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo modelis, kaip minėta, yra grįstas administratoriaus paslaugoms teikti būtino laiko kiekiu. Kadangi šis modelis yra labiau orientuotas į bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimą priklausomai nuo jam tenkančio paslaugų krūvio (ilgesnis laikas suponuoja didesnį būtinų administravimo paslaugų kiekį), jo taikymo principas, darbo autoriaus nuomone, labiausiai užtikrina bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą. Tačiau šis modelis taip pat turi esminį trūkumą – sukuria suinteresuotumą bankroto administratoriams, siekiantiems gauti didesnį atlyginimą, vilkinti bankroto procedūras[56].

---

[51] Marta Flores ir Emmanuelle Inacio, *supra* note 17: 21.
[52] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181.
[53] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181.
[54] Marta Flores ir Emmanuelle Inacio, *supra* note 17: 20.
[55] „German Insolvency Code“, Schultze & Braun, žiūrėta 2017 rugsėjo 15 d., http://www.schubrapp.com/show_InsO_Paragraph_direct.php?lang=en&chapter_id=2&head_id=3&id=72#home
[56] United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *supra* note 16: 181; Jay Lawrence Westbrook, *supra* note 39: 225.

Šis trūkumas gali būti sprendžiamas, pavyzdžiui, nustatant kriterijus bankroto procedūrų atlikimo laikui apskaičiuoti, tačiau toks reguliavimas bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimą ir vėlgi gali daryti nelanksčiu. Kitas šio trūkumo sprendimo būdas – bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas, remiantis bankroto administratoriaus suteiktų paslaugų ataskaita ar vertinant, kiek vidutiniškai atidus ir rūpestingas asmuo būtų skiręs laiko administravimo paslaugos suteikti. Tačiau šis sprendimo būdas, priešingai, yra per daug lankstus ir paremtas subjektyvių kiekvienos situacijos vertinimu, todėl daugeliu atvejų taip pat gali būti neobjektyvus ir sudarantis prielaidas kilti ginčams.

Atsižvelgiant į visa tai, akivaizdu, jog abu išdėstyti bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modeliai turi esminių trūkumų, todėl negali būti laikomi idealiais[57]. *Laiku grįstas atlyginimo apskaičiavimo modelis, minėta, orientuotas į bankroto administratoriaus darbo krūvį, tačiau dėl sudėtingumų, susijusių su bankroto procedūroms atlikti reikalingo laiko vertinimu, negali būti visais atvejais laikomas teisingu. Tuo tarpu remiantis grąža grįstu atlyginimo nustatymo modeliu bankroto administratoriaus atlyginimas gali būti matematiškai apskaičiuojamas, remiantis administravimo paslaugų grąža, tačiau taikant šį modelį nėra atsižvelgiama į bankroto administratoriaus suteiktas paslaugas, kurios nesukuria grąžos, t.y. nėra atsižvelgiama į visą bankroto administratoriaus darbo krūvį ir veiklos sąnaudas*.

1.3. Bankroto administratoriaus atlyginimo sąvoka

Nei ĮBĮ, nei FABĮ normos tiesiogiai nepateikia bankroto administratoriaus atlyginimo sąvokos apibrėžimo. Tokia įstatymų leidėjo pozicija, tikėtina, yra grindžiama įsitikinimu, jog bankroto administratoriaus atlyginimo samprata yra pakankamai paprasta, todėl papildomas bankroto administratoriaus atlyginimo sąvokos apibrėžimo įtvirtinimas įstatyminiu lygmeniu iš esmės yra perteklinis. Tačiau, darbo autoriaus nuomone, tokia pozicija negalėtų būti laikoma pagrįsta, nes aiškiai nesuformuluota bankroto administratoriaus atlyginimo sąvoka praktikoje gali būti skirtingai traktuojama, kas atitinkamai gali būti bankroto administratoriaus ir kitų suinteresuotų asmenų ginčų priežastimi ir, kaip nurodoma toliau, net apsunkinti bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo procesą. Atsižvelgiant į tai, šiame darbo skyriuje formuluojamas teisiškai pagrįstas bankroto administratoriaus atlyginimo apibrėžimas ir taip šalinama įstatymo leidėjo palikta reglamentavimo spraga.

Bendrąja prasme bankroto administratoriaus atlyginimas – piniginių lėšų suma, kurią bankroto administratorius turi teisę gauti kaip apmokėjimą už jo suteiktas bankroto proceso

[57] Jay Lawrence Westbrook, *supra* note 39: 225.

administravimo paslaugas. Tiek ĮBĮ, tiek FABĮ pateikia bankroto proceso sąvokos apibrėžimą. Vadovaujantis ĮBĮ 2 straipsnio 2 dalimi bei FABĮ 2 straipsnio 1 dalimi, bankroto procesas – bankroto procedūrų visuma. Šioje vietoje būtina sustoti ir detaliau aptarti bankroto administratoriaus atlyginimo ir bankroto proceso sąvokų tarpusavio ryšį.

Visų pirma, atkreiptinas dėmesys, jog bankroto administratoriaus kompetencija neapima viso bankroto proceso administravimo. Pavyzdžiui, nors bankroto administratoriaus kompetencijon patenka, bankroto administratoriaus manymu, neteisėtų kreditorių susirinkimo nutarimų apskundimas, tačiau bankroto administratorius neturi teisės teisiškai įpareigojančiai vertinti šių nutarimų teisėtumo ir jų naikinti, kadangi šios funkcijos patenka į teismų kompetenciją. Analogiškai, nors bankroto administratoriaus kompetencijon patenka kreditorių susirinkimo organizavimas, tačiau bankroto administratorius iš esmės neturi teisės ir pareigos jiems pirmininkauti[58] bei juose balsuoti. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog bankroto administratorius neadministruoja viso nemokaus skolininko bankroto proceso, nes dalis bankroto procedūrų nepatenka bankroto administratoriaus kompetencijon. O kadangi dalis bankroto procedūrų nepatenka bankroto administratoriaus kompetencijon, į šias procedūras negali būti atsižvelgiama nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą.

Antra, konstatavus, jog bankroto administratoriui atlyginimas gali būti mokamas tik už bankroto procedūrų, patenkančių bankroto administratoriaus kompetencijon, administravimą, būtina nustatyti administratoriaus kompetencijos šioje srityje ribas. ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje bei FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtinti kriterijų, į kuriuos būtina atsižvelgti nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą, sąrašai. Kaip antai, vadovaujantis ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalimi, įmonių bankroto administratoriaus atlyginimas nustatomas atsižvelgiant į: (1) tai, ar bankrutuojanti įmonė bankroto proceso metu tęsia ūkinę – komercinę veiklą; (2) bankroto proceso metu parduodamo įmonės turto rūšį, kiekį bei jį pardavus gautų lėšų kiekį; (3) bankroto proceso metu iš trečiųjų asmenų išieškotas sumas (skolas, nuostolių atlyginimus ir pan.) bei (4) bankrutuojančiai įmonei iškeltų bylų ir pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą bei skaičių. Šie kriterijai yra papildomai detalizuojami Atlyginimo taisyklėse. Vadovaujantis Atlyginimo taisyklių 3 punktu, bankroto administratoriaus atlyginimą sudaro minimalus atlyginimas, priemoka už bankroto metu gautas įplaukas, priemoka už įmonei iškeltų bylų ir jos pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių bei priemoka už įmonės turto pardavimą didesne nei kreditorių susirinkimo nustatyta kaina ir sumų išieškojimą už beviltiškomis laikytas skolas.

Neabejotina, jog visi ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje nurodyti kriterijai yra reikšmingi bankroto administratoriaus atlyginimui už teikiamas (suteiktas) bankroto administravimo

[58] Išskyrus pirmininkavimą pirmajam kreditorių susirinkimui iki kreditorių susirinkimo pirmininko, kuriuo gali būti tik kreditorius (kaip jis suprantamas ĮBĮ ir FABĮ) arba jo atstovas, išrinkimo (ĮBĮ 22 straipsnio 1 dalis ir 23 straipsnio 1 punktas bei FABĮ 25 straipsnio 1 dalis).

paslaugas nustatyti. Tačiau svarstytina, ar ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtinti kriterijai yra vieninteliai, kurie turi būti vertinami nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą. Atkreiptinas dėmesys, jog ĮBĮ normos įtvirtinta nemažai administratoriaus pareigų, kurios nors ir nėra tiesiogiai susijusios su ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje ir Atlyginimo taisyklėse įtvirtintais kriterijais, tačiau gali daryti pakankamai reikšmingą įtaką bankroto procedūrų (ir atitinkamai bankroto administratoriaus darbo) apimčiai. Darbo autoriaus nuomone, svarbiausiomis iš šių pareigų laikytinos: (1) pareiga tinkamai ir visapusiškai įvertinti įmonės veiklą 3 metų iki bankroto bylos iškėlimo laikotarpiu (reglamentuojama, *inter alia*, ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 8 ir 19 punktais) bei (2) pareiga teikti kreditoriams, kreditorių susirinkimui ir kitiems subjektams informaciją ir vykdyti kreditorių susirinkimo (kreditorių komiteto, jei toks sudaromas) sprendimus (reglamentuojama, be kita ko, ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 15, 20 ir 25 punktais).

Negali būti atmesta galimybė, kad bankroto procedūrų pradžios momentu panašios vertės turto aktyvu disponuojančios įmonės gali būti sukaupusios kardinaliai skirtingą sutarčių, kitų sandorių, buhalterinės apskaitos ir kitų teisinę galią turinčių dokumentų, kuriuos bankroto atveju bankroto administratorius privalės patikrinti, kiekį. Tokia situacija gali susiklostyti dėl skirtingų įmonių nemokumą sukėlusių priežasčių. Pavyzdžiui, vienos iš šių įmonių bankroto priežastimi gali būti elementarūs negalėjimas atsiskaityti su kreditoriais dėl sumažėjusios įmonės ūkinės – komercinės apyvartos ir atitinkamai turimų apyvartinių lėšų apimties. Tuo tarpu kitos įmonės bankroto priežastimi gali būti didžiosios įmonei priklausiusio turto dalies sunaikinimas stichinės nelaimės (pavyzdžiui, gaisro) metu, kas visiškai nėra susiję su šios įmonės ūkinės – komercinės veiklos rezultatais (priešingai, tokia įmonė iki turto sunaikinimo galėjo vykdyti itin aktyvią ūkinę – komercinę veiklą). Akivaizdu, jog abiem šiais atvejais bankroto administratoriaus pareigos patikrinti administruojamos įmonės dokumentus (bankroto procedūrų) apimtis itin skirsis. Analogiškai yra ir tais atvejais, kai bankrutuojančių įmonių kreditoriai skirtinga apimtimi naudojasi jiems ĮBĮ normų suteiktomis teisėmis į informaciją. Vienu atveju bankrutuojančios įmonės kreditoriai gali tik pasyviai naudotis jiems suteiktomis teisėmis į informaciją (apsiriboti iš esmės tik bankroto administratoriaus ataskaitų tvirtinimu), kitais gi – aktyviai reikalauti bankroto administratoriaus teikti išsamią informaciją apie bankroto proceso eigą (ypatingai tais atvejais, kai bankrutuojančios įmonės kreditoriai nepasitiki bankroto administratoriumi).

Tačiau kadangi, minėta, bankroto administratoriaus pareigos patikrinti bankrutuojančios įmonės ūkinę – komercinę veiklą ir teikti informaciją kreditoriams nėra tiesiogiai susijusios su ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtintais bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo kriterijais, egzistuoja rizika, jog nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą į šių pareigų apimties skirtumus skirtingose situacijose nebus atsižvelgta, kas gali lemti neproporcingo bankroto

administratoriaus atliktoms bankroto procedūroms atlyginimo nustatymą bei atitinkamai bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtinių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyros principo pažeidimą. Jau nekalbant apie tai, kad išimtiniais atvejais bankroto administratorius gali iš viso vengti bankrutuojančios įmonės ūkinės – komercinės veiklos patikrinimo, nes *už tai jam niekas nesumokės*.

Žinoma, darbo rengimo metu galiojantis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas suteikia galimybę ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtintą ir Atlyginimo taisyklėse detalizuotą kriterijų sąrašą išplėsti, jei tai yra būtina konkrečioje situacijoje. Tokią galimybę užtikrina ĮBĮ 36 straipsnio 2 ir 5 dalys, kurios kartu įtvirtina galimybę nesilaikyti Atlyginimo taisyklėse numatytų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžių, jei tai yra būtina dėl objektyvių priežasčių. Tačiau, kadangi, kaip minėta, naujasis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas įsigaliojo tik 2016 m. gegužės 1 d., dėl ko teismai dar nespėjo suformuoti jo aiškinimo ir taikymo praktikos, nėra aišku, ar praktikoje didesnis nei įprasta bankroto administratoriaus darbo krūvis (ir atitinkamai sąnaudos, neatlygintinos per kitas administravimo išlaidas) bus vertinamas objektyvia aplinkybe, leidžiančią padidinti įmonių bankroto administratoriaus atlyginimą. Iki nuoseklios teismų praktikos šiuo klausimu suformavimo, tikėtina, gali kilti nemažai ginčų dėl įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio, kurių dalis nepagrįstai gali būti išspręsta administratoriaus nenaudai.

Šiuo atžvilgiu fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimas vertintinas pozityviau, kadangi vadovaujantis FABĮ 22 straipsnio 4 dalimi, fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimas nustatomas atsižvelgiant ne tik į tai, ar bankrutuojantis fizinis asmuo bankroto proceso metu vykdo individualią ir (ar) ūkininko veiklą bei į parduodamo fizinio asmens turto rūšį ir jo kiekį, bet ir bendrai į bankroto procedūrų kiekį ir sudėtingumą. Tai reiškia, jog fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimas kiekvienu konkrečius atveju yra nustatomas individualiai[59].

Trečia, taip pat pažymėtina, jog, vadovaujantis ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalimi į FABĮ 22 straipsnio 4 dalimi, bankroto administratoriaus atlyginimas ir jo mokėjimo tvarka nustatomi pavedimo sutartyje. Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (CK)[60] 6.756 straipsnio 1 dalimi, pavedimo sutarties dalykas – įgaliotinio pareiga atlikti atstovaujamojo vardu teisinius veiksmus. Visas šias normas aiškinant kartu gali susidaryti įspūdis, kad atlyginimas bankroto administratoriui gali būti mokamas tik už teisinių veiksmų atlikimą, tačiau tokia išvada būtų mažu mažiausiai nepagrįsta, nes teisinių santykių su

[59] „Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1804-253/2016“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1388225.

[60] „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“, TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 14 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB.

bankrutuojančiu skolininku pagrindu bankroto administratorius įsipareigoja atlikti ne tik teisinius veiksmus, bet ir suteikti jokių teisinių pasekmių tiesiogiai nesukeliančias paslaugas, t. y. atlikti ir faktinius veiksmus[61]. Tai atitinkamai reiškia, jog bankroto administratorių ir bankrutuojanti skolininką sieją ne pavedimo, o mišrūs teisiniai santykiai, pasižymintys tiek pavedimo, tiek atlygintinų paslaugų teikimo požymiais.

Tokią išvadą patvirtina, pavyzdžiui, ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 4 punktas, kuris numato įmonių bankroto administratoriaus pareigą užtikrinti bankrutuojančios įmonės turto saugumą; 8 punktas, kuris įtvirtinta bankroto administratoriaus pareigą patikrinti bankrutuojančios įmonės sandorius, sudarytus per ne trumpesnį kaip 36 mėnesių laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo dienos, ir t. t. Analogiškai ir FABĮ 12 straipsnio 1 dalies 4 punktas bei 2 dalies 5 punktas numato fizinių asmenų bankroto administratoriaus pareigą be balsavimo teisės dalyvauti kreditorių susirinkimuose; 12 straipsnio 2 dalies 13 punktas įtvirtinta bankroto administratoriaus pareigą tikrinti fizinio asmens vykdomos individualios ir (ar) ūkininko veiklos tikslingumą ir t. t. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog bankroto administratoriaus teikiamų paslaugų ir atitinkamai už jų atlikimą mokėtino atlyginimo sąvokų turinys negali būti aiškinamas, remiantis ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalimi į FABĮ 22 straipsnio 4 dalimi, teisiškai nepagrįstai įtvirtinančiomis, kad su bankroto administratoriumi yra sudaroma pavedimo sutartis. Juolab, kad, kaip bus nurodoma toliau darbe, šios normos yra kritikuotinos ir kitais požiūriais.

Ketvirta, taip pat atkreiptinas dėmesys, kad ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, jog bankroto administratoriaus atlyginimas yra siejamas su administratoriaus veiklos rezultatais ir nepriklauso nuo bankroto procedūros trukmės. Ši norma, viena vertus, eliminavo galimybę taikyti *laiku* grįstą įmonių bankroto administratorių atlyginimo nustatymo modelį su visais jo trūkumais, todėl šiuo atžvilgiu vertintina pozityviai. Tačiau, kita vertus, ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalis įtvirtino grąža grįsto įmonių bankroto administratorių atlyginimo nustatymo modelio taikymą, bet tuo pačiu nepašalino šio modelio esminio trūkumo – neatsižvelgimo į bankroto administratoriaus darbo krūvį ir veiklos sąnaudas (nors tai prieštarauja, pavyzdžiui, anksčiau suformuotai LAT praktikai, kurioje nurodoma, jog bankroto administratoriaus atlyginimas turi būti grindžiamas, *inter alia*, administratoriaus veiklos sąnaudomis[62]). Atsižvelgiant į tai, ši norma taip pat yra kritikuotina ta apimtimi, kiek ji bankroto administratoriaus atlyginimo nesieja

[61] Teisiniai ir faktiniai veiksmų atribojimo pagrindu yra priešastinis ryšys tarp atlikto veiksmo ir teisinių pasekmių. Jei tarp veiksmo neįsiterpia papildomi veiksmai, nutolinantys veiksmą nuo teisinių pasekmių, konstatuojamas tiesioginis priežastinis ryšys tarp veiksmo ir teisinių pasekmių, sudarantis pagrindą veikmą vadinti teisinių. Jei tarp veiksmo ir teisinių pasekmių įsiterpia papildomi veiksmai, nutolinantys veiksmą nuo teisinių pasekmių, konstatuojamas netiesioginis priežastinis ryšys tarp veiksmo ir teisinių pasekmių, sudarantis pagrindą veikmą laikyti turinčiu faktinį, o ne teisinį pobūdį (Jaroslav Simarev, „Pavedimo sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai“ (bakalauro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2015), 9-10).

[62] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-467/2008“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/89678.

su nemokiai įmonei ir jos kreditoriams reikšmingiems bankroto administratoriaus veiklos rezultatams pasiekti būtinais veiksmais (darbo krūviu) bei jiems atlikti būtinomis sąnaudomis, nors, akivaizdu, jog tai rezultato atžvilgiu yra reikšminga.

Atsižvelgiant į visus šiame darbo poskyryje pateiktus pastebėjimus ir išaiškinimus, gali būti suformuluota tokia, darbo autoriaus nuomone, teisiškai pagrįsta bankroto administratoriaus atlyginimo samprata: *bankroto administratoriaus atlyginimas – piniginių lėšų suma, kurią bankroto administratorius galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę gauti kaip apmokėjimą už bankroto administratoriaus pagal kompetenciją suteiktas skolininko bankroto procedūrų administravimo paslaugas (nepriklausomai nuo to, ar šios paslaugos tiesiogiai sukuria teisinius padarinius). Bankroto administratoriaus atlyginimas siejamas ne tik su bankroto administratoriaus veiklos rezultatais, bet ir su bankroto administratoriaus suteiktų bankroto procedūrų administravimo paslaugų apimtimi ir bankroto administratoriaus sąnaudomis administravimo paslaugoms suteikti, kurios nėra atlyginamos per kitas administravimo išlaidas, tačiau nepriklauso nuo bankroto proceso trukmės*.

2. ĮMONIŲ BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMO DYŽIO NUSTATYMAS

Šiame darbo skyriuje siekiama išanalizuoti Lietuvoje galiojantį įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimą bei nustatyti su juo susijusias teorines ir praktines problemas. Siekiant šio tikslo šiam darbo skyriuje aptariami: (1) 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimo laikymosi privalomumas; (2) 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimo atitiktis 1.3 darbo poskyryje pateiktai bankroto administratoriaus atlyginimo sąvokai bei 1.1 darbo poskyryje aptartam bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principui.

2.1. Naujojo įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimo privalomumas

Minėta, 2016 m. gegužės 1 d., įsigaliojus ĮBĮ 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymui ir ĮBĮ 36 straipsnio pakeitimus įgyvendinančioms Atlyginimo taisyklėms, buvo esmingai pakeistas įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimas. Vienas esminių pokyčių – objektyviais matematiniais skaičiavimais pagrįstų įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo kriterijų įtvirtinimas Atlyginimo taisyklėse.

Šiuo metu galiojančio ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad bankroto administratoriaus atlyginimas nustatomas už visą įmonės administravimo laikotarpį, atsižvelgiant į Atlyginimo taisykles, kuriose nustatomi rekomendaciniai bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiai. Pačių Atlyginimo taisyklių 1 punkte taip pat nurodoma, jog jos numato rekomendacinius įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžius ir jų nustatymo tvarką. Atsižvelgiant į tai, gali susidaryti įspūdis, jog Atlyginimo taisyklės yra neprivalomo pobūdžio teisės aktas. Tokį įspūdį sustiprina ir negausi Lietuvos apeliacinio teismo (LApT) praktika, suformuota aiškinant ir taikant naująjį įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimą. Pavyzdžiui, 2017 m. kovo 29 d. priimtoje LApT nutartyje, kuria išspręstas supaprastinta tvarka bankrutuojančios individualios įmonės administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo klausimas, Atlyginimo taisyklėse numatytų rekomendacinių dydžių atžvilgiu nurodoma: *„Minėti rekomendaciniai dydžiai teismui nėra privalomi, tačiau nukrypdamas nuo*

šių rekomendacinių dydžių teismas turėtų tokį procesinį sprendimą tinkamai motyvuoti.“[63]. Tokio paties pobūdžio išaiškinimai pateikti ir kitose LApT nutartyse[64].

Kita vertus, kitos ĮBĮ normos iš dalies prieštarauja tokiai išvadai. Kaip antai, ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje numatyta, jog kreditorių susirinkimo arba teismo nustatytas bankroto administratoriaus atlyginimas negali viršyti Atlyginimo taisyklėmis patvirtintų dydžių, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina padaryti dėl objektyvių aplinkybių. ĮBĮ 36 straipsnio 2 dalyje, pritariant 5 daliai, nurodoma, kad bankroto administravimo išlaidų rekomendaciniai dydžiai gali būti viršyti tik tuo atveju, jeigu kreditorių susirinkimas arba teismas pritaria bankroto administratoriaus pateiktam motyvuotam prašymui patvirtinti rekomendacinius dydžius viršijančią administravimo išlaidų sąmatą. Vadovaujantis šiomis normomis, galima daryti išvadą, jog Atlyginimo taisyklės savo esme nustato bankroto administratoriaus atlyginimo *lubas,* kurios gali būti viršytos tik išimtinais, objektyviomis aplinkybėmis pagrįstais atvejais. Tuo tarpu bankroto administratoriaus atlyginimo *grindys* Atlyginimo taisyklėse tiesiogiai nėra nustatytos. Priešingai, LApT praktikoje, suformuotoje sprendžiant bankroto administratorių sąmatų tvirtinimo supaprastintame bankroto procese atvejus, nurodoma, jog bankroto administratorius, norėdamas, kad jam būtų nustatytas Atlyginimo taisyklėse nurodytas atlyginimas, privalo savo prašymą pagrįsti[65]. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog dabartinis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo reglamentavimas ir jį taikant suformuota teismų LApT praktika yra dviprasmiška, nesudaranti prielaidų aiškiai nustatyti, kokia apimtimi bankrutuojančių įmonių kreditorių susirinkimai ir teismai privalo laikytis Atlyginimo taisyklių nuostatų.

Situaciją dalinai gelbsti naujausioje LAT 2017 m. liepos 12 d. nutartyje pateiktas šiek tiek kitoks Atlyginimo taisyklių privalomumo išaiškinimas. LAT 2017 m. liepos 12 d. nutartyje nurodė, jog Atlyginimo taisyklės riboja teismo diskreciją nustatyti administravimo išlaidų (vadinasi, ir bankroto administratoriaus atlyginimo) dydį[66], taip lingvistiškai labiau akcentuodamas Atlyginimo taisyklių privalomą pobūdį. Kadangi šis išaiškinimas pateiktas vertinant teismo teisę peržiūrėti kreditorių susirinkimo nustatytus administravimo išlaidų dydžius, darbo autoriaus nuomone, jis turėtų būti aktualus ir administravimo išlaidų sąmatų (įskaitant bankroto administratorių atlyginimų) tvirtinimui kreditorių susirinkime. Šis LAT

[63] „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-723-407/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1452138.
[64] „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-453-370/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1418520; „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-887-407/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1470095.
[65] „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-453-370/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1418520; „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1048-241/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1492496.
[66] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-320-915/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1501716.

išaiškinimas leidžia tikėtis, jog ateityje LAT praktikoje Atlyginimo taisyklės bus vertinamos ne tik kaip įtvirtinančios privalomas bankroto administratoriaus atlyginimo *lubas*, bet kaip bendrai įtvirtinančios privalomą įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo *atramos tašką*, nuo kurio galima nukrypti tik išimtinais, objektyviomis aplinkybėmis pagrįstais atvejais. O tai savo ruožtu reikštų, jog bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas nuo 2016 m. gegužės 1 d. iš esmės negali būti laikomas įmonių bankroto administratoriaus ir kreditorių susirinkimo derybų reikalu, kaip buvo iki tol[67].

Kitas svarbus, su Atlyginimo taisyklių privalomumu susijęs klausimas – jų taikymas laiko atžvilgiu. Šio klausimo aptarimo poreikį suponuoja santykinai ilga bankroto proceso trukmė, dėl ko dalis iki 2016 m. gegužės 1 d. pradėtų bankroto procesų iki šiol nėra pasibaigę. Todėl kyla klausimas, vadovaujantis kokiu teisiniu reglamentavimu, turėtų būti nustatomas šiuose bankroto procesuose paskirtų bankroto administratorių atlyginimas.

ĮBĮ 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad šio įstatymo nuostatos taikomos bankroto procedūroms, pradėtoms įsigaliojus šiam įstatymui, t.y. po 2016 m. gegužės 1 d. Bankroto administratoriaus atlyginimo tikslais, šioje normoje paminėta bankroto procedūros sąvoka turėtų būti suprantama kaip administravimo išlaidų tvirtinimo procedūra. ĮBĮ tiesiogiai nepateikia nei bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo procedūros, nei bendrai bankroto procedūros sąvokos. Tačiau ĮBĮ 2 straipsnio 2 dalis įtvirtina bankroto proceso sąvokos apibrėžimą, pagal kurį bankroto procesas tai teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma. Šis apibrėžimas aiškiai numato, jog bankroto procesas susideda iš bankroto procedūrų, kas atitinkamai reiškia, jog bankroto procesas ir bankroto procedūra yra susijusios, tačiau netapačios sąvokos. Tai savo ruožtu suponuoja, jog Atlyginimo taisyklių taikymas nėra susijęs su bankroto proceso pradžia, todėl iš esmės gali būti taikomos ir nustatant iki 2016 m. gegužės 1 d. pradėtuose bankroto procesuose paskirtų bankroto administratorių atlyginimus, jei jų nustatymo procedūros buvo pradėtos po 2016 m. gegužės 1 d. Tai taip pat reiškia, jog ĮBĮ reglamentavimas nepateikia aiškaus atsakymo dėl Atlyginimo taisyklių taikymo laike, todėl šio svarbaus klausimo sprendimą turėtų pateikti teismų praktika.

LApT praktikoje šiuo klausimu pasisakoma: *„2015 m. spalio 15 d. priimto ĮBĮ 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-1962 10 straipsnio 3 dalis nustato, kad ĮBĮ 36 straipsnio pakeitimai įsigalioja nuo 2016 m. gegužės 1 d., o 5 dalis – kad šio įstatymo nuostatos taikomos bankroto procedūroms, pradėtoms įsigaliojus šiam įstatymui. Paminėto įstatymo 5 dalies formuluotės lingvistinis, loginis bei sisteminis aiškinimas patvirtina, kad naujos redakcijos ĮBĮ 36 straipsnio taikymui aktualus įmonės bankroto proceso – bankroto procedūrų*

[67] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2013“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/729635.

visumos, pradžios momentas.“[68]. Dėl prieš tai nurodytų bankroto proceso ir procedūros sąvokų skirtumų, ši LApT praktika prieštarauja lingvistinei ĮBĮ 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalies formuluotei, todėl akivaizdžiai vertintina kritiškai. Ši LApT praktikos spraga buvo ištaisyta jau minėta LAT 2017 m. liepos 12 d. nutartimi, kurioje LAT aiškino, kad *„bankroto administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo procedūra prasideda administravimo išlaidų sąmatą pirmą kartą tvirtinant kreditorių susirinkime, šiam įgyvendinant ĮBĮ 23 straipsnio 5 punkte nustatytą kompetenciją. Vėlesni administravimo išlaidų sąmatos keitimai nėra savarankiškos procedūros, o administravimo išlaidų sąmatos procedūros sudėtinė dalis.“*[69]. Toks išaiškinimas LAT pateiktas atsižvelgiant į, kad administravimo išlaidų sąmata yra tvirtinama už visą bankroto proceso laikotarpį[70].

Kadangi ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalis įtvirtina, jog įmonės bankroto ne teismo tvarka atvejais teismo kompetencijai skirtus klausimus svarsto ir sprendžia kreditorių susirinkimas, darbo autoriaus nuomone, LAT 2017 m. liepos 12 d. nutartyje pateiktas administravimo išlaidų tvirtinimo procedūros sąvokos apibrėžimas *mutatis mutandis* gali būti naudojamas ir nustatant Atlyginimo taisyklių taikymą ne teismo tvarka vykdomiems bankroto procesams. Tuo tarpu supaprastintam įmonių bankroto procesui Atlyginimo taisyklių taikymas laike nėra reikšmingas, kadangi, vadovaujantis ĮBĮ $13^{(1)}$ straipsnio 1 dalimi, supaprastintas bankroto procesas negali trukti ilgiau kaip 1 metus nuo nutarties jį taikyti įsiteisėjimo dienos, o šio darbo rengimo metu nuo naujojo reglamentavimo įsigaliojimo yra praėję daugiau nei 1 metai. Tai reiškia, kad darbo rengimo metu yra užbaigti visi supaprastinto įmonių bankroto procesai, kuriems galėjo būti aktualus Atlyginimo taisyklių taikymo laike klausimas (todėl jo nagrinėjimas neturi jokios praktinės reikšmės).

Papildomai pažymėtina, jog nors, vadovaujantis minėtais išaiškinimais, Atlyginimo taisyklės turi būti privalomai taikomos bankroto procesams, kuriems priskirtos administravimo išlaidų tvirtinimo procedūros prasidėjo po 2016 m. gegužės 1 d., tačiau teisinis reglamentavimas nedraudžia jomis remtis keičiant iki 2016 m. gegužės 1 d. nustatytus bankroto administratorių atlyginimus. Priešingai, LApT praktikoje nurodoma, jog Atlyginimo taisyklės gali būti naudojamos kaip gerosios praktikos pavyzdys vertinant iki 2016 m. gegužės 1 d. nustatytus bankroto administratorių dydžius: *„nors nustatant administratoriaus atlyginimą Atlyginimo taisyklės netaikytinos (2015 m. spalio 15 d. ĮBĮ pakeitimo įstatymo Nr. XII-1962 10 straipsnio 5 dalis), tačiau, siekiant įvertinti kreditorių susirinkimo patvirtintą bankroto administratoriaus atlyginimą protingumo, sąžiningumo bei teisingumo aspektu, į šiose Atlyginimo taisyklėse*

[68] „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2013-381/2016“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1391525; „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-958-381/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1484070.
[69] *Supra* note 65.
[70] *Supra* note 65.

nustatytus administratoriaus atlyginimo dydžius gali būti atsižvelgiama“[71]. Su tokia LApT praktika sunku nesutikti.

Susumavus visą tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog, *vadovaujantis šiuo metu galiojančiu reglamentavimu ir jo teisminiu aiškinimu, 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusių Atlyginimo taisyklių taikymui svarbus pirmojo bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo, o ne bankroto proceso pradžios ar bankroto administratoriaus atlyginimo keitimo momentas. Nustačius, kad pirmasis bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas įvyko iki 2016 m. gegužės 1 d. (pavyzdžiui, 2016 m. balandžio 29 d.), Atlyginimo taisyklės bankroto administratoriaus atlyginimo pagrįstumui vertinti gali būti naudojamos tik kaip neprivalomas gerosios praktikos pavyzdys. Tuo tarpu nustačius, kad pirmasis bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas įvyko 2016 m. gegužės 1 d. ar vėliau, Atlyginimo taisyklės, vadovaujantis LAT formuojama praktika, bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymui turėtų būti privalomos, o nukrypimas juo jų bankroto administratoriaus ar kitų kreditorių naudai (nenaudai) turėtų būti galimas tik išimtiniais, objektyviomis aplinkybėmis pateisinamais atvejais.*

2.2. Įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamosios dalys

Įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo kriterijai numatyti ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje, kurioje, *inter alia*, nurodoma, jog bankroto administratoriaus atlyginimas nustatomas atsižvelgiant į tai, ar bankrutuojanti ir (arba) bankrutavusi įmonė tęsia (vykdo) veiklą, į parduodamo įmonės turto rūšį ir jo kiekį, gautas lėšas iš parduoto įmonės turto, bankroto metu išieškotas sumas, taip pat į įmonei iškeltų bylų ir pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių. Šiuos kriterijus detalizuoja Atlyginimo taisyklės, kurių 3 punktas numato bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamąsias dalys ir apskaičiavimo formulę. Vadovaujantis Atlyginimo taisyklių 3 punktu, įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydis privalo susidėti iš minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo, priemokos už bankroto metu gautas įplaukas (priemokos už įplaukas), priemokos už įmonei iškeltų bylų ir jos pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių (priemokos už bylas) bei priemokos už įmonės turto pardavimą didesne nei kreditorių susirinkimo nustatyta kaina, kai šis turtas parduodamas ne iš varžytynių, taip pat už sumų išieškojimą už beviltiškomis laikytas skolas (priemokos už sėkmingą turto pardavimą). Atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis teisiniu reglamentavimu ir

[71] „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1616-823/2016“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1345208; „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. sausio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-285-798/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1413067.

formuojama LAT praktika, Atlyginimo taisyklių laikymasis turėtų būti privalomas, verta kiekvieną iš nurodytų bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamųjų dalių aptarti atskirai.

2.2.1. Minimalus bankroto administratoriaus atlyginimas

Viena iš bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamųjų dalių – minimalus bankroto administratoriaus atlyginimas. Atlyginimo taisyklės numato skirtingus minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo dydžius. Atlyginimo taisyklėse numatyti minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiai diferencijuojami, atsižvelgiant į bankrutuojančios įmonės dydį, kuris nustatomas, vadovaujantis Vyriausybės nutarimu patvirtintomis Atrankos taisyklėmis[72], įmonės veiklos rūšį ir bankroto proceso vykdymo ypatumus, numatytus finansų ministro įsakymu patvirtintame Ypatumų apraše[73], taip pat į tai, ar įmonės bankroto procedūros vykdomos teismo, ar ne teismo tvarka.

Minimalaus įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo santykis su kitais Atlyginimo taisyklėse numatytais bankroto administratoriaus atlyginimo dėmenimis (priemokas už įplaukas, bylas ir sėkmingą turto pardavimą)[74] rodo, jog minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo įtvirtintas Atlyginimo taisyklėse tikslas – užtikrinti, kad bankroto administratorius gautų minimalų atlyginimą už jam tenkantį darbo krūvį ir jo patirtas sąnaudas, o ne kitiems bankrutuojančios įmonės kreditoriams sukurtą *grąžą*[75]. Savaime suprantama, jog minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo dydis gali atitikti minėtą tikslą tik tuo atveju, jei minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo dydis iš tiesų yra minimalus, t.y. nustato bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo atskaitos tašką, kurį sistemiškai papildo (koreguoja) kiti Atlyginimo taisyklėse numatyti bankroto administratoriaus atlyginimo dėmenys (priemokos už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą ir bylas). Jei taip nėra (pavyzdžiui, minimalus bankroto administratoriaus atlyginimo dydis atitinka bankroto administratoriaus atlyginimo vidurkį, yra mažesnis už minimumą ar pan.), Atlyginimo taisyklių privalomas pobūdis sudaromo prielaidas netinkamai nustatyti bankroto administratoriaus atlyginimą, kas per mažo atlyginimo nustatymo atveju gali pažeisti bankroto administratoriaus turtines teises ir teisėtus interesus arba

[72] „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 9 d. nutarimas dėl Bankroto administratorių atrankos taisyklių patvirtinimo“, TAR, https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/779c62d008e811e4adf3c8c5d7681e73/vCCZeGMDgM.
[73] „Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. vasario 22 d. įsakymas dėl Pagal veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumus išskirtų įmonių aprašo patvirtinimo“, TAR, https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9ab68780da3a11e583a295d9366c7ab3.
[74] Ir bendrai aplinkybė, jog Atlyginimo taisyklėse yra numatytos papildomos įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamosios dalys.
[75] Šia prasme minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo numatytas galėtų būti laikomas prieštaraujančiu jau minėtos ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalies normos, įtvirtinančio, kad bankroto administratoriaus atlyginimas yra siejamas su administratoriaus veiklos rezultatais, lingvistinei išraiškai.

per didelio atlyginimo nustatymo atveju – kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtines teises ir teisėtus interesus. Atsižvelgiant į tai, neabejotinai verta paanalizuoti, ar Atlyginimo taisyklėse numatytas minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo dydis atitinka jo įtvirtinimo tikslą. Kadangi ĮBĮ 36 straipsnio 2 dalyje nurodoma, *inter alia*, kad bankroto administravimo išlaidų rekomendaciniai dydžiai nustatomi įvertinus per praėjusius 3 metus baigtų bankroto procesų faktinius administravimo išlaidų dydžius, atsižvelgiant į ĮBĮ 11 straipsnio 2 dalyje nurodytų įmonę apibūdinančių kriterijų reikšmes, minėta analizė atliktina vertinant faktinius duomenys apie 2013-2015 m. laikotarpiu baigtuose įmonių bankroto procesuose bankroto administratoriams sumokėtus atlyginimus.

Vadovaujantis ĮRBIS duomenimis bei Tarnybos skaičiavimais, 2013 – 2015 m. laikotarpiu buvo baigti 1708 mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų bankroto procesai. Už 971 šių įmonių (56,8 %) administravimą bankroto administratoriai negavo jokių atlyginimų, už 212 šių įmonių (12,4 %) – vidutiniškai gavo 450 EUR dydžio atlyginimus, už 382 šių įmonių (22,4 %) administravimą – vidutiniškai 2.600 EUR dydžio atlyginimus; už 111 šių įmonių (6,5 %) administravimą – vidutiniškai 6.500 EUR dydžio atlyginimus, už 26 šių įmonių (1,5 %) administravimą – vidutiniškai 12.640 EUR dydžio atlyginimus, už 5 šių įmonių (0,3 %) – administravimą vidutiniškai 27.750 EUR dydžio atlyginimus ir už 1 iš šių įmonių administravimą buvo gautas net 61.000 EUR dydžio atlyginimas.[76] Kaip matyti iš Tarnybos skaičiavimų rezultatų (matematinis jų pagrįstumas darbe nekvestionuojamas), mažiausias vidutinis 2013-2015 m. laikotarpiu už mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą gautas bankroto administratorių atlyginimas sudarė 450 EUR[77], kuris, darbo autoriaus nuomone, logiškai turėtų būti laikomas atskaitos tašku apskaičiuojant kiekvienu konkrečiu atveju bankroto administratoriui už mažos įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą gautino atlyginimo dydį.

Tačiau Atlyginimo taisyklėse numatytas visiškai kitoks minimalus bankroto administratoriui už mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtino atlyginimo dydis, kuris sudaro net 6 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas minimaliąsias mėnesines algas (MMA). Vadovaujantis darbo rengimo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu[78] MMA dydžiu (380 EUR), Atlyginimo

[76] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, *supra* note 26: 6.
[77] Už 971 mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą gautas 0 EUR atlyginimas negali būti laikomas minimaliu bankroto administratoriaus atlyginimu, nes tai prieštarautų minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo tikslui (užtikrinti, kad bankroto administratorius gautų bent kažkokį atlyginimą už jam tenkantį darbo krūvį ir jo veiklos sąnaudas).
[78] „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. birželio 22 d. nutarimas dėl minimaliojo darbo užmokesčio“, TAR, https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/172d7630394911e69101aaab2992cbcd.

taisyklėse nurodytas *minimalus* bankroto administratoriui už mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtinas atlyginimas sudaro net 2.280 EUR, t.y. yra net daugiau nei 5 kartus didesnis už minėtais Tarnybos skaičiavimais nustatytą[79] ir apie 910 EUR didesnis nei 2013-2015 m. bankroto administratoriams už mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą sumokėtų atlyginimų vidurkis[80].

Iš esmės analogiška situacija yra ir su 2013 – 2015 m. laikotarpiu bankroto administratoriams už vidutinių bei didelių įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą sumokėtais atlyginimais:

- 2013 – 2015 m. laikotarpiu buvo pabaigti 919 vidutinių įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų bankroto procesai. Už 177 iš šių įmonių (19,3 %) administravimą bankroto administratoriams atlyginimo nesumokėta iš viso, už 73 iš šių įmonių (7,9 %) administravimą sumokėtas 500 EUR dydžio vidutinis atlyginimas, už 251 iš šių įmonių (27,3 %) administravimą – 2.510 EUR dydžio vidutinis atlyginimas, už 243 iš šių įmonių (26,4 %) administravimą – 7.210 EUR dydžio vidutinis atlyginimas, už 135 iš šių įmonių (14,7 %) administravimą – 13.700 EUR dydžio vidutinis atlyginimas, už 33 iš šių įmonių (3,6 %) administravimą – 26.740 EUR dydžio vidutinis atlyginimas, o už 7 iš šių įmonių (0,8 %) – net 64.220 EUR dydžio vidutinis atlyginimas.[81] Pagal šiuos statistinius duomenis atlikus matematinius skaičiavimus, darbo autoriaus nuomone, minimalus bankroto administratoriui už vidutinės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtinas atlyginimas turėtų sudaryti apie 2.050 EUR[82]. Tuo tarpu Atlyginimo taisyklėse numatytas 17 MMA siekiantis minimalus bankroto administratoriaus atlyginimas, kuris, vadovaujantis darbo rengimo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu MMA dydžiu (380 EUR), sudaro net 6.460 EUR, t.y. yra net daugiau nei 3 kartus didesnis už nustatytą skaičiavimų metu.

[79] 2.280 / 450 = 5,0(66).
[80] 2.280 - (0 * 971 + 450 * 212 + 2.600 * 382 + 6.500 * 111 + 12.640 * 26 + 27.750 * 5 + 61.400 * 1) / 1.708 = 2.280 - 1.369,37 = 910,63 EUR.
[81] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, *supra* note 26: 6.
[82] Tokio dydžio minimalus bankroto administratoriaus atlyginimo dydis nustatytas išvedus už nurodytų 73 ir 251 vidutinių įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą sumokėto atlyginimo vidurkį 1 įmonei: (73 * 500 + 251 * 2.510) / (73 + 251) = 2.057,13 (EUR). Toks skaičiavimo būdas pasirinktas atsižvelgiant į tai, kad: (1) minimalaus bankroto administratoriui už vidutinės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtino atlyginimo prilyginimas už nurodytų 73 įmonių administravimą sumokėtam vidutiniam atlyginimui (500 EUR) neatitiktų rinkos realijų (šie 73 bankroto procesai sudarė tik 7,9 % visų bankroto procesų) ir neatspindėtų mažų bei vidutinių įmonių skirtumų; (2) minimalaus bankroto administratoriui už vidutinės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtino atlyginimo prilyginimas už nurodytų 251 įmonių administravimą sumokėtam vidutiniam atlyginimui (2.510 EUR) reikštų iš tiesų minimalaus atlyginimo (minėtų 500 EUR) eliminavimą iš skaičiavimo.

- 2013-2015 m. laikotarpiu buvo pabaigti 569 didelių įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų bankroto procesai. Už 46 iš šių įmonių (8,1 %) administravimą bankroto administratoriams nesumokėta iš viso, už 11 iš šių įmonių (1,9 %) administravimą vidutiniškai sumokėta 470 EUR, už 59 iš šių įmonių (10,4 %) administravimą – vidutiniškai 2.950 EUR, už 104 iš šių įmonių (18,3 %) administravimą – vidutiniškai 7.370 EUR, už 155 iš šių įmonių (27,2 %) administravimą – vidutiniškai 14.280 EUR, už 138 iš šių įmonių (24,2 %) administravimą – vidutiniškai 31.900 EUR, už 46 iš šių įmonių (8,1 %) administravimą – vidutiniškai 67.760 EUR, už 9 iš šių įmonių (1,6 %) administravimą – vidutiniškai 157.770 EUR ir už 1 įmonės (0,2 %) administravimą – net 257.270 EUR. Atlikus pagal šiuos statistinius duomenis matematinius skaičiavimus, darbo autoriaus nuomone, minimalus bankroto administratoriui už didelės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą turėtų sudaryti apie 5.435 EUR[83]. Tuo tarpu Atlyginimo taisyklėse numatytas 17 MMA siekiantis minimalus bankroto administratoriui už didelės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtinas atlyginimas, kuris, vadovaujantis darbo rengimo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu MMA dydžiu (380 EUR), sudaro net 15.200 EUR, t.y. ir vėlgi yra daugiau nei 2,5 kartų didesnis už nustatytą skaičiavimų metu.

Panaši situacija susidarė ir nustatant minimalius bankroto administratoriui už įmonių, pasižyminčių veiklos rūšies ar bankroto proceso ypatumais, administravimą mokėtinus atlyginimus. Pavyzdžiui, Tarnybos, vadovaujantis ĮRBIS duomenimis, atliktais skaičiavimais 2013 – 2015 m. laikotarpiu bankroto administratoriams už mažų įmonių, kurių veiklos priežiūra priskirta Lietuvos bankui, (VR grupės mažų įmonių) administravimą vidutiniškai sumokėta po 1.370 EUR, kas yra tiek pat, kiek tuo pačiu laikotarpiu vidutiniškai buvo sumokėta už mažų įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą[84]. Nepaisant to, Atlyginimo taisyklėse nurodytas 14 MMA minimalus už VR grupei priklausančios mažos įmonės administravimą mokėtinas atlyginimas, kuris yra daugiau negu 2 kartus didesnis už nurodytą 6 MMA dydžio minimalų atlyginimą, mokėtiną už įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą.

[83] Tokio dydžio minimalus bankroto administratoriaus atlyginimo dydis nustatytas išvedus už nurodytų 11, 59 ir 104 didelių įmonių be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą sumokėto atlyginimo vidurkį 1 įmonei: (470 * 11 + 2.950 * 59 + 7.370 * 104) / (11 + 59 + 104) = 5.435,06. Tokio skaičiavimo būdo pagrindimas – žr. praeitą išnašą.

[84] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, *supra* note 26: 8.

Kitus pavyzdžiu galėtų būti Atlyginimo taisyklėse nurodytas minimalus už didelės įmonės, nenutraukusios ūkinės komercinės veiklos, (BP-2 grupės didelės įmonės) administravimą mokėtinas atlyginimas. Tarnybos, vadovaujantis ĮRBIS duomenimis, atliktais skaičiavimais vidutinis už BP-2 grupės didelės įmonės administravimą sumokėtas atlyginimas sudarė 40.190 EUR, kas yra beveik 2 kartus daugiau už tuo pačiu laikotarpiu vidutiniškai sumokėtą atlyginimą už didelės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą (21.710 EUR). Atsižvelgiant į tai, minimalų už BP-2 grupės didelės įmonės administravimą mokėtiną atlyginimą buvo tikslinga apskaičiuoti padauginus Atlyginimo taisyklėse nurodytą minimalų už didelės įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų mokėtiną atlyginimą iš 2, kas sudarytų 80 MMA (30.400 EUR). Nepaisant to, Atlyginimo taisyklėse buvo nurodytas net 149 MMA (56.620 EUR) minimalus už BP-2 grupės didelės įmonės administravimą mokėtinas atlyginimas.

Atsižvelgiant į pateiktus minimalių bankroto administratoriui mokėtinų atlyginimų pavyzdžius, akivaizdu, jog *Atlyginimo taisyklėse nurodyti minimalūs bankroto administratoriui mokėtini atlyginimai apskaičiuoti neatsižvelgiant į 2013 – 2015 m. laikotarpiu bankroto administratoriams faktiškai sumokėtų minimalių atlyginimų statistinius duomenis, todėl laikytini atliktais pažeidžiant ĮBĮ 36 straipsnio 2 dalies normą, numatančią, jog bankroto administravimo išlaidų rekomendaciniai dydžiai nustatomi įvertinus per praėjusius 3 metus baigtų bankroto procesų faktinius administravimo išlaidų dydžius*. Kadangi Atlyginimo taisyklėse nurodyti minimalūs atlyginimo dydžiai stipriai viršija 2013 – 2015 m. laikotarpiu bankroto administratoriams faktiškai sumokėtų minimalių atlyginimų dydžius, jie pagal savo esmę negali būti laikomi minimaliais dydžiais (atskaitos taškais apskaičiuojant kiekvienu konkrečiu atveju rekomenduojamo atlyginimo dydį). Tai savo ruožtu taip pat reiškia, jog Atlyginimo taisyklėse nurodyti priedai (už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą bei bylas) neatitinka jų įtvirtinimo paskirties – kompensuoti skirtumo tarp Atlyginimo taisyklėse nurodytų minimalių atlyginimo dydžių ir atlyginimo dydžių, kurie yra rekomenduojami konkrečioje situacijoje, bei taip užtikrinti kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų apsaugą.

Šią išvadą verta pailiustruoti pavyzdžiu. Pavyzdžiui, vadovaujantis šiuo metu Atlyginimo taisyklėse nurodytais minimaliais atlyginimų dydžiais ir priemokų skaičiavimo tvarka, už mažos įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų, kurios bankroto proceso metu gauta tik 10.000 EUR įplaukų (iš kurių 0 EUR už sėkmingą turto pardavimą) ir kuriai bankroto proceso metu nebuvo pareikšti jokie civiliniai reikalavimai ir nepradėtos civilinių ginčų nagrinėjimo procedūros, administravimą bankroto administratoriui

turėtų būti sumokėtas 3.629,85 EUR dydžio atlyginimas[85]. Darbo autoriaus nuomone, toks bankroto administratoriui už mažos įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų, neegzistuojant objektyvioms aplinkybėms, pagrindžiančioms tokio dydžio atlyginimo proporcingumą, akivaizdžiai neatitiktų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų (CK 1.5 straipsnis) ir pažeistų bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą. Tuo tarpu apskaičiavus bankroto administratoriui už šios įmonės administravimą mokėtinos atlyginimo rekomendacinį dydį, vadovaujantis minimaliu Tarnybos skaičiavimais išvestu atlyginimo dydžiu, t.y. 450 EUR, ir Atlyginimo taisyklėse nurodyta priemokų skaičiavimo tvarka, rekomendacinis bankroto administratoriui mokėtinas atlyginimas sudarytų 1.799,85 EUR[86]. Toks bankroto administratoriui už mažos įmonės be veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumų administravimą mokėtino atlyginimo dydis, darbo autoriaus nuomone, labiau užtikrintų bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą. Juolab, kad, vadovaujantis ĮBĮ 36 straipsnio 2 ir 5 dalimis, rekomenduojamas bankroto administratoriaus atlyginimas galėtų būti padidintas, nustačius objektyvias aplinkybes, pagrindžiančias padidinimo būtinumą.

Nustačius, jog Atlyginimo taisyklėse nurodyti *minimalūs* bankroto administratoriams mokėtinų atlyginimo dydžiai viršija rinkos sąlygomis padiktuotus minimalius dydžius, dėl ko Atlyginimo taisyklėse nurodytos priemokos negali būti laikomos atitinkančiomis jų įtvirtinimo paskirtį, savaime suprantama, kad šių priemokų taikymas kartu su Atlyginimo taisyklėse nurodytais *minimaliais* bankroto administratoriams mokėtinų atlyginimo dydžiais taip pat neatitiktų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų bei neužtikrintų bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros. Atsižvelgiant į tai, darbo autoriaus nuomone, egzistuoja poreikis iki Atlyginimo taisyklėse numatytų minimalių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžių pakoregavimo praktikoje, siekiant užtikrinti bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą, nukrypti nuo Atlyginimo taisyklių, mažinant Atlyginimo taisyklėse numatytus *minimalius* atlyginimų dydžius iki atitinkančių rinkos sąlygas arba atsisakant nustatyti bankroto administratoriui priemokas[87]. Tikėtina, jog Atlyginimo taisyklėse numatytų *minimalių* atlyginimų dydžiu mažinimas labiau atitiktų bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principą, kadangi Atlyginimo taisyklėse numatytos priemokos yra kintamojo pobūdžio (be to, dalis jų yra susieta su bankrutuojančios įmonės turto kiekiu), gali būti lanksčiau pritaikytos kiekvienoje

[85] 6 * 380 + (10.000 – 1.001) * 0,15 = 2.280 + 1.349,85 = 3.629,85.
[86] 450 + (10.000 – 1.001) * 0,15 = 1.799,85.
[87] Nors tai ir prieštarautų 2.1 darbo poskyryje aptartiems Atlyginimo taisyklių privalomumo išaiškinimams.

konkrečioje situacijoje, taip užtikrinant teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų laikymąsi bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo metu, todėl jų atsisakymas taip pat galėtų pažeisti bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog *šiuo metu Atlyginimo taisyklėse įtvirtinti minimalūs įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiai iš tiesų nėra minimalūs, todėl neatlieka savo paskirties – numatyti įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo atramos taško, prie kurio galėtų būti pridedamos papildomos Atlyginimo taisyklėse nurodytos priemokos (už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą ir bylas), taip užtikrinant bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio atitikimą (proporcingumą) konkrečiai situacijai. Toks teisinis reglamentavimas pažeidžia kitų bankrutuojančių įmonių kreditorių teises ir teisėtus interesus, todėl yra keistinas, atsižvelgiant į per praėjusius 3 metus iki minimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo baigtų bankroto procesų faktinius administravimo išlaidų dydžius, kaip tai ir yra numatyta ĮBĮ 36 straipsnio 2 dalyje.*

2.2.2. Priemoka už įplaukas

Priemoka už įplaukas – tai priemoka už lėšas iš parduoto įmonės turto, turto perėmėjo sumokėtų administravimo išlaidų ir už bankroto metu išieškotas sumas, kaupiamas atskiroje banko sąskaitoje lėšoms per bankroto procesą kaupti ir atsiskaityti su kreditoriais. Ši priemokos rūšis užtikrina, kad bankroto administratoriaus atlyginimas būtų pagrįstas ne tik bankroto administratoriaus darbo krūviu ir sąnaudomis, bet ir kitiems bankrutuojančios įmonės kreditoriams sukuriama *grąža*, todėl jai gali būti būdingi *grąža* grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio trūkumai.

Darbo 1.2 poskyryje buvo išskirti 2 *grąža* grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio trūkumai, kurie gali pažeisti bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių turtinių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyrą: (1) neproporcingai didelių bankroto administratoriaus atlyginimo susidarymas didelių (daug turto turinčių) įmonių bankroto administravimo atvejais; (2) bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas, neatsižvelgiant į bankroto administratoriaus darbo krūvį ir veiklos sąnaudas, dėl ko gali susidaryti *maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis* situacijos, kai bankroto administratorius, suprasdamas, jog atlyginimas jam gali būti sumokėtas tik už sukurtą grąžą, neatlieka tų funkcijų, kurių atlikimas nėra susijęs (arba yra mažai susijęs) su grąžos sukūrimu. Verta išnagrinėti, ar šie trūkumai buvo pašalinti Atlyginimo taisyklių reglamentavimu.

Priemokos už įplaukas procentiniai dydžiai numatyti Atlyginimo taisyklių 2 priede. Atlyginimo taisyklių 2 priede nurodyti šie priemokos už įplaukas procentiniai dydžiai: (1) 10 % už įplaukas nuo 1.001 EUR iki 30.000 EUR; (2) 4 % už įplaukas nuo 30.001 EUR iki 300.000 EUR; (3) 0,5 % už įplaukas nuo 300.001 EUR iki 3.000.000 EUR bei (4) 0,1 % už įplaukas virš 3.000.001 EUR. Nustačius šiuos stipriai besiskiriančius priemokos už įplaukas procentinius dydžius, peržengus atitinkamas įplaukų sumos ribas, darbo autoriaus nuomone, buvo pašalintas *grąža* grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio trūkumas, susijęs su neproporcingai dideliu bankroto administratoriaus atlyginimo susidarymu didelių skolininkų administravimo atvejais. Tačiau šio trūkumo pašalinimas, nustatant itin mažus procentinius priemokos dydžius, viršijus 300.000 EUR ir 3.000.000 EUR ribas, kartu sudarė galimybes praktikoje susiklostyti *maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis* situacijoms. Pavyzdžiui, peržengus šias ribas, bankroto administratorius gali būti nesuinteresuotas parduoti menkavertį kilnojamą bankrutuojančios įmonės turtą ir (ar) išimtinais atvejais – inicijuoti nedidelių skolų išieškojimą iš bankrutuojančios įmonės skolininkų, nes už tai bankroto administratorius maksimaliai gali gauti atitinkamai tik 0,5 % ar 0,1 % gautų sumų. Tokiu būdu sudaromos prielaidos bankrutuojančiai įmonei negauti dalies lėšų, kas atitinkamai pažeidžia kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių turtines teises ir teisėtus interesus.

Maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis situacijų susidarymui, kiek tai yra susiję su priemokos už įplaukas skaičiavimu, darbo autoriaus nuomone, galima užkirsti kelią racionalesniu pačių kreditorių įsitraukimu nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą, numatant, pavyzdžiui, jog viršijus 300.000 EUR įplaukų ribą, už nedidelės (pavyzdžiui, 2.000 EUR) vertės turto ar skolų atitinkamai pardavimą ar išieškojimą bankroto administratoriui būtų mokamas didesnis nei Atlyginimo taisyklėse numatytas (pavyzdžiui, 2 % dydžio) priemokos dydis[88]. Tokiu būdu ir bankroto administratorius būtų labiau skatinamas parduoti mažesnės vertės turtą ir išieškoti mažesnes skolas, ir būtų užtikrintas kitų kreditorių interesas didesnių įplaukų, iš kurių gali būti tenkinami jų reikalavimai, gavimu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog *šiuo metu galiojantis priemokos už įplaukas reglamentavimas iš esmės pašalino visus grąža grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo modelio trūkumus. Vienintelė išimtis – viršijus 300.000 EUR ir 3.000.000 EUR įplaukų dydžius, gali susidaryti maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis situacijos. Tačiau ir šių situacijų galima išvengti racionalesniu bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už*

[88] Priemokos už įplaukas padidinimas, jei tam pritaria bankroto administratorius ir kiti bankrutuojančios įmonės kreditoriai, neturėtų būti laikomas bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pažeidimu (situacija, kuri formaliai gali būti laikoma pažeidimu, tačiau kuriai pritaria visos suinteresuotos šalys, savo esme nėra pažeidimas). Atsižvelgiant į tai, priemokos už bylas padidinimas taip pat neturėtų būti laikomas neleistinu nukrypimu nuo Atlyginimo taisyklių privalomumo, nes Atlyginimo taisyklių privalomumas yra skirtas pusiausvyros principo užtikrinimui.

įplaukas dydžio nustatymu, kitiems bankrutuojančios įmonės kreditoriams nesuabsoliutinant savo turtinių teisių ir teisėtų interesų.

2.2.3. Priemoka už sėkmingą turto pardavimą

Vadovaujantis Atlyginimo taisyklių 3 punktu, priemoka už sėkmingą turto pardavimą – tai priemoka už įmonės turto pardavimą didesne nei kreditorių susirinkimo nustatyta kaina, kai šis turtas parduodamas ne iš varžytynių, taip pat už sumų išieškojimą už beviltiškomis laikytas skolas. Ši priemokos rūšis taip pat atspindi *grąža* grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo modelio taikymą, tačiau pasižymi esminiu skirtumu nuo priemokos už įplaukas. Priemoka už sėkmingą turto pardavimą savo esme atitinka sėkmės mokestį, kuris bankroto administratoriui gali būti sumokėtas ne už įprastinius administravimo rezultatus (kaip priemoka už įplaukas), bet už tam tikrą sėkmę[89], išieškant mokestiniais sumetimais neįmanomomis išieškoti pripažintas skolas[90] arba už įmonės turto pardavimą didesne nei kreditorių susirinkimo nustatyta protinga kaina. Atlyginimo taisyklių 8 punkte įtvirtinta, jog priemoka už sėkmingą turto pardavimą negali viršyti 30 % turto, parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumo ir sumų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skolas. Kadangi šioje normoje numatytas pakankamai reikšmingas maksimalus priemokos už sėkmingą turto pardavimą dydis, verta panagrinėti šios normos santykį su kitomis nuostatomis, reglamentuojančiomis bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymą.

Visų pirma, būtina atkreipti dėmesį, jog pati norma aiškiai nenurodo, ar joje nurodytas maksimalus 30 % dydis yra taikomas tik turto, parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumui, ar vis dėlto ir sumoms, išieškotoms už beviltiškomis laikytas skolas. Taip yra dėl to, kad Atlyginimo taisyklių 8 punkto dalis nėra sujungtos jungiamojo pobūdžio žodžiu į vieną visumą[91]. Nepaisant to, darbo autoriaus nuomone, šis Atlyginimo taisyklių 8 punkto trūkumas gali būti ištaisytas Atlyginimo taisyklių 8 punkto aiškinimą susiejus su 1.1 darbo poskyryje aptarto bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principo turiniu.

---

[89] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-568/2012“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/489851.

[90] „Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymas dėl Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo Atlyginimo taisyklių patvirtinimo“, TAR, https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3A8865B0D493/UNkTgjMFCC.

[91] Kaip, pavyzdžiui, būtų, jei Atlyginimo taisyklių 8 punkte būtų numatyta, kad priemoka už sėkmingą turto pardavimą negali viršyti 30 % turto, parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumo ir lėšų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skola, sumos.

Minėta, jog bankroto proceso esminis tikslas ir paskirtis – užtikrinti tinkamą visų nemokaus (bankrutuojančio) skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų apsaugą[92]. Akivaizdu, jog kitų kreditorių (kreditorių, turinčių priešingus bankroto administratoriaus interesams interesus) turtinių teisių ir teisėtų interesų apsauga ir pusiausvyra bankroto administratoriaus turtinėms teisėms ir teisėtiems interesams negali būti užtikrinama, jei kiti kreditoriai turtinėmis teisėmis nedisponuoja. Šiuo konkrečiu atveju tai reikštų, jog kitų kreditorių turtinė teisė ir teisėtas interesas gauti savo reikalavimo teisių padengimą iš lėšų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skolas, negalėtų būti užtikrinti, jei teisinis reguliavimas panaikintų jų teisę gauti padengimą iš šių lėšų. O tai savo ruožtu pažeistų bankroto proceso tikslą ir atitinkama viešą interesą. Atsižvelgiant į tai, darbo autoriaus nuomone, Atlyginimo taisyklių 8 punktas turėtų būti aiškinamas, kaip numatantis, kad priemoka už sėkmingą turto pardavimą negali viršyti 30 % turto, parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumo *ir* lėšų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skola, sumos.

Antra, svarbu dar kartą atkreipti dėmesį į priemokos už sėkmingą turto pardavimą bei priemokos už įplaukas ryšį. Kaip minėta, tiek priemoka už įplaukas, tiek priemoka už sėkmingą turto pardavimą atspindi *grąža* grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio taikymą Lietuvos teisiniame reguliavime. Kadangi bankroto administratoriaus tiek vienu, tiek kitu atveju sukuriama grąža pasireiškia kaip bankrutuojančio skolininko gaunamos lėšos, priemoka už sėkmingą turto pardavimą savo esme taip pat yra priemoka už įplaukas[93]. Atsižvelgiant į tai, darbo autoriaus nuomone, priemokos už įplaukas ir priemokos už sėkmingą turto pardavimą nustatymo Atlyginimo taisyklės turėtų būti derinamos tarpusavyje, kad jų suma nepažeistų kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų (kad bankroto administratoriui už sukuriamą grąžą mokėtinas atlyginimas būtų proporcingas pačiai grąžai). Ypatingai tai yra svarbu, kai nustatomas bankroto administratoriaus atlyginimas už įplaukas, patenkančias į intervalą nuo 1.001 iki 30.000 EUR, nes tokiu atveju bendra priemokų už įplaukas ir sėkmingą turto pardavimą, kiek tai yra susiję su ne iš varžytynių parduodamo turto brangesniu pardavimu ir beviltiškų skolų išieškojimu, suma gali sudaryti net 45 %. Toks procentinis dydis, darbo autoriaus nuomone, neatitiktų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų ir pažeistų kitų kreditorių teises bei turtinius interesus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog *priemoka už sėkmingą turto pardavimą negali viršyti 30 % turto, parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumo ir lėšų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skola, sumos. Be to, nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą, priemoka už*

[92] *Supra* note, 4: 1.
[93] Skirtumas tik tas, kad priemoka už sėkmingą turto pardavimą dėl savo specifikos (taikymo tik tam tikroms įplaukų rūšims) yra siauresnio pobūdžio priemoka už įplaukas.

sėkmingą turto pardavimą turi būti derinama su jai gimininga priemoka už įplaukas, kad abiejų šių priemokų suma nebūtų neproporcingai didelė ir taip nepažeistų kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių teisių ir teisėtų interesų.

2.2.4. Priemoka už bylas

Atlyginimo taisyklių 3 punkte nurodoma, kad priemoka už bylas – tai priemoka už bankrutuojančiai įmonei iškeltų bylų ir jos pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių. Šiai priemokos rūšiai aptarti dėl jos specifinio reguliavimo, darbo autoriaus nuomone, būtina skirti daugiau dėmesio.

Visų pirma, būtina atkreipti dėmesį, jog, vadovaujantis Atlyginimo taisyklių 11 punktu, priemoka už bylas nustatoma, jeigu bankroto administratorius teisminiame procese nesinaudoja papildoma specialistų pagalba, kuria pasinaudojus būtų didinamos bankroto administravimo išlaidos. Iš šio Atlyginimo taisyklių punkto galima išvesti tikslą, kurio siekiama priemokos už bylas numatymu – motyvuoti bankroto administratorių civilinių bylų nagrinėjimo metu nesinaudoti *išorinių* specialistų pagalba ir taip nedidinti administravimo išlaidų. Tačiau Atlyginimo taisyklių 11 punktas aiškiai nenurodo, kokių specialistų pagalbos bankroto administratorius neturėtų pasitelkti tam, kad jam būtų sumokėta priemoka už bylas. Be to, nei ĮBĮ, nei pačios Atlyginimo taisyklės nepateikia specialisto sąvokos apibrėžimo. Visa tai gali sukelti neaiškumų, susijusių su priemokos už bylas taikymu praktikoje. Neaiškumai savo ruožtu gali būti bankroto administratorių ir kitų kreditorių ginčų priežastimi. Siekiant to išvengti, būtina pateikti aiškų ir teisiškai logišką Atlyginimo taisyklių 11 punkte pateiktos specialisto sąvokos apibrėžimą.

Lietuvių kalbos žodyne specialistu laikomas *„žmogus, gerai mokantis kurį nors darbą, kurios nors specialybės atstovas“*[94]. Tuo tarpu Oksfordo anglų kalbos žodyne specialisto sąvoka apibrėžiama kiek plačiau, akcentuojant ne tiek priklausymą vienai ar kitai specialybei (profesijai), o specializuotas žinias konkrečioje srityje. Kaip antai, Oksfordo anglų kalbos žodyne specialistu laikomas asmuo, *„itin įgudęs vienoje specifinėje ir apibrėžtoje srityje“*[95], kuris *„prioritetiškai koncentruojasi į vieną konkretų objektą arba veiklą“*[96]. Darbo autoriaus nuomone, Oksfordo anglų kalbos žodyne pateikiamas specialisto sąvokos apibrėžimas yra tikslesnis, kadangi geriau pabrėžia specialisto turiningąsias savybes, sudarančias pagrindą atskirti

[94] „Lietuvių kalbos žodynas“, Lietuvių kalbos institutas, žiūrėta 2017 rugsėjo 29 d., http://www.lkz.lt/Visas.asp?zodis=specialistas&lns=-1&les=-1.
[95] „English. Oxford Living Dictionaries“, Oxford University Press, žiūrėta 2017 rugsėjo 29 d., https://en.oxforddictionaries.com/definition/specialist.
[96] *Ibid.*

specialistą nuo kitų specifinių žinių neturinčių, tačiau vienai ar kitai profesijai priklausančių subjektų. Atsižvelgiant į tai, specialistu turėtų būti laikomas asmuo, besikoncentruojantis vienoje konkrečioje (specifinėje ir aiškiai apibrėžtoje) srityje bei sukaupęs joje daug teorinių ir praktinių įgūdžių. Tačiau vien tinkamo specialisto sąvokos apibrėžimo parinkimas neišsprendžia problemų, susijusių su priemokos už bylas taikymu. Atlyginimo taisyklių 11 punkte įtvirtinta, kad priemoka už bylas bankroto administratoriui mokama, jei jis teisminiame procese nesinaudoja specialistų pagalbą. Todėl siekiant išsiaiškinti, kada bankroto administratoriui gali būti mokama priemoka už bylas, būtina suprasti, koks specialistas gali būti laikomas specialistu teisminiame procese. Galima kelti prielaidą, jog Atlyginimo taisyklių 11 punkte specialisto teisminiame procese sąvoka suprantama, kaip ją apibrėžia Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nuostatos ir jų sisteminiai ryšiai. Tokiu atveju specialistais, darbo autoriaus nuomone, turėtų būti laikomi advokatai (advokatų padėjėjai), bylos šalims teikiantys specializuotas teisines paslaugas, bei ekspertai, turintys konkrečiai bylai aktualių specialių mokslo, medicinos, meno, technikos ar amato žinių (CPK 212 straipsnio 1 dalis). Abiems šioms specialistų kategorijoms mokami atlyginimai, kurie įmonės bankroto atveju gali būti dengiami iš lėšų, skirtų administravimo išlaidoms apmokėti.

Tačiau galimas ir platesnis Atlyginimo taisyklių 11 punkte numatytos specialisto teisminiame procese sąvokos aiškinimas, į ją papildomai įtraukiant ne tik specialistus, teikiančius paslaugas tiesiogiai bylose, bet teikiančius paslaugas, kurios nors ir nėra tiesiogiai susijusios, tačiau gali būti reikšmingos teisingam bylų išnagrinėjimui. Prie tokių asmenų galėtų būti priskirti įvairūs auditoriai, vertintojai, įvairaus pobūdžio mokslininkai, antstoliai, asmenys, teikiantys teisines paslaugas, tačiau neturintys advokatų (advokatų padėjėjų) kvalifikacinių laipsnių, todėl negalintys atstovauti teisme, ir pan. Dalis šių asmenų gali parengti dokumentus, kurie vėliau gali būti naudojami bylose kaip įrodymai (auditorių ataskaitos, antstolių faktinių aplinkybių konstatavimo protokolai, specialistų išvados ir pan.), kita dalis – suteikti teisines paslaugas (parengti procesinius dokumentus). Išlaidos šių asmenų pagalbai apmokėti, akivaizdu, taip pat galėtų būti priskirtos prie administravimo išlaidų. Todėl ir šie asmenys formaliai galėtų patekti į Atlyginimo taisyklių 11 punkte pateiktą specialistų teisminiame procese sąvoką. Tačiau, darbo autoriaus nuomone, toks platus Atlyginimo taisyklių 11 punkte pateiktos specialisto teisminiam procese sąvokos aiškinimas neatitiktų Atlyginimo taisyklių 11 punkto ryšių su kitomis normomis ir bendrai bankroto proceso tikslo.

Atlyginimo taisyklių 7 punkte įtvirtinta, kad priemoka už bylas apskaičiuojama, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro patvirtintas rekomendacijas dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą

maksimalaus dydžio (Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijos)[97]. Šios normos sisteminis aiškinimas kartu su Atlyginimo taisyklių 11 punktu sudaro pagrindą protingai manyti, jog priemoka už bylas bankroto administratoriui turėtų būti mokama, jei jis nesinaudoja advokatų (advokatų padėjėjų) pagalba ir pats atstovauja bankrutuojančiai įmonei iškeltose bylose.

Tokią poziciją sustiprina ir elementari logika. Akivaizdu, jog bankroto administratorius paprastai neturi ir negali turėti specifinių konkrečioms sritims priskirtinų žinių (pavyzdžiui, bankroto administratorius paprastai neturi pakankamos kvalifikacijos savarankiškai atlikti bankrutuojančios įmonės finansinio audito, ištirti technologiškai sudėtingo turto pažeidimų ar manomai suklastoto dokumento). Bankroto administratorius taip pat negali atlikti tam tikrų su specifinėmis žiniomis nesusijusių funkcijų, kurioms reikalingas papildomo teisinio statuso įgijimas (pavyzdžiui, bankroto administratorius negali atlikti faktinių aplinkybių konstatavimo, nes neturi antstolio kvalifikacijos). Teisinis reguliavimas įpareigoja bankroto administratorių turėti tik teisinę ar ekonominę kvalifikaciją. Kaip antai, ĮBĮ 11^2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad fizinis asmuo, siekiantis šio įstatymo nustatyta tvarka įgyti teisę teikti įmonių bankroto administravimo paslaugas, privalo, *inter alia*, turėti aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą socialinių mokslų studijų srities teisės ar ekonomikos studijų krypties išsilavinimą (teisės ar ekonomikos bakalauro ir teisės ar ekonomikos magistro kvalifikacinį laipsnį) ar teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienpakopį teisinį universitetinį išsilavinimą). Šis reikalavimas, vadovaujantis to paties straipsnio 4 dalimi, netiesiogiai taikomas ir bankroto administratoriams juridiniams asmenims, nes juridinis asmuo, norintis teikti administravimo paslaugas, turi turėti bent 1 ĮBĮ 11^2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus reikalavimus atitinkantį asmenį. Atsižvelgiant į tai, papildomų funkcijų, nesusijusių su bankrutuojančios įmonės administravimu, perkėlimas bankroto administratoriui, motyvuojant jį papildomu atlyginimu, negali būti laikomas pagrįstu. Juolab, kad tai gali pažeisti kitų kreditorių teises ir turtinius interesus, nes nustačius, jog priemoka už bylas gali būti mokama tik, jei bankroto administratorius nesinaudoja jokių specialistų pagalba, bankroto administratoriams būtų sukurta motyvacija taip ir elgtis. Tai gali lemti dažnesnį bylų, kuriuose dalyvauja bankrutuojanti įmonė, pralaimėjimą ir atitinkamai mažesnį turto, iš kurio tenkinamos kitų kreditorių reikalavimo teisės, išieškojimo efektyvumą.

Tačiau tokiu atveju kyla klausimas, kodėl Atlyginimo taisyklių 11 punkte vietoje specialisto nebuvo nurodyta advokato (advokato padėjėjo) sąvoka. Baigiamojo darbo autoriaus vertinimu, tai buvo padaryta siekiant į Atlyginimo taisyklių 11 punkto reguliavimo apimtį

[97] „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu dėl teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymo Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/71318080ce0711e4b3439b13415c7e57.

įtraukti ir jau minėtus teisines paslaugas teikiančius, tačiau advokatų (advokatų padėjėjų) kvalifikacijos neturinčius asmenis ir taip užkirsti kelią bankroto administratorių piktnaudžiavimui per siaura Atlyginimo taisyklių 11 punkto taikymo apimtimi.

Antras, darbo autoriaus nuomone, svarbus su priemokos už bylas taikymu praktikoje susijęs klausimas – išsiaiškinimas, už kokias bylas gali būti mokama ši priemoka. Atlyginimo taisyklių 3 punkte pateikiamas priemokos už bylas sąvokos apibrėžimas aiškiai nenurodo atvejų, kuriais gali būti mokama ši priemoka, rato. Nors Atlyginimo taisyklių 3 punkte ir įtvirtinta, kad ši priemoka mokama už civilines bylas, tačiau nėra aišku, ar ji gali būti mokama tik už laimėtas, ar visgi už visas civilines bylas (nepriklausomai nuo jų procesinės baigties). Tai yra svarbus klausimas, nuo atsakymo į kurį gali reikšmingai skirtis bankroto administratoriui mokėtino atlyginimo dydis.

Minėta, kad, vadovaujantis Atlyginimo taisyklių 7 punktu, priemoka už bylas apskaičiuojama, atsižvelgiant į Advokato (advokato padėjėjo) užmokesčio rekomendacijas. Būtina atkreipti dėmesį, jog Advokato (advokato padėjėjo) užmokesčio rekomendacijos buvo priimtos Teisingumo ministrui atliekant CPK 98 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą pareigą, todėl gali būti aiškinamos, atsižvelgiant į CPK 98 straipsnio turinį. O kadangi CPK 98 straipsnis reglamentuoja advokato (advokato padėjėjo) užmokesčio, kuris patenka į civilinėse bylos patirtų bylinėjimosi išlaidų priteisimą bylos laimėjimo atveju (paprastai), galima kelti prielaidą, jog Atlyginimo taisyklėse numatyta priemoka už bylas bankroto administratoriui gali būti išmokėta tik už laimėtas civilines bylas.

Šią prielaidą sustiprina ir LAT praktika, kurioje nurodoma, jog *„administratorius, kuris yra fizinis ar juridinis asmuo, yra verslu užsiimantis subjektas, savo rizika ir atsakomybe teikiantis administravimo paslaugas“*[98]. Ši LAT praktika, darbo autoriaus nuomone, leidžia preziumuoti, jog bankrutuojančios įmonės atstovavimas teisme taip pat patenka į bankroto administratoriaus veiklos riziką. Tokia prezumpcija akivaizdžiai nebūtų be loginio pagrindo, nes atstovavimo priskyrimas bankroto administratoriaus veiklos rizikai skatintų bankroto administratorių šioje srityje veikti racionaliau, t.y. siekti neperspektyvias civilines bylas baigti greičiau arba jų net nepradėti. Toks bankroto administratoriaus veikimas, be jokios abejonės, labiau užtikrintų kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugą nei dažnai neprotingas bei bankrutuojančiai įmonei ir kitiems kreditoriams brangiai kainuojantis atstovavimas.

Kita vertus, priemoka už bylas kaip ir kitos bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamosios dalys yra skirtos sumokėti bankroto administratoriui už jo suteiktas administravimo paslaugas, todėl sprendžiant, kokiais atvejais ji gali būti mokama, svarbu

[98] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2011“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/291837; *supra* note 34.

atsižvelgti ir į bankroto administratoriaus teikiamų administravimo paslaugų prigimtį. LAT praktikoje šiuo klausimu nurodoma, kad *„bankroto administratoriaus, kaip ir bet kokio kito profesinės veiklos subjekto, pareigos yra ne pareigos pasiekti konkretų rezultatą, bet pareigos siekti geriausių pastangų“*[99]. Atsižvelgiant į tai, bankroto administratorius, vadovaujantis bendrąja Atlyginimo taisykle, neturėtų būti atsakingas už konkretaus rezultato nepasiekimą, jeigu tai nėra tiesiogiai numatyta teisės aktuose. Šios bendrosios Atlyginimo taisyklės taikymas priemokos už bylas atžvilgiu reiškia, kad priemoka už bylas bankroto administratoriui turi būti mokama, nepriklausomai nuo to, ar civilinės bylos buvo laimėtos.

Toks priemokos už bylas aiškinimas atrodo logiškas ir atsižvelgiant į bankroto administratoriaus teisinio statuso ypatumus. Minėta, kad ĮBĮ 11^2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad asmuo, siekiantis šio įstatymo nustatyta tvarka įgyti teisę teikti įmonių bankroto administravimo paslaugas, privalo, *inter alia*, tiesiogiai ar netiesiogiai turėti teisės ar ekonomikos kvalifikacinį laipsnį. Taigi, bankroto administratorius, nepriklausomai nuo jo teisinės formos (fizinis ar juridinis asmuo), nebūtinai privalo turėti teisinę, bet gali turėti ir ekonominę kvalifikaciją. Tuo tarpu atstovavimas civilinėse bylose savo esme yra teisinių paslaugų teikimas. Sunku būtų ginčytis, kad ekonominę kvalifikaciją turintis bankroto administratorius ne taip kvalifikuotai gali atstovauti bankrutuojančiai įmonei teisme. Todėl pripažinus, jog priemoka už bylas bankroto administratoriui gali būti mokama tik už laimėtas civilines bylas, būtų sukurtos prielaidos ekonominę kvalifikaciją turintiems bankroto administratoriaus vengti atstovauti bankrutuojančią įmonę civilinėse bylose.

Atsižvelgiant į visa tai, priemokos už bylas mokėjimas nepriklausomai nuo bylų procesinės civilinių bylų baigties atrodo labiau logiškas. Tačiau ši išvada neturėtų reikšti, jog bankroto administratoriaus atstovaujant bankrutuojančią įmonę civilinėse bylose atlikti veiksmai gali būti neracionalūs. Tai taip pat neturėtų reikšti, jog bankroto administratorius gali fiktyviai inicijuoti civilines bylas ir taip didinti jam mokėtino atlyginimo dydį. Toks bankroto administratoriaus veikimas prieštarautų bankroto administratoriaus teikiamų administravimo paslaugų prasmei, kurios, kaip minėta, yra paslaugomis siekti kuo geriausių rezultatų. Geriausių rezultatų siekis yra vertinamasis kriterijus, todėl, darbo autoriaus nuomone, siekiant užkirsti kelią nekvalifikuotam teisminiam atstovavimui ir bankroto administratoriaus siekiui inicijuoti fiktyvias bylas, bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už bylas dydis turėtų būti vertinamas atsižvelgiant ne tik į Advokato (advokato padėjėjo) užmokesčio rekomendacijas, bet ir tai, kaip konkrečioje civilinėje byloje geriausiai elgtųsi kvalifikuotas bankroto administratorius, t.y. turėtų būti taikomas kvalifikuoto bankroto administratoriaus (lot. *bonus pater familias*) standartas. Manytina, jog tai darant galima būtų vadovautis dar iki Atlyginimo

[99] *Supra* note 88.

taisyklių priėmimo ir įsigaliojimo LAT suformuotais bankroto administratoriaus veiksmų vertinimo praktika, kurioje nurodoma, kad *„bankroto administratorius yra savo srities profesionalas, kuriam teisės aktais nustatyti specialūs kvalifikaciniai reikalavimai, taikomi aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai, jį saisto specialios etikos Atlyginimo taisyklės ir bendrieji teisės principai. Dėl to bankroto administratorius, atstovaudamas kreditorių ir bankrutuojančios įmonės interesams, turi veikti itin sąžiningai, rūpestingai, atidžiai ir kvalifikuotai tam, kad bankroto procedūros būtų maksimaliai naudinga kreditoriams ir skolininkui (bankrutuojančiai įmonei).“*[100].

Žinoma, kvalifikuoto bankroto administratoriaus standartas turėtų būti taikomas ne nustatant priemokos už bylas procentinį dydį kreditorių susirinkime, kai dar bylos nėra išnagrinėtos (arba net neinicijuotos), bet tvirtinant bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą. Be to, kvalifikuoto bankroto administratoriaus standartas turėtų būti taikomas ne visais atvejais, o iš esmės tik nustatant bankroto administratoriui už pralaimėtą civilinę bylą mokėtino atlyginimo dydį. Laimėta civilinė byla pati iš savęs patvirtina bankroto administratoriaus kvalifikuotą veikimą, todėl papildomas bankroto administratoriaus veiklos vertinimas būtų bereikšmis.

Trečia, darbo autoriaus nuomone, taip pat svarbu išsiaiškinti, ar priemoka už bylas gali būti mokama tik už bankroto administratoriaus atstovavimą teisminėse bylose. Civilinio proceso doktrinoje ginčų sprendimo procedūros skirstomos į valstybines ir visuomenines. Prie subjektų, vykdančių valstybines ginčų sprendimo procedūras, yra priskiriami, *inter alia*, teismai[101]. Tuo tarpu prie pagrindinių subjektų, vykdančių visuomenines ginčų nagrinėjimo procedūras, – arbitražai ir kitos visuomeninės nepavaldumo ryšiais grįstos ginčų nagrinėjimo institucijos.[102] Vadovaujantis galiojančiu teisiniu reguliavimu, prie visuomeninių nepavaldumo ryšiais grįstų ginčų nagrinėjimo institucijų galėtų, be kita ko, būti priskirtos darbo ginčų komisijos, visos vartojimo teisinių santykių ginčus nagrinėjančios institucijos (Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba, Lietuvos bankas, nesenai įsteigta Vartojimo teisinių paslaugų sutarčių standartinių sąlygų nesąžiningumo nustatymo komisija ir t.t.).

Arbitražo sprendimai bei didžiosios dalies visuomeninių nepavaldumo ryšiais grįstų ginčų nagrinėjimo institucijų sprendimai, jų neapskundus teismine tvarka, įsiteisėja ir gali būti

[100] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-508/2010“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/183238; *supra* note 88.

[101] Prie valstybinių institucijų taip pat priskiriamos ir įvairios pavaldumo ryšiais grįstos administracinės ginčų nagrinėjimo institucijos (administracinių ginčų komisijos, mokestinių ginčų komisijos, Seimo kontrolieriai ir t.t.), tačiau dėl itin ribotų galimybių juose nagrinėti civilinius ginčus priemokos už bylas už atstovavimą jose mokėjimo galimybės darbe nėra nagrinėjamos.

[102] Artūras Driukas ir Virgilijus Valančius, *Civilinis procesas: teorija ir praktika. 1 tomas* (Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005), 20-24.

įvykdyti priverstine tvarka. Pavyzdžiui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo[103] 41 straipsnio 4 dalimi, arbitražo teismo sprendimas yra vykdytinas dokumentas, vykdomas nuo jo įsiteisėjimo CPK nustatyta tvarka. Jeigu arbitražo teismo, kurio vieta yra Lietuvos Respublikoje, sprendimas nevykdomas, arbitražo teismo vietos apylinkės teismas šalies prašymu CPK nustatyta tvarka išduoda vykdomąjį raštą.

Panaši situacija yra ir sprendžiant ginčus, kylančius iš darbo ar vartojimo teisinių santykių. Kaip antai, vadovaujantis galiojančio Lietuvos Respublikos darbo kodekso (DK)[104] 229 straipsnio 1 dalimi ir 230 straipsnio 2 dalimi, darbo ginčų komisijos sprendimas įsiteisėja, pasibaigus DK nustatytam ieškinio pareiškimo teismui terminui, jeigu nė viena šalis jo metu nepareiškė ieškinio teisme, o įsiteisėjęs darbo ginčų komisijos sprendimas yra vykdomasis dokumentas, vykdomas CPK nustatyta tvarka. Iš esmės analogiškos normos yra įtvirtintos ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatyme (VVTAĮ)[105]. Kaip antai, VVTAĮ 28 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad vartojimo ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimas įsigalioja ir yra privalomas vykdyti, jeigu nė viena ginčo šalis per 30 dienų nuo vartojimo ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nepareiškia ieškinio bendrosios kompetencijos teisme CPK nustatyta tvarka, prašydama nagrinėti ginčą iš esmės. O to paties straipsnio 2 dalyje numatyta, jog įsigaliojęs vartojimo ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimas yra vykdomasis dokumentas, kuris, jeigu nevykdomas, gali būti vykdomas priverstinai CPK nustatyta tvarka. Šios normos sudaro pagrindą visuomeninių nepavaldumo ryšiais grįstų ginčų nagrinėjimo institucijų įsigaliojusius privalomus sprendimus teisinės galios požiūriu prilyginti įsigaliojusiems teismų sprendimams, kurie, vadovaujantis CPK 18 straipsniu, yra privalomi valstybės ar savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims.

Konstatavus, jog įsiteisėję visuomeninių nepavaldumo ryšiais grįstų ginčų nagrinėjimo institucijų sprendimai teisiniu požiūriu yra lygiaverčiai įsiteisėjusiems teismų sprendimams, darbo autoriaus nuomone, taip pat konstatuotina, jog neegzistuoja joks teisinis ir loginis pagrindas nemokėti bankroto administratoriams priemokos už atstovavimą bankrutuojančiai įmonei visuomeninėse nepavaldumo ryšiais grįstose ginčų nagrinėjimo institucijose. Juolab, kad dalis šių institucijų yra privalomos ikiteisminės ginčų nagrinėjimo institucijos (pavyzdžiui, darbo ginčų komisija).

---

[103] „Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 30 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.952D5CAC35AC.

[104] „Lietuvos Respublikos darbo kodeksas“, TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 30 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f6d686707e7011e6b969d7ae07280e89/giCZwujhpu.

[105] „Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 30 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D790096B17EE/dMEBWudMWk.

Visgi būtina pabrėžti, jog, darbo autoriaus įsitikinimu, priemoka už bylas bankroto administratoriui neturėtų būti mokama už atstovavimą bankrutuojančiai įmonei visuomeninėse nepavaldumo ryšiais grįstose ginčų nagrinėjimo institucijose, kurių sprendimai yra tik rekomendacinio pobūdžio (pavyzdžiui, Lietuvos banko sprendimas jam priskirtuose ginčuose, kylančiuose iš vartojimo teisinių santykių – Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo[106] 47 straipsnio 5 dalis). Priemoka už bylas bankroto administratoriui taip pat neturėtų būti mokama už bankrutuojančios įmonės atstovavimą ir kitose ginčų nagrinėjimo procedūrose, kurių rezultatus įtvirtinantys dokumentai ginčo šalims nėra privalomi[107]. Tokia darbo autoriaus pozicija grindžiama poreikiu užkirsti kelią bankroto administratoriams piktnaudžiauti teise į priemoką už bylas.

Apibendrinant visą tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog *Atlyginimo taisyklių 3 punkte numatyta priemoka už bylas – tai priemoka, kuri gali būti mokama bankroto administratoriui už atstovavimą bankrutuojančiai įmonei teisme ir kitose civilinius ginčus nagrinėjančiuose, privalomus bei priverstine tvarka vykdytinus sprendimus priimančiose institucijose. Priemoka už bylas bankroto administratoriui turėtų būti mokama tik už paslaugų, kurias paprastai civiliniame procese atlieka advokatai (advokato padėjėjai), suteikimą, tačiau nepriklausomai nuo civilinės bylos procesinės baigties, išskyrus atvejus, kai civilinė bylą pralaimima dėl aiškiai netinkamo bankroto administratoriaus pareigų vykdymo.*

[106] „Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas“, TAR, žiūrėta 2017 rugsėjo 30 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1B4D7B687895/VHhHxbVDIl.
[107] Pavyzdžiui, mediacijoje, taikinamajame tarpininkavime ar pan.

3. FIZINIŲ ASMENŲ BANKROTO ADMINISTRATORIAUS ATLYGINIMO DYŽIO NUSTATYMAS

Šiame darbo skyriuje siekiama išanalizuoti fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo probleminius aspektus. Siekiant įgyvendinti šį tikslą šiame darbo skyriuje aptariami: (1) šiuo metu galiojančio fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio reglamentavimo ir jo teisminio aiškinimo problemos bei (2) galimybė išspręsti šias problemas nustatant rekomendacinius fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžius, kaip tai yra padaryta įmonių bankroto administratorių atlyginimo reglamentavime.

3.1. Fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo probleminiai aspektai

FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje numato pakankamai aptakius fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijus. Kaip antai, FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, jog fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydis nustatomas, atsižvelgiant į tai, ar fizinis asmuo vykdo individualią ir (ar) ūkininko veiklą, į parduodamo fizinio asmens turto (taip pat ir įkeisto) rūšį ir kiekį, taip pat bankroto procedūrų kiekį ir sudėtingumą. Negalima nepastebėti FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje numatytų fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų panašumo į ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje numatytus įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo kriterijus: (1) FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtintas fizinio asmens individualios ir (ar) ūkininko veiklos vykdymo kriterijus iš esmės atitinka ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje numatytą bankrutavusios įmonės veiklos tęstinumo kriterijų; (2) FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje numatytas parduodamo fizinio asmens turto rūšies ir kiekio kriterijus yra analogiškas ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje numatytam parduodamo įmonės turto rūšies ir jo kiekio kriterijui, o (3) FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje numatytas bankroto procedūrų kiekio ir sudėtingumo kriterijus dėl savo aptakumo iš esmės tiesiogiai ar netiesiogiai galėtų apimti likusius ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijus (tiesiogiai – įmonei iškeltų bylų ir pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumo ir skaičiaus kriterijų, netiesiogiai – iš parduoto įmonės turto gautų lėšų ir bankroto metu išieškotų sumų kriterijus[108]).

[108] FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje numatytas bankroto procedūrų kiekio ir sudėtingumo kriterijus negali tiesiogiai apimti ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtintų iš parduoto įmonės turto gautų lėšų ir bankroto metu išieškotų sumų kriterijų, nes pastarieji yra bankroto procedūrų (turto pardavimo procedūros ir skolų išieškojimo procedūrų) rezultatai, o ne pačios bankroto procedūros.

Atsižvelgiant į šiuos FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje ir ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtintų bankroto administratorių atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų panašumus, teismai, spręsdami ginčus dėl fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimo dydžio, dažnai vadovaujasi sprendžiant ginčus dėl įmonių bankroto administratorių atlyginimo dydžių suformuota teismų praktika. Pavyzdžiui, apygardų teismų, apeliacine instancija sprendžiančių ginčus dėl fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimo dydžių, praktikoje labai dažnai vadovaujamasi LAT 2010 m. lapkričio 30 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010[109], kuri iki naujojo įmonių bankroto administratorių atlyginimo reglamentavimo taip pat buvo itin dažnai taikoma ir sprendžiant ginčus dėl įmonių bankroto administratorių atlyginimo dydžio. Toks apygardų teismų elgesys dėl FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje ir ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtintų bankroto administratorių atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų panašumų iš esmės yra teisingas. Tačiau būtina priminti, jog LAT 2010 m. lapkričio 30 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010 kaip ir kitose LAT iki naujojo įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo priimtose nutartyse suformuoti bankroto administratorių atlyginimo dydžio nustatymo kriterijai yra vertinamojo pobūdžio, t.y. nėra objektyviai apibrėžti.

Toks pliuralizmas, kai fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimai gali būti nustatomi, vadovaujantis vertinamojo pobūdžio kriterijais, sudaro terpę fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimus nustatyti individualiai pagal kiekvienai konkrečiai situacijai svarbias faktines aplinkybes[110]. Tokia praktika sudaro prielaidas skirtingus turtinius interesus turintiems subjektams (bankroto administratoriams ir kitiems kreditoriams) skirtingai vertinti FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje numatytus fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimo dydžio nustatymo kriterijus. O kas gali būti skirtingai vertinama, tas gali būti ir nesutarimų (šiuo atveju – teisminių fizinių asmenų bankroto administratorių ir kitų kreditorių ginčų) priežastimi.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog bankrutuojantys fiziniai asmenys paprastai turi labai mažai turto, kuris galėtų būti paskirstytas kreditoriams. Tokių bankrutuojančių fizinių asmenų kreditoriai, norėdami atgauti bent nedidelę dalį jiems priklausančių skolų, paprastai aktyviai naudojasi jiems FABĮ suteiktomis teisėmis (kiek tai yra susiję su bankroto administratoriaus atlyginimo ir bendrai administravimo išlaidų dydžio nustatymu), dažnai nepaisydami bankroto administratorių teisės į proporcingo atlyginimo sumokėjimą. Dėl to praktikoje bankroto administratorių ir kitų kreditorių ginčai vyksta ir dėl pakankamai mažų bankroto administratorių

[109] „Panevėžio apygardos teismo 2017 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-238-755/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1459130; „Kauno apygardos teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-761-777/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1473497; „Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1059-826/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1507215; „Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-262-459/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1434544.

[110] Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1804-253/2016.

atlyginimo dydžių. Pavyzdžiui, Šiaulių apygardos teismas 2017 m. liepos 31 d. nutartimi[111] apeliacine tvarka bankroto administratoriaus naudai išsprendė bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių ginčą dėl 40 EUR mėnesinių administravimo išlaidų, iš kurių mėnesinis bankroto administratoriaus atlyginimas sudarė tik 16,57 EUR, patvirtinimo. Kita nutartimi Šiaulių apygardos teismas 2016 m. gruodžio 22 d. taip pat bankroto administratoriaus naudai išnagrinėjo ginčą tarp bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių ginčą dėl 22,78 EUR dydžio mėnesinio bankroto administratoriaus atlyginimo. Panašiai ir Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. gruodžio 8 d. nutartimi[112] išsprendė fizinio asmens bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių ginčą dėl, be kita ko, bankroto administratoriaus siūlyto nustatyti 31,90 EUR mėnesinio atlyginimo dydžio. Tokie bankroto administratorių ir kitų kreditorių ginčai ir bendrai bankroto administratorių ir kitų kreditorių ginčai dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ne tik ilgina fizinių asmenų bankroto procedūrų trukmę, bet ir eikvoja bankroto administratorių ir kitų kreditorių finansinius išteklius.

Galima kelti prielaidą, jog situaciją galėtų išgelbėti atsižvelgimas į FABĮ 22 straipsnio 2 dalies ir 8 straipsnio 5 dalies reglamentavimą. FABĮ 22 straipsnio 2 dalyje, *inter alia*, yra numatytas maksimalus 3 MMA bankroto administratoriaus atlyginimo dydis, mokėtinas už laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti fizinio asmens mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos. FABĮ 22 straipsnio 2 dalyje numatytą maksimalų 3 MMA administravimo išlaidų dydį padalinus iš FABĮ 8 straipsnio 5 dalyje numatyto maksimalaus 4 mėnesio termino, skaičiuojamo nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo, fizinio asmens mokumo atkūrimo plano projekto pateikimui tvirtinti teisme, galima būtų gauti maksimalų 0,75 MMA dydžio bankroto administratoriui per mėnesį mokėtino atlyginimo dydį, kuris galėtų būti taikomas ir kaip orientacinis maksimalus bankroto administratoriaus mėnesinio atlyginimo dydis už laikotarpį nuo teismo nutarties patvirtinti fizinio asmens mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo.

Tokia galimybė atrodo logiška (juolab, kad kartais yra taikoma ir teismų praktikoje[113]), tačiau, darbo autoriaus nuomone, sunkiai pritaikoma praktikoje. Taip yra todėl, nes vienas orientacinis bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo kriterijus negali atspindėti kiekvienos konkrečios situacijos faktinių aplinkybių, o tai savo ruožtu lemia poreikį orientacinį bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo dydį koreguoti (mažinti arba didinti) kiekvienoje konkrečioje situacijoje, atsižvelgiant į tuos pačius FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtintus kriterijus (jų reikšmes kiekvienoje konkrečioje situacijoje). Šios korekcijos tam tikrais

[111] „Šiaulių apygardos teismo 2017 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-734-856/2017“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1507707.
[112] *Supra* note 58.
[113] *Supra* note 110.

atvejais (pavyzdžiui, kai bankrutuojantis fizinis asmuo turi itin mažai ar itin daug turto arba kai bankroto procedūros yra sudėtingos dėl fizinio asmens vykdomos ar vykdytos veiklos) gali būti itin reikšmingos. O kai orientacinio fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio korekcijos yra dažnos ir (ar) reikšmingos, orientacinis bankroto administratoriaus atlyginimo dydis neatitinka savo paskirties[114]. Be to, iš FABĮ 22 straipsnio 2 dalies ir 8 straipsnio 5 dalies reglamentavimo išvestas orientacinis fizinio asmens bankroto administratoriaus mėnesinio atlyginimo dydis yra sunkiai pritaikomas fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymui, atsižvelgiant į grąža grįstą bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo modelį (tiek derinant, tiek nederinant jo su bankroto administratoriaus darbo krūviu). O grąža grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio pašalinimas iš FABĮ reglamentavimo panaikintų galimybę sieti bankroto administratoriaus atlyginimą su veiklos rezultatais (įskaitant ir nustatyti bankroto administratoriui sėkmės mokestį) ir taip skatinti bankroto administratorių kuo geriau atlikti jam pavestas funkcijas.

Šie probleminiai aspektai verčia abejoti ir FABĮ 22 straipsnio 2 dalyje numatyto maksimalaus 3 MMA fizinio asmens bankroto administratoriui mokėtino atlyginimo dydžio taikymo laikotarpiui nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos tikslingumu. FABĮ 12 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas pavyzdinis fizinio asmens bankroto administratoriaus minėtu laikotarpiu atliekamų funkcijų sąrašas. Dalies šiame sąraše nurodytų bankroto administratoriaus funkcijų apimtys gali skirtis priklausomai nuo faktinių aplinkybių. Pavyzdžiui, FABĮ 12 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad fizinio asmens bankroto administratorius laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos atstovauja fiziniam asmeniui iškeltose iki bankroto bylos iškėlimo bylose dėl turto išieškojimo iš kitų asmenų fizinio asmens naudai. Priklausomai nuo faktinių aplinkybių bankroto administratorius gali atstovauti fiziniam asmeniui tiek, pavyzdžiui, dešimtyje civilinių bylų, tiek nei vienoje. Be to, laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos fizinio asmens bankroto administratorius gali atlikti ir kitas funkcijas. Pavyzdžiui, šiuo laikotarpiu bankroto administratoriaus jau gali tikrinti fizinio asmens sudarytus sandorius ir nustatęs sandorius, galėjusius turėti įtakos tam, kad fizinis asmuo negali įvykdyti prievolių kreditoriams, reikšti ieškinius dėl jų pripažinimo negaliojančiais (FABĮ 12 straipsnio 3 dalis). Šios funkcijos apimtis taip pat gali reikšmingai skirtis priklausomai nuo fizinio asmens bankroto proceso faktinių aplinkybių.

[114] Negali būti laikoma orientaciniu tai, ko praktikoje paprastai nėra laikomasi.

Visa tai lemia, jog fizinio asmens bankroto administratoriui laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos tenkantis darbo krūvis kiekvienu konkrečiu atveju gali reikšmingai skirtis. Todėl tam tikrais atvejais FABĮ 22 straipsnio 2 dalyje numatytas maksimalus 3 MMA fizinio asmens bankroto administratoriui mokėtino atlyginimas gali būti per mažas bankroto administratoriaus laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos atliktam darbui apmokėti. Tai reiškia, jog FABĮ 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo ribojimas gali pažeisti bankroto administratoriaus teisę į teisingą suteiktų administravimo paslaugų apmokėjimą bei atitinkamai bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principą. Tokia padėtis nestebina, kadangi 3 MMA dydžio maksimalaus bankroto administratoriaus atlyginimo, mokėtino už laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos, įstatyminio įtvirtinimo tikslas ir buvo išimtinai užtikrinti kitų bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių interesus[115]. Atsižvelgiant į tai, FABĮ 22 straipsnio 2 dalis, kiek joje numatytas maksimalus fizinio asmens bankroto administratoriui už laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos mokėtino atlyginimo maksimalus dydis vertintinas kritiškai.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog iš FABĮ 22 straipsnio 2 dalies ir 8 straipsnio 5 dalies reglamentavimo išvestas orientacinis fizinio asmens bankroto administratoriaus mėnesinio atlyginimo dydis nedažnai gali būti pritaikytas praktikoje nustatant bankroto administratoriui po teismo nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo mokėtiną atlyginimą. O tai reiškia, jog dabartinis fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimas nesukuria jokių priemonių išvengti subjektyvaus FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtintų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų vertinimo bei atitinkamai neužkerta kelią dažniems bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių ginčams kilti. Be to, ir FABĮ 22 straipsnio 2 dalyje numatytas 3 MMA dydžio maksimalus bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio taikymas laikotarpiui nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos neužtikrina kiekvienu konkrečiu atveju proporcingo fizinių asmenų bankroto administratoriaus darbo apmokėjimo.

[115] „Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2017 spalio 4 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.395281?jfwid=-je7i1szj2.

3.2. Rekomendacinių fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžių įtvirtinimo galimybės

Minėta, kad, vadovaujantis Atlyginimo taisyklių 3 punktu, rekomendacinis įmonės bankroto administratoriaus atlyginimo dydį sudaro minimalus bankroto administratoriaus atlyginimas bei priemokos už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą bei bylas. Darbo autoriaus nuomone, panašios sudedamosios dalys galėtų būti taikomos ir fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimui. Juolab, kad tokia iniciatyva buvo keliama dar FABĮ svarstymo metu[116]. Tokiu būdu, darbo autoriaus įsitikinimu, galėtų būti pašalintos ankstesniame darbo poskyryje nurodytos su fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymu susijusios problemos. Atsižvelgiant į tai, verta panagrinėti, kokia apimtimi fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas galėtų būti pakoreguotas, atsižvelgiant į įmonės bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo principus.

Minimalus bankroto administratoriaus atlyginimas. Neginčytina, jog fizinio asmens bankroto administratoriui turi būti užtikrinamas bent minimalus atlyginimas už suteiktas administravimo paslaugas (darbo krūvį ir veiklos sąnaudas). To galima pasiekti įtvirtinus fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavime minimalius atlyginimo dydžius, apskaičiuotus pagal surinktus statistinius duomenis apie bankroto administratoriams praėjusių 3 metų laikotarpiu baigtuose fizinių asmenų bankroto procesuose sumokėtus atlyginimus. Tačiau būtina užtikrinti, jog minimalus fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydis iš tiesų numatytų *atskaitos tašką* fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimui. Priešingu atveju, įtvirtinus *minimalų* fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydį, kuris, pavyzdžiui, labiau atspindėtų statistinius vidutinius bankroto administratorių atlyginimo dydžius, kaip tai yra numatyta Atlyginimo taisyklėmis įmonės bankroto administratoriui, papildomų priemokų už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą ir bylas įtvirtinimas bei mokėjimas pažeistų kitų bankrutuojančių fizinių asmenų kreditorių teises ir turtinius interesus, todėl prarastų prasmę. Tuo tarpu papildomų priemokų, kokios yra numatytos įmonių bankroto administratoriams, atsisakymas ir fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio siejimas tik su *minimaliu* atlyginimo dydžiu padarytų fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymą per daug statinį (negalintį prisitaikyti prie konkretaus bankroto proceso faktinių aplinkybių). Tokiu būdu priklausomai nuo kiekvieno

[116] „Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto 2012 m. balandžio 11 d. išvados dėl Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo projekto (Nr. XIP-3052)“, Infolex, https://www.infolex.lt/ta/241482.

bankroto proceso faktinių aplinkybių būtų pažeidžiami arba bankroto administratoriaus, arba priešingą suinteresuotumą turinčių kitų kreditorių teisės ir teisėti interesai.

Atlyginimo taisyklių 4 punktas minimalaus įmonės bankroto administratoriaus atlyginimo dydį sieja su Atrankos taisyklėse nustatyto įmonės dydžio reikšme, tuo, ar įmonės bankroto procesas vykdomas teismo ar ne teismo tvarka bei Įmonių apraše pateiktų įmonę apibūdinančių kriterijų (veiklos rūšimi ir bankroto proceso vykdymo ypatumų) reikšmėmis. Atlyginimo taisyklių priede Nr. 1 yra pateiktas minimalių bankroto administratoriaus atlyginio dydžių sąrašas, kuriame pateikti atsižvelgiant į minėtus kriterijus diferencijuoti įmonės bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiai. Verta panagrinėti, ar panašus diferencijavimas gali būti aktualus ir fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimui.

Atrankos taisyklių 10 punktas priklausomai nuo įmonės turimo turto vertės bei kreditorių skaičiaus ir reikalavimų sumos įmones skirtos į mažas, vidutines ir dideles. Prie mažų, vadovaujantis Atrankos taisyklių 11 punktu, yra priskiriamos įmonės, kurios atitinka bent 2 iš šių 3 kriterijų: (1) įmonė neturi turto arba turto vertė neviršija 30.000 EUR; (2) įmonės kreditorių reikalavimai neviršija 30.000 EUR; (3) įmonės kreditorių skaičius neviršija 40 kreditorių[117]. Prie vidutinių ar didelių, vadovaujantis Atrankos taisyklių 11 punktu, yra priskiriamos įmonės, kurios atitinka bent 2 iš šių 3 kriterijų: (1) įmonės turto vertė atitinkamai viršija 30.000, tačiau neviršija 300.000 EUR (vidutinės įmonės požymis), arba viršija 300.000 EUR (didelės įmonės požymis); (2) įmonės kreditorių reikalavimų viršija 30.000, tačiau neviršija 300.000 EUR (vidutinės įmonės požymis), arba viršija 300.000 EUR (didelės įmonės požymis); (3) įmonės kreditorių skaičius viršija 40, tačiau neviršija 80 (vidutinės įmonės požymis), arba viršija 80 (didelės įmonės požymis). Darbo autoriaus įsitikinimu, analogiškais kriterijais paremtas diferencijavimas galėtų būti taikomas ir minimalaus fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimui.

Minimalūs fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiai *mutatis mutandis* galėtų būti diferencijuojami ir pagal didžiąją dalį Įmonių apraše nurodytų kriterijų, išskyrus kriterijus dėl supaprastinto bankroto proceso[118]. Tuo tarpu minimalaus fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo diferencijavimas, atsižvelgiant į tai, ar fizinio asmens bankrotas vykdomas teismo, ar ne teismo tvarka loginiu požiūriu nėra galimas. Taip yra todėl,

[117] Atrankos taisyklių 10.3 papunktis numato alternatyvą šiam kriterijui – įmonės gali būti priskirta prie mažų, jei įmonės darbuotojų, pareiškusių reikalavimus, skaičius neviršija 20 darbuotojų, kai iki 2014 m. gruodžio 31 d. nutartis likviduoti įmonę dėl bankroto nepriimta ir (arba) dėl teisinio reguliavimo, galiojusio iki 2014 m. gruodžio 31 d., duomenų apie įmonės kreditorių skaičių ĮRBIS nėra. Dėl riboto taikymo ši alternatyva pagrindiniame darbo tekste nenurodoma.

[118] FABĮ nenumato supaprastinto fizinio asmens bankroto, kaip jis yra suprantamas ĮBĮ prasme.

kad, vadovaujantis šiuo metu galiojančia FABĮ redakcija, fizinio asmens bankroto procesas gali vykti tik teismo tvarka.

Priemoka už įplaukas. Įtvirtinant tokią fizinio asmens bankroto administratoriaus atlyginimo dalį, būtina atsižvelgti į praeitame darbo skyriuje nurodytą įmonės bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už įplaukas ydą – galimybę atsirasti *maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis* situacijoms. Įtvirtinus priemokos už įplaukas procentinius dydžius, kurie ekonomiškai neskatintų bankroto administratoriaus pardavinėti mažos vertės fizinio asmens turto, fizinio asmens bankroto administratorius praktikoje gali taip ir pasielgti, kas savo ruožtu pažeistų kitų kreditorių teises ir teisėtus interesus.

Priemoka už sėkmingą turto pardavimą. Kaip ir įmonių bankroto proceso reglamentavimo atveju priemoka už sėkmingą fizinio asmens turto pardavimą, kuri galėtų būti mokama bankroto administratoriui, iš esmės taip pat būtų priemoka už įplaukas, gautas iš specifinių šaltinių (fizinio asmens turto pardavimo didesne nei kreditorių susirinkimo nustatyta kaina bei beviltiškų skolų išieškojimo). Atsižvelgiant į tai, fizinio asmens bankroto administratoriui mokėtinų priemokos už sėkmingą turto pardavimą ir priemokos už įplaukas dydžiai turėtų būti derinami tarpusavyje, kad bendra jų suma nepažeistų kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų.

Priemoka už bylas. Akivaizdu, jog bankroto administratorius gali ir privalo, jei tam yra poreikis, atstovauti bankrutuojantį fizinį asmenį civilinėse bylose. Tokiais atvejais bankroto administratoriaus darbo krūvis ir veiklos sąnaudos gali žymiai padidėti. Todėl manytina, kad fizinio asmens bankroto administratoriui taip pat turėtų būti mokama papildoma priemoka už fiziniam asmeniui teismuose bei kituose, privalomus sprendimus priimančiose, institucijoje iškeltų civilinių bylų sudėtingumą bei skaičių. Darbo autoriaus įsitikinimu, ši priemoka (jos dydis) galėtų būti apskaičiuojama tokia pačia tvarka kaip ir Atlyginimo taisyklėse, t.y. vadovaujantis Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijomis, bei mokama, jei fizinio asmens bankroto administratoriaus minėtų bylų nagrinėjimo metu nesinaudotų advokatų (advokato padėjėjų) bei teisines paslaugas teikiančių, tačiau advokatų (advokatų padėjėjų) kvalifikacijos neturinčių, asmenų pagalba.

Tačiau būtina atkreipti dėmesį į fizinių asmenų ir įmonių ekonominius skirtumus. Bankrutuojantys fiziniai asmenys dažniau nei bankrutuojančios įmonės nedisponuoja didesniu turto kiekiu. Todėl bankrutuojančių fizinių asmenų galimybės mokėti didesnius atlyginimus bankroto administratoriams bei kartu nepažeisti kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų yra itin ribotos. Tuo tarpu priemokos už bylas dydis, apskaičiuotas vadovaujantis Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijomis, gali būti pakankamai reikšmingas. Pavyzdžiui, vadovaujantis Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijų 7 punktu ir 8.2

papunkčiu, apskaičiuotos priemokos vien už ieškinio surašymą dydis gali sudaryti net iki 2.096,75 EUR[119]. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog fizinio asmens bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už bylas skaičiavimas išimtinai tik pagal Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijas gali pažeisti bankroto administratoriaus bei kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą kitų kreditorių nenaudai. Todėl yra būtinas papildomas saugiklis, kuris galėtų užtikrinti pakankamą kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugą ir kartu nepažeisti bankroto administratoriaus teisės į teisingą apmokėjimą.

Darbo autoriaus nuomone, tokiu saugikliu galėtų būti priemokos už bylas procentinis sumažinimas – įtvirtinimas, jog fizinio asmens bankroto administratoriui už bylas mokėtinos priemokos dydis apskaičiuojamas taikant Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijose numatytus koeficientus, sumažintus, pavyzdžiui, 70 % procentų. Tačiau, darbo autoriaus įsitikinimu, fizinio asmens bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už bylas dydžio procentinis sumažinimas turėtų būti taikomas tik apskaičiuojant priemokos už pralaimėtas bylas dydį. Tuo tarpu fizinio asmens bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už laimėtas bylas dydis neturėtų būti mažinimas, jeigu būtų sudarytos galimybės bankrutuojančiam fiziniam asmeniui bankroto administratoriui sumokėtą priemoką susigrąžinti iš bylą pralaimėjusios šalies. Tokiu būdu tiek bankroto administratorius būtų skatinamas siekti bankrutuojančiam fiziniam asmeniui palankaus sprendimo priėmimo, tiek ir būtų užkertamas kelias nepagrįstų ieškinių reiškimui bankrutuojančio fizinio asmens atžvilgiu.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog *įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo principai iš esmės gali būti pritaikyti ir fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimo reglamentavimui. Tačiau tam, kad fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimų dydžiai galėtų būti nustatomi, vadovaujantis panašiomis Atlyginimo taisyklėmis, kokios yra numatytos įmonių bankroto administratorių atžvilgiu, būtina surinkti statistinius duomenis minimalaus fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymu. O tam, kad naujasis reglamentavimas būtų efektyvus ir užtikrintų bankroto administratoriaus bei kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą, būtina iš jo pašalinti visus Atlyginimo taisyklių reglamentavimo trūkumus bei sumažinti už pralaimėtas civilines bylas fizinių asmenų bankroto administratoriams mokėtinos priemokos už bylas dydį.*

[119] Vadovaujantis Advokato (advokato padėjėjo) atlyginimo rekomendacijų 7 punktu, šis dydis apskaičiuotas už pagrindą imant Lietuvos statistikos departamento paskelbtą 2017 metų 2 ketvirčio vidutinį darbo užmokestį Valstybės ūkyje (838,70 EUR) („Rodiklių duomenų bazė“, Lietuvos statistikos departamentas, žiūrėta 2017 spalio 5 d., https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4309d917-51b9-4b7a-b0a8-acd053012f3a#/).

4. BANKROTO ADMINISTRATORIŲ ATLYGINIMO NUSTATYMO PROCESAS

Šiame darbo skyriuje siekiama aptarti su bankroto administratorių atlyginimo nustatymo procesu susijusias problemas. Siekiant šio tikslo, šiame darbo skyriuje aptariami: (1) bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo ir pavedimo sutarties santykio probleminiai aspektai; (2) bankroto administratoriaus veiklos ataskaitos tvirtinimo įtaka bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiui. Kreditorių susirinkimo nutarimo dėl bankroto administratoriaus atlyginimo priėmimo procedūros šiame darbo skyriuje (ir bendrai darbe) tiesiogiai nėra aptariamos. Tai nėra daroma, nes kreditorių susirinkimo kompetencija, susijusi su bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymu, yra aptarta darbo 1-3 skyriuose, o kreditorių susirinkimo nutarimo dėl bankroto administratoriaus atlyginimo procedūros pačios iš savęs nedaro jokios įtakos bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir interesų pusiausvyrai.

4.1. Bankroto administratoriaus atlyginimo ir pavedimo sutarties santykis

ĮBĮ 36 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, jog bankroto administratoriaus atlyginimo konkreti suma bei jo mokėjimo tvarka nustatoma su bankroto administratoriumi sudaromoje pavedimo sutartyje. Iš esmės analogiško turinio norma įtvirtinta ir FABĮ 22 straipsnio 4 dalyje. Primintina, jog, kaip jau nurodyta darbo 1.3 poskyryje, bankroto administratoriaus teikiamos administravimo paslaugos yra platesnio pobūdžio nei pavedimo sutarties dalyką sudarančios atstovavimo paslaugos. Jau todėl ĮBĮ ir FABĮ naudojama pavedimo sutarties sąvoka negali būti laikoma teisiškai tikslia. Tačiau, darbo autoriaus nuomone, ĮBĮ 36 straipsnio 5 bei FABĮ 22 straipsnio 4 dalys, kiek jose nurodoma, jog bankroto administratoriaus atlyginimas numatomas pavedimo sutartyje, pasižymi ne vien šiuo labiau doktrininio pobūdžio netikslumu, bet ir gali sukelti praktinių problemų, susijusių su bankroto administratoriaus atlyginimo ir jo apmokėjimo tvarkos nustatymu.

Lietuvių kalboje veiksmažodis *nustatyti* turi šias darbui aktualias reikšmes: *„suteikti reikiamą padėtį, nutaikyti, sureguliuoti <...>; iš anksto nurodyti <...>; remiantis kokiais duomenimis išaiškinti, patvirtinti <...>; apsispręsti, pasiryžti <...>“*[120]. Taigi, Lietuvių kalboje veiksmažodis *nustatyti* vartojamas tam tikro veiksmo, elgesio, reiškinio ar jų sekos sureguliavimui arba objekto dydžio, formos, kontūrų ir kitų fizinių parametrų patvirtinimui. Todėl ĮBĮ 36 straipsnio 5 ir FABĮ 22 straipsnio 4 dalys, kiek jos numato bankroto

[120] „Lietuvių kalbos žodynas“, Lietuvių kalbos institutas, žiūrėta 2017 spalio 15 d., http://www.lkz.lt/Visas.asp?zodis=nustatyti&lns=-1&les=-1.

administratoriaus atlyginimo ir jo mokėjimo tvarkos nustatymą pavedimo sutartyje, lingvistiškai gali būti suprantamos, kaip įpareigojančios pavedimo sutartimi susitarti dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir jo mokėjimo tvarkos (patvirtinti bankroto administratoriaus atlyginimo dydį ir sureguliuoti jo mokėjimo tvarką), o ne tik juos nurodyti.

Atkreiptinas dėmesys, jog, bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir mokėjimo tvarkos nustatymą reglamentuoja ir ĮBĮ 23 straipsnio 5 punktas, 36 straipsnio 2 dalis bei FABĮ 22 straipsnio 2 dalis ir 26 straipsnio 4 punktas. Vadovaujantis ĮBĮ 23 straipsnio 5 punktu ir 36 straipsnio 2 dalimi bei FABĮ 22 straipsnio 2 dalimi ir 26 straipsnio 4 punktu, kreditorių susirinkimas turi teisę nustatyti administravimo išlaidų (tame tarpe ir bankroto administratoriaus atlyginimo) dydį bei apmokėjimo tvarką. Taigi, šios normos jau reglamentuoja bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir mokėjimo tvarkos nustatymą kita teisine forma – kreditorių susirinkimo nutarimu. Kadangi loginiu požiūriu bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir mokėjimo tvarkos negalima nustatyti antrą kartą, nepanaikinus (nepakeitus) pirmojo bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir mokėjimo tvarkos nustatymo, akivaizdu, jog ĮBĮ 23 straipsnio 5 punktas, 36 straipsnio 2 dalis, FABĮ 22 straipsnio 2 dalis bei 26 straipsnio 4 punktas prieštarauja ĮBĮ 36 straipsnio 5 ir FABĮ 22 straipsnio 4 dalims. Atsižvelgiant į tai, yra būtina išsiaiškinti šių normų tarpusavio santykį bei su tuo susijusias praktines problemas.

Pirmoji potenciali situacija, kurios analizės metu galėtų būti atskleistas minėtų normų tarpusavio santykis, yra susijusi su pavedimo sutarties galiojimu pripažinus kreditorių susirinkimo nutarimą dėl bankroto administratoriaus atlyginimo negaliojančiu. LAT praktikos analizė rodo, jog, kilus ginčui dėl bankroto administratoriaus atlyginimo, suinteresuoti asmenys visuomet apsiriboja kreditorių susirinkimo nutarimo apskundimu[121]. Tuo tarpu su bankroto administratoriais sudarytos pavedimo sutartys, nėra skundžiamos, todėl, teismams panaikinus kreditorių susirinkimo nutarimus, teisiškai lieka galioti. Tokiais atvejais bankroto administratoriai, vadovaudamiesi CK 6.189 straipsnio 1 dalimi, įtvirtinančia *pacta sunt servanda* (liet. *sutarčių reikia laikytis*) principą, bei CK 1.2 straipsnio 1 dalimi, numatančia teisėtų lūkesčių apsaugos principą, teoriškai gali reikalauti ir toliau vykdyti pavedimo sutartimi prisiimtus įsipareigojimus, t.y. mokėti pavedimo sutartyje numatyto dydžio atlyginimą pavedimo sutartyje numatyta tvarka. Tokia bankroto administratoriaus pozicija kreditorių susirinkimo nutarimo panaikinimo dėl aplinkybių, kurios nesudaro pagrindo konstatuoti bankroto administratoriaus piktnaudžiavimo, darbo autoriaus nuomone, galėtų būti net laikoma pagrįsta. Pavyzdžiui, tokios pozicijos įmonių bankroto administratorius pagrįstai galėtų laikytis kreditorių

[121] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-684/2015“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1017679; „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-234/2011“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/203397; „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-467/2008“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/89678; ir t.t.

susirinkimo nutarimo panaikinimo dėl kreditorių susirinkimo pirmininko pareigos sušaukti kreditorių susirinkimą netinkamo vykdymo atveju (ĮBĮ 22 straipsnio 3 dalis).

Svarbu atkreipti dėmesį, jog kreditorių susirinkimo nutarimas neišreiškia bankroto administratoriaus valios dėl atlyginimo ir jo mokėjimo tvarkos. Jo priėmime bankroto administratorius dalyvauja tik teikdamas pasiūlymus dėl atlyginimo dydžio ir jo mokėjimo tvarkos bei kitą jo priėmimui aktualią informaciją. Todėl kreditorių susirinkimo nutarimo panaikinimas reiškia tik kreditorių susirinkimo kaip tam tikro kreditorių savivaldos organo[122], tačiau ne bankroto administratoriaus valios paneigimą. Tuo tarpu pavedimo sutartis yra dvišalis valios aktas, išreiškiantis tiek bankroto administratoriaus, tiek kreditorių susirinkimo valią. Todėl pavedimo sutarties galiojimas gali būti rimtas argumentas bankroto administratoriaus, norinčio gauti joje numatyto dydžio atlyginimą, naudai. Tačiau, minėta, teismų praktikoje kartu su kreditorių susirinkimo nutarimais dėl bankroto administratorių atlyginimo pavedimo sutartys nėra ginčijamos. Teismai tokiais atvejais net neįžvelgia problemos ir dažniausiai tokiuose ginčuose net neakcentuoja pavedimo sutarties neginčijimo.

Vis dėlto, LAT praktikoje galima rasti vieną atvejį, kai LAT, grįsdamas savo sprendimą, rėmėsi pavedimo sutarties neginčijimu. Pavyzdžiui, vienoje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl kreditoriaus teisės ginčyti prieš beveik 7,5 metų priimtą kreditorių susirinkimo nutarimą. Byloje buvo nustatyta, jog individualiai įmonei R. M. prekybos namams „Tuktukas“ 2004 m. gegužės 14 d. buvo iškelta bankroto bylą, o 2004 m. liepos 23 d. buvo priimtas kreditorių susirinkimo nutarimas, kuriuo buvo patvirtinta administravimo išlaidų sąmata (tame tarpe ir bankroto administratoriaus atlyginimas). AB SEB bankas 2011 m. birželio 6 d. buvo įtrauktas į individualios įmonės R. M. prekybos namų „Tuktukas“ kreditorių sąrašą, o 2012 m. vasario 7 d. sužinojo apie kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimą ir jį vėliau apskundė. LAT AB SEB banko ieškinį atmetė. Pagrindiniu AB SEB banko ieškinio atmetimo pagrindu buvo bankroto administratoriui per ilgą beveik 7,5 metų (nuo ginčijamo kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo) susiformavęs lūkestis, jog jam bus mokamas ginčijamame kreditorių susirinkimo nutarime numatyto dydžio atlyginimas. Tačiau LAT kaip papildomu argumentu rėmėsi ir tuo, kad AB SEB bankas neginčijo su bankroto administratoriumi sudarytos pavedimo sutarties, todėl, LAT teigimu, ji buvo teisėtai sudaryta ir galiojanti, todėl privalėjo būti vykdoma.[123]

Abejotina, jog pateiktos LAT nutarties, atsižvelgiant į bendrą ginčų dėl bankroto administratorių atlyginimo kiekį, pakanka konstatuoti susiformavus praktinį poreikį, kilus ginčui

[122] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-684/2015“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1017679.
[123] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2013“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/729635.

dėl bankroto administratoriaus atlyginimo, kartu su kreditorių susirinkimo nutarimais ginčyti ir pavedimo sutartis. Tačiau pasikeitus situacijai ir teismams atvejais, nesusijusiais su bankroto administratorių piktnaudžiavimu, pradėjus aktyviau ginti bankroto administratorių teisėtus lūkesčius, akivaizdu, jog toks poreikis gali atsirasti. Juolab, kad, darbo autoriaus nuomone, teorinis poreikis tai daryti jau egzistuoja.

Antroji, darbo autoriaus nuomone, gilesnės analizės verta situacija yra susijusi su įgaliojimų sudaryti pavedimo sutartį viršijimu. ĮBĮ 11 straipsnio 7 dalis ir 23 straipsnio 10 punktas numato, jog pavedimo sutartį su bankroto administratoriumi įmonės vardu turi sudaryti kreditorių susirinkimo pirmininkas, vadovaudamasis kreditorių susirinkimo suteiktais įgaliojimais. Atsižvelgiant į tai, jog, vadovaujantis ĮBĮ 23 straipsnio 5 punktu ir 36 straipsnio 2 dalimi, bankroto administratoriaus atlyginimo dydį ir mokėjimo tvarką nustato kreditorių susirinkimas, abejonių nekelia, jog kreditorių susirinkimo įgaliotas pirmininkas pavedimo sutartyje privalo numatyti kreditorių susirinkimo valią atitinkantį bankroto administratoriaus atlyginimo dydį ir mokėjimo tvarką. Juolab, kad ir bankroto administratorius, vadovaujantis ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 20 punktu, privalo vykdyti kreditorių susirinkimo nutarimus. Tačiau negalima visiškai atmesti galimybės, jog kreditorių susirinkimo pirmininkas, susitaręs su bankroto administratoriumi, gali siekti pavedimo sutartimi *„pakoreguoti“* bankroto administratoriaus atlyginimo dydį ar (ir) mokėjimo tvarką. Tokiu atveju gali kilti pavedimo sutarties teisėtumo klausimas.

ĮBĮ tokios situacijos sprendimo Atlyginimo taisyklių nenumato, todėl *mutatis mutandis* turėtų būti taikomos CK nuostatos. Tačiau CK pateikia net kelis tarpusavyje prieštaraujančius tokių situacijų sprendimo būdus. Pavyzdžiui, CK 2.133 straipsnio 6 dalis numato, jeigu sandorį kito asmens vardu sudaro tokios teisės neturintis asmuo, tai sandoris sukelia teisines pasekmes atstovaujamajam tik tuo atveju, kai pastarasis tokį sandorį patvirtina. Pritaikius šią normą, kreditorių susirinkimo pirmininko su bankroto administratoriumi sudaryta sutartis būtų laikoma nesukeliančia bankrutuojančiai įmonei jokių teisinių pasekmių. Tačiau, kita vertus, kreditorių susirinkimo pirmininko su bankroto administratoriumi sudaryta pavedimo sutartis taip pat galėtų būti laikoma prieštaraujančia imperatyvioms ĮBĮ 23 straipsnio 5 punkto ir 36 straipsnio 2 dalies normoms, todėl galima būtų kelti prielaidą dėl jos niekingumo CK 1.80 straipsnio pagrindu. Tokiu atveju jau būtų būtinas teismo sprendimas, patvirtinantis su bankroto administratoriumi sudarytos pavedimo sutarties niekingumą (CK 1.78 straipsnio 5 dalimi), nes jo nesant bankroto administratorius galėtų ir toliau vykdyti su kreditorių susirinkimo pirmininku sudarytą pavedimo sutartį, motyvuodamas kreditorių susirinkimo pirmininko teise pavedimo sutartyje *nustatyti* bankroto administratoriaus atlyginimą ir jo dydį.

Fizinių asmenų bankroto atveju reglamentavimas bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo klausimu yra dar painesnis. Minėta, vadovaujantis FABĮ 22 straipsnio 2 dalimi ir 26 straipsnio 4 punktu, bankroto administratoriaus atlyginimą ir jo mokėjimo tvarką taip pat nustato kreditorių susirinkimas. Bankrutuojantis fizinis asmuo ir jo bankroto administratorius kreditorių susirinkimui gali tik teikti pasiūlymus ir informaciją, tačiau nei bankrutuojantis fizinis asmuo, nei jo bankroto administratorius didesnės įtakos kreditorių susirinkimo nutarimo šiuo klausimu priėmimui negali daryti. Tuo tarpu pavedimo sutartį, kurioje, minėta, vadovaujantis FABĮ 22 straipsnio 4 dalimi, taip pat *nustatomas* bankroto administratoriaus atlyginimo dydis ir mokėjimo tvarka, sudaro jau bankroto administratorius ir jo administruojamas fizinis asmuo.

Atsižvelgiant į visą tai, kas išdėstyta, neabejotina, jog bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir mokėjimo tvarkos nustatymo reglamentavimas, kiek jis numato pavedimo sutarties sudarymą su bankroto administratoriumi, nėra tikslus ir ateityje praktikoje, tikėtina, gali sukelti konfliktinių situacijų. Be to, neaiškus reglamentavimas ir nesuformuota teismų praktika šiuo klausimu gali lemti nebūtinai teisingą tokių ginčų sprendimą, kas gali lemti bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtinių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros pažeidimą. Siekiant to išvengti, svarstytinas ĮBĮ ir FABĮ normų, numatančių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir mokėjimo tvarkos nustatymą pavedimo sutartyje ir bendrai pavedimo sutarties sudarymą, egzistavimo tikslingumas. Tai padaryti gali padėti su bankroto administratoriumi sudaromos pavedimo sutarties reikšmės bankroto procesui nustatymas.

Darbo autoriaus nuomone, gali būti išskirtos šios bet kurios pavedimo sutarties, įskaitant ir sudaromos su bankroto administratoriumi, funkcijos: (1) pavedimo sutartimi susitariama dėl jos dalyko, t.y. veiksmų, kuriuos ją vykdant privaloma atlikti (CK 6.3 straipsnio 1, 6.756 straipsnio 1 ir 6.757 straipsnio 1 dalys); (2) pavedimo sutarties sudarymas įgaliotiniui yra reikšmingas, nes joje paprastai numatomas įgaliotiniui mokėtinas atlyginimas ir jo mokėjimo tvarka (CK 6.758 straipsnio 1-3 dalys); (3) pavedimo sutartis yra įgaliojimų veikti įgaliotojo vardu suteikimo pagrindas (CK 2.132 straipsnio 2 dalis) ir (4) tam tikrais atvejais pavedimo sutartis gali atlikti įgaliojimo, skirto išoriniams atstovavimo santykiams, funkciją[124], t.y. gali atlikti suteiktų įgaliojimų patvirtinimo tretiesiems asmenims funkciją. Su bankroto administratoriumi sudaroma pavedimo sutartis neatlieka nei vienos iš šių funkcijų, nes:

(1) Tiek FABĮ, tiek ĮBĮ detaliai reglamentuoja bankroto administratoriaus pareigas, todėl nėra praktinio poreikio jų pakartotinai numatyti pavedimo sutartyje. Be to,

[124] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-119/2008“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/84613.

esant poreikiui, papildomos pareigos (pavyzdžiui, atlikti įmonės auditą) bankroto administratoriui gali būti numatytos kreditorių susirinkimo nutarimais.

(2) Kaip minėta, vadovaujantis ĮBĮ 23 straipsnio 5 punktu, 36 straipsnio 2 dalimi bei FABĮ 22 straipsnio 2 dalimi ir 26 straipsnio 4 punktu, bankroto administratoriaus atlyginimo dydis ir mokėjimo tvarka nustatoma kreditorių susirinkimo. LAT praktikoje nurodoma, jog tai yra išimtinė kreditorių susirinkimo teisė[125]. Atsižvelgiant į tai, pavedimo sutarties su bankroto administratoriumi sudarymas negali būti pagrįstas ir poreikiu nustatyti bankroto administratoriaus atlyginimo dydį ir mokėjimo tvarką.

(3) LAT praktikoje pripažįstama, jog teismo nutartis iškelti bankroto bylą yra įgaliojimų bankroto administratoriui suteikimo pagrindas[126]. Remiantis šiuo LAT išaiškinimu bei ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalimi, numatančia, jog įmonių bankroto ne teismo tvarka atveju teismo kompetencijai skirtus klausimus svarsto ir sprendžia kreditorių susirinkimas, kreditorių susirinkimo nutarimas bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka taip pat gali būti laikomas įgaliojimų bankroto administratoriui suteikimo pagrindu. Atsižvelgiant į tai, neabejotina, jog papildomos pavedimo sutarties sudarymas šiuo atžvilgiu taip pat neturi prasmės.

(4) Pradėjus bankroto procedūras, įgaliojimų suteikimo bankroto administratoriui faktas yra išviešinamas Tarnybos tinklalapyje, taip pat įmonių bankroto atveju ir juridinių asmenų registre (ĮBĮ 10 straipsnio 4 dalies 3 punktas; FABĮ 6 straipsnio 4 dalies 1 punktas). Be to, pradėjus bankroto procedūras įgaliojimų suteikimo patvirtinimo funkciją gali atlikti teismo nutartis iškelti bankroto bylą ar kreditorių susirinkimo nutarimas dėl įmonės bankroto procesą ne teismo tvarka. Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, jog pavedimo sutarties su bankroto administratoriumi sudarymas negali būti pagrįstas ir poreikiu išviešinti įgaliojimų suteikimo bankroto administratoriui faktą santykyje su trečiaisiais asmenimis.

Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad ĮBĮ ir FABĮ normos, numatančios pavedimo sutarties su bankroto administratoriumi sudarymą, sudaro teorines prielaidas kilti ginčams. Šių ginčų netinkamas išsprendimas gali pažeisti arba bankroto administratoriaus, arba kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių turtines teises ir turtinius interesus. Todėl turint omenyje, kad su bankroto administratoriumi sudaryta pavedimo sutartis neatlieka nei vienos iš pavedimo sutarčiai priskirtų funkcijų, ĮBĮ ir FABĮ nuostatos,

[125] *Supra* note 17.
[126] *Supra* note 88.

reglamentuojančios pavedimo sutarties su bankroto administratoriumi sudarymą, laikytinos perteklinėmis ir vertintinos kritiškai.

4.2. Bankroto administratoriaus veiklos ataskaitos tvirtinimo įtaka bankroto administratoriaus atlyginimui

Bankrutuojančios įmonės kreditorių susirinkimas turi teisę reikalauti, kad bankroto administratorius pateiktų savo veiklos ataskaitas, ir jas tvirtinti (ĮBĮ 23 straipsnio 4 punktas). Iš esmės analogiška teisė numatyta ir bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių susirinkimui (FABĮ 26 straipsnio 3 dalis). Kreditorių susirinkimo teisė reikalauti, kad bankroto administratorius pateiktų savo veiklos ataskaita, yra svarbi bankroto administratoriaus veiksmų kontrolės mechanizmo dalis. Kadangi atlyginimas bankroto administratoriui yra mokamas už administravimo paslaugų teikimą, t.y. veiksmus, taip pat jų rezultatus, akivaizdu, jog bankroto administratoriaus ataskaitų pateikimas ir tvirtinimas yra susijęs su bankroto administratoriaus teise į atlyginimą.

Nuo 2008 metų formuojamoje LAT praktikoje nurodoma, kad bankroto administratorius *„,be kita ko, ĮBĮ nustatyta tvarka valdo, naudoja bankrutuojančios įmonės turtą ir juo, taip pat bankuose esančiomis įmonės lėšomis, disponuoja (ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 3 punktas), gina visų kreditorių, taip pat bankrutuojančios įmonės teises ir interesus, organizuoja ir atlieka būtinus bankroto proceso darbus (14 punktas), imasi priemonių skoloms iš įmonės skolininkų išieškoti (23 punktas). <...> Iš esmės visos bankroto įstatymo nuostatos nukreiptos į tikslą kaip galima operatyviau užbaigti bankroto procedūras, patenkinti kreditorių reikalavimus ir kiek įmanoma išsaugoti skolininko turtą. Visi administratoriaus veiksmai turi būti nukreipti šiems tikslams pasiekti ir tam trukdančioms kliūtims šalinti*“[127]. Vadovaudamasis šiuo išaiškinimu, vėlesnėje LAT praktikoje suformuotas tiek įmonių, tiek fizinių asmenų bankroto administratoriams aktualus bankroto administratoriaus atlyginimo ir bankroto administratoriaus teikiamos veiklos ataskaitos teisinio ryšio išaiškinimą: *„administratoriaus ataskaitos patvirtinimas reiškia kreditorių pritarimą administratoriaus veiklai ar jo veiklos daliai, už kurią tvirtinama ataskaita. Kadangi susiklosto administratoriaus ir bankrutuojančios įmonės prievoliniai pavedimo teisiniai santykiai, tai ataskaitos patvirtinimas, be kita ko, reiškia prievolės įvykdymo priėmimą CK 6.123 straipsnio prasme. <...> kol prievolės įvykdymas nepriimtas, pareigą įrodyti, kad prievolė įvykdyta ir įvykdyta tinkamai, turi skolininkas (CK*

[127] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-554/2008“, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/90577.

6.123 straipsnio 2 dalis). Tais atvejais, kai kreditorius priėmė įvykdymą, pareiga įrodinėti, kad prievolė neįvykdyta ar įvykdyta netinkamai, tenka kreditoriui. <...> Taigi, esant nepatvirtintai veiklos ataskaitai administratorius gali pretenduoti į atlyginimo mokėjimą, įrodęs, kad įmonės administravimas iš esmės atitiko prieš tai nurodytas ĮBĮ (prieš tai cituotoje LAT praktikoje– aut. past.) *nuostatas"*[128].

Tai reiškia, jog atveju, kai kreditorių susirinkimas naudojasi savo teise reikalauti, kad bankroto administratorius pateiktų savo veiklos ataskaitą, tam, kad bankroto administratorius gautų kreditorių susirinkimo nutarimu nustatyto dydžio atlyginimą už suteiktas administravimo paslaugas, neužtenka vien remtis kreditorių susirinkimo nutarimu. Bankroto administratorius, siekdamas gauti kreditorių susirinkimo nustatyto dydžio atlyginimą, turi papildomai savo ataskaitoje pagrįsti, kad jis tinkamai atliko savo pareigas, už kurias bei kurių rezultatus jam ir buvo nustatytas atlyginimas. Bankroto administratorius, neįrodęs, jog jo suteiktos administravimo paslaugos yra proporcingos kreditorių susirinkimo nutarimu patvirtintam atlyginimo dydžiui, negali gauti viso kreditorių susirinkimo nutarimu patvirtinto atlyginimo. Atsižvelgiant į tai, galima konstatuoti, jog tuo atveju, kai kreditorių susirinkimas naudojasi savo teise reikalauti, kad bankroto administratorius pateiktų savo veiklos ataskaitą, bankroto administratoriui mokėtino atlyginimo nustatymas susideda iš 2 etapų: (1) *idealaus* bankroto administratoriaus atlyginimo, kuris gali būti išmokėtas, jei bankroto administratorius tinkamai atliks visas savo pareigas, nustatymo kreditorių susirinkime; (2) *realaus* (proporcingo suteiktoms administravimo paslaugoms) bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo tvirtinant bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą (ataskaitas). Šiuo atžvilgiu galima sutikti su LAT praktika, kurioje nurodoma, jog *„administravimo išlaidų sąmata reiškia išlaidų ribas"*[129].

Konstatavus, kad tuo atveju, kai kreditorių susirinkimas naudojasi savo teise reikalauti, kad bankroto administratorius pateiktų savo veiklos ataskaitą, bankroto administratorius gali pretenduoti į kreditorių susirinkimo nutarimu nustatyto dydžio atlyginimą tik jei įrodo, jog jis tinkamai atliko visas savo pareigas, už kurias jam ir buvo nustatytas atlyginimas, būtina atkreipti dėmesį į teisinius bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo būdų skirtumus. Darbo 1.2 poskyryje minėta, kad tarptautinėje praktikoje taikomi *grąža* ar *laiku* grįsti bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo modeliai. Kadangi po 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusių ĮBĮ pakeitimų laiku grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio taikymo galimybės, apskaičiuojant įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydį, buvo pašalintos, o FABĮ reglamentavimas dėl ribotos fizinių asmenų bankroto procesų trukmės

[128] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-234/2011", Infolex, https://www.infolex.lt/tp/203397.
[129] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2009", Infolex, https://www.infolex.lt/tp/134493.

taip pat nesudaro galimybių taikyti šio modelio, bankroto administratoriaus atlyginimo būdų skirtumų įtakos bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymui, tvirtinant bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą, analizė atliktina, atsižvelgiant į grąža grįstą atlyginimo apskaičiavimo modelį.

Kaip nurodyta darbo 2.2.1. ir 2.2.4. skyreliuose, įmonių bankroto administratoriui mokėtinas minimalus atlyginimo dydis bei priemoka už bylas yra skirti sumokėti bankroto administratoriui už jam tenkantį darbo krūvį arba kitaip – už jo pareigų atlikimą. Tokiu būdu yra kompensuojamas vienas iš grąža grįsto bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo modelio trūkumų (neatsižvelgimas į bankroto administratoriaus darbo krūvį ir sąnaudas). Būtent šių bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamųjų dalių išmokėjimui ir yra reikšmingas bankroto administratoriaus ataskaitos vertinimas[130]. Tuo tarpu priemokų už įplaukas ir sėkmingą turto pardavimą išmokėjimas negali priklausyti nuo bankroto administratoriaus ataskaitos turinio ir ataskaitos tvirtinimo. Taip yra dėl to, kad priemokos už įplaukas ir sėkmingą turto pardavimą yra susietos ne su bankroto administratoriaus darbo krūviu, o bankroto administratoriaus veiklos grąža (rezultatais), todėl jos pagal savo esme negali būti vertinamos, atsižvelgiant į bankroto administratoriaus pareigų atlikimą[131]. Šie išaiškinimai yra aktualūs ir fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo vertinimui, tvirtinant bankroto administratoriaus ataskaitą, nes galiojantis FABĮ reglamentavimas nedraudžia bankroto administratoriaus atlyginimo sieti tiek su darbo krūviu (pareigų atlikimu), tiek su kitiems kreditoriams sukuriama grąža.

Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog bankroto administratoriaus ataskaita gali atlikti dar vieną svarbią, su bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimu susijusią funkciją. Bankroto administratoriaus ataskaitoje gali būti pateikti duomenys bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamųjų dalių, kurių dydžio nebuvo įmanoma apskaičiuoti priimant nutarimą dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio, apskaičiavimui. Pavyzdžiui, įmonių bankroto administratorius savo ataskaitoje gali būti pateikti duomenis priemokų už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą ir bylas apskaičiavimui, nes kreditorių susirinkimo nutarimo dėl bankroto administratoriaus atlyginimo priėmimo stadijoje bankrutuojančio įmonės turtas dar nebūna parduotas, skolos nebūna išieškotos, o civilinės bylos – išspręstos, todėl konkrečių priemokų už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą ir bylas apskaičiavimas šiuo metu nėra įmanomas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog *kreditorių susirinkimo nutarimu dėl bankroto administratoriaus atlyginimo yra nustatomas tik maksimalus idealus bankroto administratoriaus atlyginimas. Kreditorių susirinkimo nutarimu nustatytas bankroto*

[130] Daugiau apie bankroto administratoriaus veiksmų, atstovaujant bankrutuojančiai įmonei civilinėse bylose, vertinimą darbo 2.2.4. skyrelyje.
[131] Negalima vertinti atlyginimo, kuris susietas su rezultatais, atsižvelgiant į veiksmus, kurie buvo atlikti šiam rezultatui pasiekti, nes šie veiksmai nėra atlyginimo apskaičiavimo ir išmokėjimo pagrindas.

administratoriaus atlyginimas, kreditorių susirinkimui naudojantis teise tvirtinti bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą, gali būti išmokėtas, tik jei bankroto administratorius pagrįs visų jo pareigų, už kurias buvo nustatytas atlyginimas, tinkamą atlikimą.

IŠVADOS

1. Bankroto administratoriaus atlyginimas – piniginių lėšų suma, kurią bankroto administratorius galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę gauti kaip apmokėjimą už bankroto administratoriaus pagal kompetenciją suteiktas skolininko bankroto procedūrų administravimo paslaugas (nepriklausomai nuo to, ar šios paslaugos tiesiogiai sukuria teisinius padarinius). Bankroto administratoriaus atlyginimas turėtų būti siejamas ne tik su bankroto administratoriaus veiklos rezultatais, bet ir su bankroto administratoriaus suteiktų bankroto procedūrų administravimo paslaugų apimtimi ir bankroto administratoriaus sąnaudomis administravimo paslaugoms suteikti, jei jos nėra atlyginamos per kitas administravimo išlaidas, tačiau bankroto administratoriaus atlyginimas nepriklauso nuo bankroto proceso trukmės.
2. 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimo taikymui svarbus pirmojo bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo, o ne bankroto proceso pradžios ar įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo keitimo momentas. Nustačius, kad pirmasis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas įvyko iki 2016 m. gegužės 1 d., naujasis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas bankroto administratoriaus atlyginimo pagrįstumui vertinti gali būti naudojamos tik kaip neprivalomas gerosios praktikos pavyzdys. Tuo tarpu nustačius, kad pirmasis įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymas įvyko 2016 m. gegužės 1 d. ar vėliau, įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo reglamentavimas, vadovaujantis LAT formuojama praktika, bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymui turėtų būti privalomas.
3. 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusių Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių analizė atskleidė, kad:
   3.1. Jose numatyti minimalūs įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiai iš tiesų nėra minimalūs, todėl neatlieka savo paskirties – numatyti įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo apskaičiavimo atramos taško, prie kurio galėtų būti pridedamos papildomos priemokos (už įplaukas, sėkmingą turto pardavimą ir bylas), taip užtikrinant bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio atitikimą (proporcingumą) konkrečiai situacijai. Toks teisinis reglamentavimas pažeidžia kitų bankrutuojančių įmonių kreditorių teises ir teisėtus interesus.
   3.2. Šiuo metu galiojantis priemokos už įplaukas reglamentavimas iš esmės pašalino visus grąža grįsto įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo modelio trūkumus. Vienintelė išimtis – viršijus 300.000 EUR ir 3.000.000 EUR įplaukų dydžius, dėl per

mažo priemokos procentinio dydžio gali susidaryti maksimalios grąžos minimaliomis sąnaudomis situacijos – situacijos, kurioms susiklosčius bankroto administratorius nėra motyvuojamas gauti daugiau įplaukų.

3.3. Priemoka už sėkmingą turto pardavimą negali viršyti 30 % turto, parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumo ir lėšų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skola, sumos. Nustatant bankroto administratoriaus atlyginimą, priemoka už sėkmingą turto pardavimą turi būti derinama su jai gimininga priemoka už įplaukas, kad abiejų šių priemokų suma nebūtų neproporcingai didelė ir taip nepažeistų kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių teisių ir teisėtų interesų.

3.4. Priemoka už bylas – tai priemoka, kuri gali būti mokama bankroto administratoriui už atstovavimą bankrutuojančiai įmonei teisme ir kitose civilinius ginčus nagrinėjančiuose, privalomus bei priverstine tvarka vykdytinus sprendimus priimančiose institucijose. Priemoka už bylas bankroto administratoriui turėtų būti mokama tik už paslaugų, kurias paprastai civiliniame procese atlieka advokatai (advokato padėjėjai), suteikimą, tačiau nepriklausomai nuo civilinės bylos procesinės baigties, išskyrus atvejus, kai civilinė bylą pralaimima dėl aiškiai netinkamo bankroto administratoriaus pareigų vykdymo.

4. Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje numatyto 3 minimaliųjų mėnesinių atlyginimų dydžio maksimalaus fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio taikymas laikotarpiui nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti fizinio asmens mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos neužtikrina kiekvienu konkrečiu atveju proporcingo fizinių asmenų bankroto administratoriaus darbo apmokėjimo. Minėtu laikotarpiu fizinių asmenų bankroto administratoriui dėl susiklosčiusių aplinkybių gali tekti didelis krūvis, todėl Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje numatytas maksimalus fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydis gali būti tiesiog per mažas fizinių asmenų bankroto administratoriaus darbui apmokėti.
5. Šiuo metu galiojantis fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimas nesukuria jokių priemonių išvengti subjektyvaus Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtintų fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų vertinimo bei atitinkamai neužkerta kelią dažniems fizinių asmenų bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių ginčams kilti.
6. Subjektyvaus Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo 22 straipsnio 4 dalyje įtvirtintų fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų

vertinimo galima išvengti įtvirtinant panašų į Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklėse numatytą reglamentavimą. Tačiau tam, kad fizinių asmenų bankroto administratorių atlyginimų dydžiai galėtų būti nustatomi, vadovaujantis panašiomis taisyklėmis, kokios yra numatytos įmonių bankroto administratorių atžvilgiu, būtina surinkti statistinius duomenis minimalaus fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymui. O tam, kad naujasis reglamentavimas būtų efektyvus ir užtikrintų fizinių asmenų bankroto administratoriaus bei kitų bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą, būtina iš jo pašalinti visus baigiamajame darbe nurodytus Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių reglamentavimo trūkumus ir sumažinti už pralaimėtas civilines bylas fizinių asmenų bankroto administratoriui mokėtinos priemokos už bylas dydį.

7. Su bankroto administratoriumi (tiek įmonių, tiek fizinių asmenų) sudaryta pavedimo sutartis neatlieka nei vienos iš pavedimo sutarčiai priskirtinų funkcijų, laikytina formalumu, todėl Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo ir Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo normos, reglamentuojančios pavedimo sutarties su bankroto administratoriumi sudarymą, laikytinos perteklinėmis ir vertintinos kritiškai.
8. Kreditorių susirinkimo (tiek įmonių, tiek fizinių asmenų) nutarimu dėl bankroto administratoriaus atlyginimo yra nustatoma tik maksimalus (idealus) bankroto administratoriaus atlyginimo, susijusio su krūviu, dalies dydis. Kreditorių susirinkimo nutarimu nustatyta su bankroto administratoriaus darbo krūviu susijusi atlyginimo dalis, kreditorių susirinkimui naudojantis teise tvirtinti bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą, gali būti išmokėta, tik jei bankroto administratorius pagrįs visų savo pareigų, už kurias buvo nustatyta ši atlyginimo dalis, tinkamą atlikimą. Bankroto administratoriaus ataskaita gali atlikti dar vieną svarbią funkciją – joje paprastai yra pateikiami duomenys bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamųjų dalių, kurių dydžio nebuvo įmanoma apskaičiuoti priimant nutarimą dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio, apskaičiavimui (dalis, susietas su sukurta grąža bei darbo krūviu, kuris nėra žinomas pirminio atlyginimo nustatymo momentu).

PASIŪLYMAI

1. Panaikinti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 7 dalį.
2. Panaikinti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo $13^{(1)}$ straipsnio 4 dalies normą *„Pavedimo sutartis su administratoriumi nesudaroma.“*.
3. Pakeisti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 23 straipsnio 10 punkto dalį ir išdėstyti ją taip: *„<...> įgalioti kreditorių susirinkimo pirmininką įmonės vardu kreiptis į teismą dėl administratoriaus pavadavimo jo laikino nedarbingumo metu, jeigu administratorius dėl ligos to negali padaryti pats;“*.
4. Pakeisti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 36 straipsnio 4 dalį normą *„Pirmasis kreditorių susirinkimas privalo nustatyti sumą, kuri turi būti sumokėta administratoriui už įmonės administravimą bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki pavedimo sutarties su juo sudarymo dienos arba iki pirmojo kreditorių susirinkimo dienos.“* ir išdėstyti ją taip: *„Pirmasis kreditorių susirinkimas privalo nustatyti sumą, kuri turi būti sumokėta administratoriui už įmonės administravimą bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki pirmojo kreditorių susirinkimo dienos.“*.
5. Pakeisti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 36 straipsnio 5 dalį ir išdėstyti ją taip: *„Administratoriaus atlyginimas nustatomas už visą įmonės administravimo laikotarpį, atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintas Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisykles, kuriose nustatomi rekomendaciniai administratoriaus atlyginimo dydžiai. Administratoriaus atlyginimas yra siejamas administratoriaus suteiktų paslaugų apimtimi, administratoriaus veiklos sąnaudomis, kurios nėra atlyginamos per kitas administravimo išlaidas, ir administratoriaus veiklos rezultatais, tačiau nepriklauso nuo bankroto proceso trukmės. Administratoriaus atlyginimas (atsižvelgiant į tai, ar bankrutuojanti ir (arba) bankrutavusi įmonė tęsia (vykdo) veiklą, į parduodamo įmonės turto rūšį ir jo kiekį, gautas lėšas iš parduoto įmonės turto, bankroto metu išieškotas sumas, taip pat į įmonei teisme bei kitose privalomus ir priverstinai vykdomus sprendimus priimančiuose ginčų nagrinėjimo institucijose iškeltų civilinių bylų ir įmonės pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių) ir jo mokėjimo tvarka (atlyginimo suma gali būti išmokama visa iš karto baigus bankroto procesą arba dalimis vykdant bankroto procesą) nustatoma kreditorių susirinkimo nutarime. Kreditorių susirinkimo arba teismo nustatytas administratoriaus atlyginimas negali viršyti šiame straipsnyje nustatyta tvarka patvirtintų dydžių. Tuo atveju, jeigu dėl objektyvių priežasčių yra būtina viršyti šiame straipsnyje nustatyta tvarka*

patvirtintus administratoriaus atlyginimo dydžius, jie keičiami šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.“.

6. Pakeisti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 36 straipsnio 6 dalį ir išdėstyti ją taip: *„Nutraukus bankroto bylą ar administratoriaus teisėms pasibaigus kitu pagrindu, atlyginimas už suteiktas administravimo paslaugas išmokamas proporcingai suteiktų paslaugų apimčiai, administratoriaus patirtoms sąnaudoms, jei jos nėra atlyginamos per kitas administravimo išlaidas, ir administratoriaus veiklos rezultatams, išskyrus atvejus, kai administratorius vykdė bankroto procedūras po to, kai sužinojo ar turėjo sužinoti, kad neteko teisės teikti bankroto administravimo paslaugas. Kai administratoriaus teisės pasibaigia esant nebaigtoms bankroto procedūroms, administratoriui priklausantis atlyginimas išmokamas, kai administratorius perduoda įmonės turtą ir dokumentus naujai paskirtam administratoriui, bet ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo turto ir dokumentų perdavimo akto pasirašymo dienos.“*.
7. Patikslinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių 3 punkto normą *„Pb – priemoka už įmonei iškeltų bylų ir jos pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių (toliau – priemoka už bylas);“* ir išdėstyti ją sekančiai: *„Pb – priemoka už įmonės atstovavimą teismuose bei kitose privalomus ir priverstinai vykdomus sprendimus priimančiose civilinių ginčų nagrinėjimo institucijose iškeltų civilinių bylų ir įmonės pareikštų civilinių reikalavimų sudėtingumą ir skaičių (toliau – priemoka už bylas);“*.
8. Papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių 4 punktą ir išdėstyti jį sekančiai: *„Minimalus administratoriaus atlyginimas (A_{min}) nustatomas pagal Bankroto administratorių atrankos taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 647 „Dėl Bankroto administratorių atrankos taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Atrankos taisyklės), nustatytą įmonę apibūdinančio kriterijaus – įmonės dydžio – reikšmę, pagal tai, ar įmonės bankroto procesas vykdomas teismo ar ne teismo tvarka, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintame Pagal veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumus išskirtų įmonių apraše nurodytą įmonę apibūdinantį kriterijų – veiklos rūšį ar bankroto proceso vykdymo ypatumus, bei atsižvelgiant į per praėjusius 3 metus baigtų bankroto procesų faktinius administravimo išlaidų dydžius (1 priedas).“*.
9. Patikslinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių 8 punktą ir išdėstyti jį taip: *„Priemoka už sėkmingą turto pardavimą negali viršyti 30 % turto,*

parduodamo ne iš varžytynių, pardavimo ir kreditorių susirinkimo nustatytos šio turto pardavimo kainų skirtumo ir lėšų, išieškotų už beviltiškomis laikytas skola, sumos.“.

10. Patikslinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių 11 punktą ir išdėstyti jį sekančiai: *„Priemoka už bylas (Pb) nustatoma, jeigu administratorius ginčo nagrinėjimo teisme ar kitoje privalomus ir priverstinai vykdomus sprendimus priimančioje civilinių ginčų nagrinėjimo institucijoje metu nesinaudoja paslaugomis, kurias paprastai teikia advokatai (advokatų padėjėjai), jeigu jomis pasinaudojus būtų didinamos bankroto administravimo išlaidos.“*.
11. Pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių 12 punktą ir išdėstyti jį sekančiai: *„Priemokos už sėkmingą turto pardavimą (Pt) dydis (procentais) ir jos mokėjimo sąlygos nustatomi kreditorių susirinkimo nutarime.“*.
12. Atsižvelgiant į 9 punkte pateiktą pasiūlymą, perskaičiuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių 1 priede (Minimalių administratoriaus atlyginimo dydžių sąraše) ir tuo pačiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintame Bankroto administravimo išlaidų rekomendacinių dydžių sąraše nurodytus atitinkamai minimalius įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo ir bankroto administravimo išlaidų dydžius.
13. Panaikinti Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo 22 straipsnio 3 dalies normą: *„Nustatoma suma laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos negali būti didesnė negu 3 MMA.“*.
14. Pakeisti Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo 22 straipsnio 4 dalį ir išdėstyti ją taip: *„Bankroto administratoriaus atlyginimo suma nustatoma kreditorių susirinkimo nutarime, atsižvelgiant į tai, ar fizinis asmuo vykdo individualią ir (ar) ūkininko veiklą, į parduodamo fizinio asmens turto (taip pat ir įkeisto) rūšį ir jo kiekį, bankroto procedūrų kiekį ir sudėtingumą, ir vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis Atlyginimo fizinių asmenų bankroto administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklėmis.“*.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu priimti Atlyginimo fizinių asmenų bankroto administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisykles, jų reglamentavimo pagrindu *mutatis mutandis* (atsižvelgiant į įmonių ir fizinių asmenų bankroto procedūrų reglamentavimo skirtumus) imant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27

d. nutarimu Nr. 415 patvirtintų Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių reglamentavimą ir šiame darbe pateiktus pasiūlymus dėl jų pakeitimo.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

1. „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E7C18F61454.
2. „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB.
3. „Lietuvos Respublikos darbo kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f6d686707e7011e6b969d7ae07280e89/giCZwujhpu.
4. „Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4CF08CA2BA45/aUXOZcbFuu.
5. „Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0808D5C392B2/BwBjQcBHHw.
6. „Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo Nr. IX-216 4, 5, 8, 9, 10, 11, 23, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0080acf0f5a511e58a059f41f96fc264.
7. „Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.952D5CAC35AC.
8. „Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1B4D7B687895/VHhHxbVDIl.
9. „Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3EB34933E485.
10. „Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D790096B17EE/dMEBWudMWk.
11. „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. birželio 22 d. nutarimas dėl minimaliojo darbo užmokesčio“. TAR. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/172d7630394911e69101aaab2992cbcd.
12. „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimas dėl Bankroto administravimo išlaidų rekomendacinių dydžių sąrašo ir Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių patvirtinimo“. TAR. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d9f591400d4611e6bae4eb98746971fa.
13. „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 9 d. nutarimas dėl Bankroto administratorių atrankos taisyklių patvirtinimo“. TAR. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/779c62d008e811e4adf3c8c5d7681e73/vCCZeGMDgM.

14. „Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. vasario 22 d. įsakymas dėl Pagal veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumus išskirtų įmonių aprašo patvirtinimo“. TAR. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9ab68780da3a11e583a295d9366c7ab3.
15. „Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymas dėl Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“. TAR. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3A8865B0D493/UNkTgjMFCC.
16. „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. nutarimas dėl teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymo Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/71318080ce0711e4b3439b13415c7e57.

Užsienio ir tarptautiniai teisės aktai:

1. „German Insolvency Code“. Schultze & Braun. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. http://www.schubrapp.com/show_InsO_Paragraph_direct.php?lang=en&chapter_id=2&head_id=3&id=72#home.
2. „United Nations General Assembly Resolution adopted by the General Assembly on 2 December 2004. Legislative Guide on Insolvency Law of the United Nations Commission on International Trade Law“. United Nations. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/478/66/PDF/N0447866.pdf?OpenElement.

Specialioji literatūra:

1. Driukas, Artūras, ir Virgilijus Valančius. *Civilinis procesas: teorija ir praktika. 1 tomas*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.
2. Finch, Vanessa. *Corporate Insolvency Law: Perspectives and Principles*. Cambridge University Press, 2002. http://web.a.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzEyNTAyOF9fQU41?sid=4aac29e7-b505-43e2-8c4e-410c9f28734b@sessionmgr4007&vid=0&format=EB&rid=1.
3. Goode, Roy. *Principles of corporate insolvency law: student edition*. London: Sweet & Maxwell Limited, 2005.
4. Januševičiūtė, Aistė ir Daiva Jurevičienė. „Bankroto esmė: teorija ir praktika“. *Mokslas – Lietuvos ateitis: Verslas XXI amžiuje* 1, 3 (2009): 30-33. http://www.mla.vgtu.lt/index.php/mla/article/viewFile/153/pdf.

5. Kavalnė, Salvija, Vilija Mikuckienė, Rimvydas Norkus ir Rimvydas Velička. *Bankroto teisė. Pirmoji knyga.* Vilnius: Justitia, 2009.
6. Kavalnė, Salvija, ir Rimvydas Norkus. *Bankroto teisė: Antroji knyga*. Vilnius: Justitia, 2011.
7. Карелина, Светлана. *Правовое регулирование несостоятельности (банкротства): учебно-практическое пособие.* Maskva: Wolters Kluwer, 2007.
8. Mikuckienė, Vilija. „Bankroto proceso samprata“. *Jurisprudencija* 7, 109 (2008): 30-38. https://www.mruni.eu/en/mokslo_darbai/jurisprudencija/archyvas/dwn.php?id=257498.
9. Mikuckienė, Vilija. „Kreditorių teisių įgyvendinimas bankroto procese“. *Jurisprudencija* 77, 69 (2005): 33-40. https://www.mruni.eu/upload/iblock/48a/005_mikuckiene.pdf.
10. Norkus, Rimvydas. „Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai“. *Jurisprudencija* 57, 49 (2004): 82-94. https://www.mruni.eu/upload/iblock/e91/8_norkus.pdf.
11. Salerno, Thomas J., Jordan A. Kroop ir Craig D. Hansen. *The executive guide to corporate bankruptcy*. Washington: BeardBooks, 2001.
12. Simarev, Jaroslav. „Pavedimo sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai“. Bakalauro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2015.
13. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). *Legislative Guide on Insolvency Law*. United Nations, 2005. http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.
14. Westbrook, Jay Lawrence. *A Global View of Business Insolvency Systems Account*. Washington D.C.: Brill | Nijhoff, 2010.

Elektroniniai leidiniai:

1. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. *Bankroto administravimo išlaidų analizė*. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, 2016. http://www.bankrotodep.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/Kita-bankroto-ir-restruktrizavimo-proces-analiz/Bankroto-administravimo-islaidu-analize.pdf.
2. European Bank for Reconstruction and Development. *Assessment of insolvency office holders: review of the profession in the EBRD region*. European Bank for Reconstruction and Development, 2014. https://www.insol.org/_files/pdf/EBRD%202014%20insolvency%20office%2029.10.2014_web%202.pdf.
3. Flores, Marta, ir Emmanuelle Inacio. *Report on the Regulation of Insolvency Office Holders*. International Association of Restructuring, Insolvency & Bankruptcy Professionals (INSOL), 2016. https://www.insol-europe.org/download/documents/845.

4. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. *Įmonių bankroto proceso valdymo ir kontrolės valstybinio audito ataskaita*. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, 2014. https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwio1M3e26fXAhUKKpoKHdDiANIQFggpMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.vkontrole.lt%2Ffailas.aspx%3Fid%3D3285&usg=AOvVaw0uStT9A0wPzYFtc6SDigZe.

Teismų praktika:

1. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-376-219/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1535433.
2. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-320-915/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1501716.
3. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-139-421/2015“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1022926.
4. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-684/2015“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1017679.
5. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-567/2014“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/942036.
6. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2013“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/729635.
7. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-568/2012“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/489851.
8. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2011“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/291837.
9. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-234/2011“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/203397.
10. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-508/2010“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/183238.
11. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/181542.
12. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2009“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/134493.
13. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-554/2008“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/90577.
14. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-467/2008“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/89678.

15. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-119/2008“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/84613.
16. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga Nr. A2-15“. Infolex. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://www.infolex.lt/tp/25592.
17. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1048-241/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1492496.
18. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-958-381/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1484070.
19. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-887-407/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1470095.
20. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-723-407/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1452138.
21. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-453-370/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1418520.
22. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. sausio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-285-798/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1413067.
23. „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2013-381/2016“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1391525.
24. „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1616-823/2016“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1345208.
25. „Kauno apygardos teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-761-777/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1473497.
26. „Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1059-826/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1507215.
27. „Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-828-460/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1484182.
28. „Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-262-459/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1434544.
29. „Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1804-253/2016“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1388225.
30. „Panevėžio apygardos teismo 2017 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-238-755/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1459130.
31. „Panevėžio apygardos teismo 2017 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-76-278/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1417267.

32. „Šiaulių apygardos teismo 2017 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-734-856/2017“. Infolex. https://www.infolex.lt/tp/1507707.

Travaux préparatoires (parengiamieji darbai):

1. „Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.395281?jfwid=-je7i1szj2.
2. „Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto 2012 m. balandžio 11 d. išvados dėl Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo projekto (Nr. XIP-3052)“. Infolex. https://www.infolex.lt/ta/241482.
3. „Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES“. EUR-Lex. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0723&from=EN.

Internetiniai tinklalapiai:

1. „English. Oxford Living Dictionaries“. Oxford University Press. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://en.oxforddictionaries.com/definition/specialist.
2. „Lietuvių kalbos žodynas“. Lietuvių kalbos institutas. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. http://www.lkz.lt/Visas.asp?zodis=specialistas&lns=-1&les=-1.
3. „Rodiklių duomenų bazė“. Lietuvos statistikos departamentas. Žiūrėta 2017 lapkričio 20 d. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4309d917-51b9-4b7a-b0a8-acd053012f3a#/.

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Anotacija. Darbe, remiantis Lietuvos teisinių reglamentavimu, teisės doktrina ir teismų praktika, nagrinėjamas bankroto administratoriaus ir kitų bankrutuojančio skolininko kreditorių teisių ir teisėtų interesų užtikrinimo principo laikymasis. Be kita ko, analizuojamas 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio reglamentavimas, taip pat panašaus reglamentavimo įtvirtinimo būtinybė ir galimybės fizinių asmenų bankroto administratoriaus atžvilgiu. Vertinamas pavedimo sutarties sudarymo su bankroto administratoriumi tikslingumas ir kreditorių susirinkimo naudojimosi teise tvirtinti bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą įtaką bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiui.

Reikšminiai žodžiai: bankroto administratorius; bankroto procedūros; teisių ir interesų pusiausvyra; atlyginimas; administravimo išlaidos.

Annotation. In the study principle of balance between the bankruptcy administrator's and other creditors' rights and interests is examined on the basis of Lithuanian legal regulation, legal doctrine and case law. *Inter alia*, regulation of size of remuneration of bankruptcy administrator of legal entities (which came into force in 1 May 2016) and the necessity and possibilities of establishing similar regulation for the bankruptcy administrator of natural persons are analysed. The expediency of conclusion of the mandate contract with the bankruptcy administrator and the influence of the right for meeting of the creditors to approve bankruptcy administrator‘s activity report on the size of the bankruptcy administrator's remuneration are evaluated.

Key words: bankruptcy administrator; bankruptcy proceedings; balance of rights and interests; remuneration; bankruptcy costs.

SANTRAUKA

Bankroto administratoriaus atlyginimas: probleminiai aspektai

Darbe nagrinėjamos su bankroto administratoriaus atlyginimo dydžiu susijusios problemos. Pirmojoje darbo dalyje apžvelgiami bendri su bankroto administratoriaus atlyginimu susiję aspektai – bankroto administratoriaus atlyginimo sąvoka, nustatymo modeliai bei bankroto administratoriaus ir kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyros principas.

Antrojoje darbo dalyje išanalizuotos 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusiose Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą taisyklėse numatytos įmonių bankroto administratoriaus atlyginimo sudedamosios dalys. Konstatuota, kad minimalus įmonių bankroto administratoriaus atlyginimas iš tiesų nėra minimalus, todėl neatitinka savo paskirties, o priemokos už įplaukas, didesnes nei 300.001 EUR, procentinis dydis sudaro prielaidas susidaryti maksimalios naudos minimaliomis sąnaudomis situacijoms, panaikinančioms bankroto administratoriaus suinteresuotumą papildomų įplaukų gavimu. Šioje dalyje taip pat nurodytos priemokų už sėkmingą turto pardavimą ir bylas taikymo gairės – priemokos už sėkmingą turto pardavimą taikymas atsižvelgiant į gimininges priemokos už įplaukas reglamentavimą bei priemokos už bylas mokėjimas, jei bankroto administratorius civilinėse bylose (sprendžiamuose tiek teismuose, tiek kituose privalomus sprendimus priimančiose ginčų nagrinėjimo institucijose) nesinaudoja jokių teisinę pagalbą teikiančių specialistų pagalba.

Trečiojoje baigiamojo darbo dalyje konstatuota, kad šiuo metu galiojantis fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo reglamentavimas nesukuria jokių priemonių išvengti subjektyvaus fizinių asmenų bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio nustatymo kriterijų vertinimo. Atsižvelgiant į tai, šioje dalyje taip pat įvertintos galimybės įtvirtinti panašų į Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklėse numatytą reglamentavimą.

Ketvirtojoje darbo dalyje konstatuota, jog su bankroto administratoriumi sudaroma pavedimo sutartis neatlieka nei vienos pavedimo sutarčiai priskirtinos funkcijos, todėl jos sudarymas yra beprasmis. Šioje darbo dalyje taip pat pabrėžta, kad kreditorių susirinkimui naudojantis teise tvirtinti bankroto administratoriaus veiklos ataskaitą, bankroto administratoriui faktiškai išmokėtino atlyginimo nustatymo procesas susideda iš 2 etapų.

SUMMARY

Remuneration of the Bankruptcy Administrator: Problematic Aspects

In the study problems related to the size of the bankruptcy administrator's remuneration are analysed. First part of the study reviews general aspects of the bankruptcy administrator's remuneration – the concept and determination models of bankruptcy administrator's remuneration and the principle of balance between the bankruptcy administrator's and other creditors' rights and legitimate interests.

In the second part of the study parts of bankruptcy administrator‘s remuneration provided in Rules of bankruptcy administrator‘s remuneration (came into force in 1 May 2016) were analysed. In this part was found that the minimum remuneration of the bankruptcy administrator of legal entities is not really minimal, therefore, it does not correspond to its purpose, and the percentage of income bonus for the sums exceeding EUR 300.001 creates preconditions for situations of maximal profit at minimal cost which eliminate interest of the bankruptcy administrator to obtain additional income. In this part guidance on how to apply bonuses for cases and successful sale of assets are provided – the application of the bonus for successful sale of assets in the context of regulation of the income bonus (which is of the similar legal nature as bonus for successful sale of assets) and payment of bonus for cases when bankruptcy administrator does not use any legal aid in civil cases (adjudicated both in the courts and in other compulsory decision – making institutions).

In the third part of the work is stated that the current regulation of the determination of the size of remuneration of the bankruptcy administrator of natural persons does not create any measures to avoid subjective evaluation of the criterion for its determination. Taking this into account, in this part possibilities of establishing a similar regulation to the Rules of bankruptcy administrator‘s remuneration were assessed.

In the fourth part of the study is stated that mandate agreement concluded with the bankruptcy administrator does not perform any functions which can be attributed to it, therefore, its conclusion is meaningless. In this part of the study is also underlined that when meeting of the creditor‘s uses its right to approve bankruptcy administrator‘s activity report the process of determining the factual bankruptcy administrator‘s remuneration consists of 2 stages.